# ASKERİ TARİH BELGELERİ DERGİSİ

Kasım 1989 Yıl 38 Sayı 89

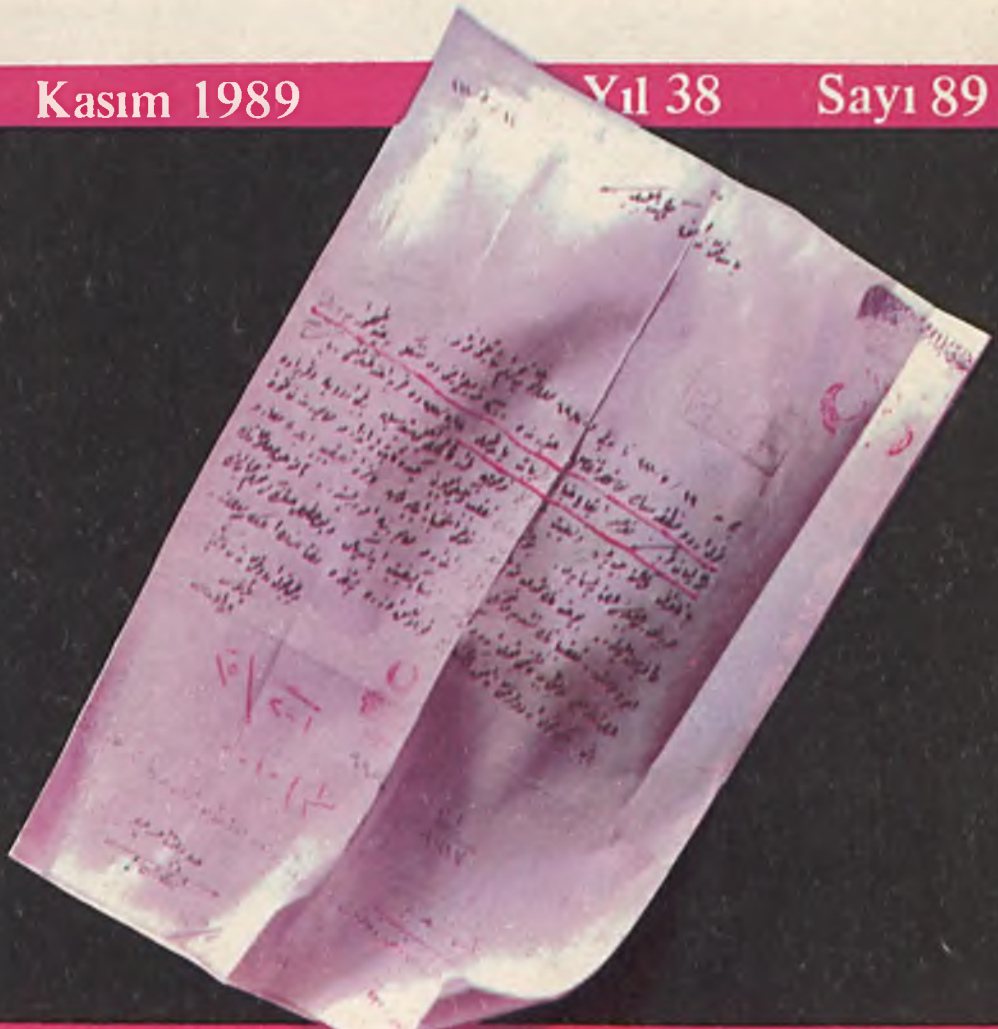

Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.

Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

**ATATÜRK**

# ASKERİ TARİH BELGELERİ DERGİSİ

Kasım 1989 Yıl 38 Sayı 89

GNKUR ATASE BŞK.
KÜTÜPHANESİ
Giriş T: 19.2.1990
Kayıt No: Dergi

Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.

ANKARA
Genelkurmay Basımevi
1989

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI : '89/102

## ÖNSÖZ

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden derlenip oluşturulan, Balkan Harbi yıllarına rastlayan ve Bulgarların Türklere karşı girişmiş oldukları katliâm, din ve isim değiştirmeye zorlayan asimilasyon (eritme) hareketlerini arşiv belgeleri ile kanıtlayan 89 No. lu Askeri Tarih Belgeleri Dergisi'ni yayınlamış bulunuyoruz.

Amacımız, bugünkü Bulgaristan'da yaşayan, Bulgarlaştırılmaya çalışılan, daha sonra tehcire (göçe) zorlanıp, mal varlıkları ellerinden alınan, çeşitli işkencelere maruz kalan Türkleri, devletlerarası hukuka uymayan insanlık dışı davranışlarla karşı karşıya bırakan Bulgar Devleti'nin tutumunun yeni bir şey olmadığını belgelerle gözler önüne sermektir.

Özellikle Bulgaristan'da yaşayan Türklerin dün olduğu gibi bugün de zulüm ve soykırıma maruz kaldıkları, Bulgarca isim almaya zorlanarak ibadet etmelerinin bile engellendiği, Türkçe konuşmalarının ve Türkçe öğrenim görmelerinin yasaklandığı, zorunlu göçe tabî tutuldukları görülmektedir.

Yaklaşık 500 yıl Osmanlı Devleti'nin idaresi altında din, dil, görenek ve gelenek gibi kültür unsurlarının hiç birine müdahale edilmeyerek bir millet olarak devamlarını sağlayabilmiş olan Bulgarların, insan hak ve hürriyetlerinin uluslararası anlaşmalarla da en üst düzeyde garanti altına alındığı, XXI. yüzyılın eşiğinde, Bulgaristan'da yaşayan Türklere yaptıkları insanlık dışı davranışlar akılalmaz bir görünüm arz etmektedir.

Belgelere dayanarak, gerçekleri gözler önüne sermek amacıyla yayınlanan bu eser, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden; Em. Alb. Niyazi ARTAN, Tarih Uzmanı Nural BOZOĞLU ve Tarih Uzmanı Nurşen GÖK tarafından seçilerek bugünkü yazıya çevrilmiş; son kontrol ve redaksiyonu Tarih Uzmanı Osman KÖKSAL ve Öğ. Kd. Üttğm. Hamit PEHLİVANLI tarafından yapılarak yayına hazırlanmıştır.

Alâattin GÜVEN
Hv. Korgeneral
As. T. ve Str. E. Bşk.

# İÇİNDEKİLER

| NO. : | BELGENİN TARİHİ | ÖZETİ |
|---|---|---|
| 2175 | 20 Temmuz 1913 | Bulgar Mezalimi karşısında Türk Ordusunun alacağı tavır hakkında tamim. |
| 2176 | 24 Temmuz 1913 | Sofulu Kazası'nda Müslüman halka eziyet eden ve silah depolarını yağmalayan, Bulgar Papazı, ahali ve mevcut komiteler hakkındaki kanuni işlemler. |
| 2177 | 27 Temmuz 1913 | Bulgarlar tarafından, Kızılyenice'ye sevk edilen 200 Osmanlı esirinin öldürüldüğüne ilişkin olarak verilen rapor hakkındaki belge. |
| 2178 | 27/28 Temmuz 1913 | Edirne bölgesindeki Bulgar mezalimi hakkında Sol Cenah Ordusu Kumandanlığı'nca Başkumandanlığa sunulan rapor. |
| 2179 | 28 Temmuz 1913 | Bulgar işgali esnasında Cibice'de yapılan katliâm hakkında rapor özeti. |
| 2180 | 29 Temmuz 1913 | Maraş Köyü'nde, Meriç içinde ve Cesr-i Mustafa Paşa yolunda katledilmiş olarak bulunan Osmanlı esirleri hakkında Gelibolu Kolordusu Kumandanlığınca Başkumandanlığa verilen rapor. |
| 2181 | 30 Temmuz 1913 | Tayakadın Çiftliği yakınlarında Bulgarlar tarafından katledilmiş 11 Müslümana ait cesedin bulunduğuna dair Gelibolu Kolordusu Kumandanlığınca Başkumandanlık Vekâletine verilen rapor. |
| 2182 | 31 Temmuz 1913 | Bulgarlar tarafından, Ortaköy-Edirne yolu ile Selikim Nahiyesinde yapılan katliâm ve Kırcaali ve Gümülcine'deki asimilasyon hareketleri hakkında Solcenah Ordusu Kumandanlığınca Başkumandanlığa sunulan rapor. |
| 2183 | 1 Ağustos 1913 | Sofulu yakınlarındaki İydiköy'de yapılan Bulgar mezalimi ve yakılan diğer köyler hakkında Sofulu Müfreze Kumandanlığının 30 ncu Tümen Kumandanlığına sunduğu rapor. |
| 2184 | 2 Ağustos 1913 | Meriç ve Arda Nehirleri havalisinde Bulgarlar tarafından yakılan köyler ve yapılan mezalim hakkında rapor. |
| 2185 | 2/3 Ağustos 1913 | Fransız ve İngiliz Heyetlerinin, Bulgarlar tarafından Rum ahaliye yapılan mezalimi incelemek üzere Dedeağaç ve Gümülcine'ye geldikleri, Yunan ve Osmanlı Orduları arasında Bulgar Ordusuna karşı birlik kurulduğu hakkındaki yazı. |

| NO.: | BELGENİN TARİHİ | ÖZETİ |
|---|---|---|
| 2186 | 3 Ağustos 1913 | Bulgar mezalimi karşısında, Osmanlı idaresi altında kalmak isteyen Rum köyleri ihtiyar heyetleri tarafından verilen dilekçeler. |
| 2187 | 3 Ağustos 1913 | Bulgar idaresi altına girmek istemeyen Kulaklı Köyü Rum ahalisinin, Osmanlı idaresi altında kalmak istediklerini bildiren dilekçeleri. |
| 2188 | 4 Ağustos 1913 | Eski Zağra'dan kaçan bir Osmanlı esirinin Bulgar askerinin kendilerine karşı tutumu hakkında ifadesi. |
| 2189 | 4 Ağustos 1913 | Bulgarlar tarafından katledilip, Maraş Köyü ile Mustafa Paşa arasında Meriç Nehrine atılan Osmanlı esirleri hakkında Gelibolu Kolordusu Kumandanlığının Solcenah Ordusu Kumandanlığına raporu. |
| 2190 | 5 Ağustos 1913 | Eski Zağra'da, Bulgarlarca Osmanlı esirlerine uygulanan mezalim hakkında Topçu Çavuşu Mehmetoğlu Ahmet'in ifadesi. |
| 2191 | 5 Ağustos 1913 | Eski Zagra'da mevcut 11, 12 bin Osmanlı esirinin Bulgar askeri ve halkı tarafından katledilmeleri hakkında Gelibolu Kumandanlığının yazısı. |
| 2192 | 12 Ağustos 1913 | Bulgarlar tarafından Maraş'ta esir edilen Osmanlı askerlerinin Karaağaç'taki kilise ve okullara yerleştirilmesi, Hasköy'e nakilleri sırasında telef edilmesi ve Türk Ordusunun Edirne'ye yaklaşması üzerine Eskizağra'ya sevk edilmeleri hakkında Manoğlu Konstantin ile iki Osmanlı esirinin ifadeleri. |
| 2193 | 6 Ağustos 1913 | Bulgar mezalimi hakkında verilecek raporlarda dikkat edilmesi istenen hususlar hakkındaki tamim. |
| 2194 | 7 Ağustos 1913 | Bulgarların Trakya'da işgal ettikleri kasaba ve köylerdeki mezalim ve tahribatları hakkında yapılan gözlemler ve ahali tarafından verilen bilgiler. |
| 2195 | 8/9 Ağustos 1913 | Selikim, Hamzaağaç, Yeniköy, Adaçalı, Yuvayük, Kurtköyü, Koçaş Köylerinin Bulgarlar tarafından yakıldığı hakkında Solcenah Ordusu Kumandanlığının Başkumandanlık Vekâletine verdiği rapor. |



| NO.: | BELGENİN TARİHİ | ÖZETİ |
|---|---|---|
| 2196 | 10 Ağustos 1913 | Ortaköy ve Kurtköy bölgelerinde yapılan inceleme sonucu tespit edilen Bulgar mezalimi hakkında Solcenah Kumandanlığının Başkumandanlık Vekâletine verdiği rapor. |
| 2197 | 12 Ağustos 1913 | Bulgarlar tarafından tahrip edilen Rum ve Müslüman köyleri hakkında Fatih Tümeni Kumandanlığınca 1 nci Kolorduya verilen rapor. |
| 2198 | 14 Ağustos 1913 | İnöz'deki Mürttep Alay Kumandanlığının raporunun Yunanlılara ve Dedeağaç civarının durumuna dair maddeleri. |
| 2199 | 15 Ağustos 1913 | 12 nci Nişancı Taburunun 2 nci Bölük erlerinden Daridreli bir nefer adına gelip Müslümanların Bulgarlar tarafından Hıristiyanlaştırıldıklarını ifade eden mektubun bir parçası. |
| 2200 | 17 Ağustos 1913 | Gümülcine'den itibaren Firecik'e kadar Müslümanların Bulgar Ordusu tarafından katledildiği, Bulgar çetelerinin Müslümanları Hıristiyanlaştırmaya çalıştıkları hakkında 9 ncu Kolordu Kumandanlığınca verilen rapor. |
| 2201 | 17 Ağustos 1913 | Gümülcine'nin Bükreş Konferansı sonucunda Yunanlılar tarafından tahliye edilmesi üzerine Bulgar işgalinden çekinen ahalinin Osmanlı Hükümetinin koruma ve yardımlarına sığındıklarını içeren dilekçeleri. |
| 2202 | 19 Ağustos 1913 | Bulgar subaylarının mevcut komiteler yardımıyla Koşukavak civarında Müslüman ahaliye yaptıkları mezalim hakkında Solcenah Kumandanlığınca verilen rapor. |
| 2203 | 21 Ağustos 1913 | Sofular bölgesi dahilindeki köylerden Bulgar mezalimi nedeniyle göç etmekte olan ahaliye yardımcı olunması amacıyla bir müfrezenin yola çıkarıldığının 9 ncu Kolordu Kumandanlığından bildirildiğine dair telgraf. |
| 2204 | 23 Ağustos 1913 | Kırkkilise (Kırklareli) ahalisinin Osmanlı Devleti idaresinde kalmak amacıyla bulundukları girişim hakkındaki telgraf. |
| 2205 | 31 Ağustos 1913 | Pişmanlı civarında Bulgar komitelerinin katliâma başlamaları üzerine yöre halkından yardım istendiğine dair Solcenah Kumandanlığının raporu. |

| NO. : | BELGENİN TARİHİ | ÖZETİ |
|---|---|---|
| 2206 | 4 Eylül 1913 | İngiliz muhabirlerinden Sör Şimit'in Ortaköy'de Bulgar mezalimi üzerine incelemelerde bulunduğu hakkındaki belge. |
| 2207 | 6 Eylül 1913 | Meriç Nehri'nin Batı bölgesinde Bulgarların Rum ve Müslüman ahaliye yapmış oldukları mezalim hakkında incelemelerde bulunan Daylitelgraf Gazetesi Muharriri Mister Eşmite refakat eden subayın ifadesi hakkındaki belge. |
| 2208 | 11 Eylül 1913 | Bulgarların Babaeski'de katlettikleri İslam ahali hakkındaki yazı. |
| 2209 | 5 Eylül 1913 | Bulgar komitelerinin saldırılarına uğrayan Demirviran ahalisinin göç için başvuruları hakkında Sofular Müfrezesi Kumandanlığının raporu. |
| 2210 | 23 Eylül 1913 | Bulgar Hükümetinin Samane Köyünde yapmış olduğu mezalim hakkında 9 ncu Nişancı Alayı Kumandanlığınca yapılan incelemenin sonuçları. |
| 2211 | 22 Ekim 1913 | Firar eden Bulgarlara ait evlerdeki eşyaların döndüklerinde, bedelleri kendilerine verilmek üzere satıldıkları hakkında Kırklareli Mutasarrıflığının raporu. |



## SUNUŞ

Osmanlıların, fetihler yoluyla Avrupa'ya geçişlerinden sonra Rumeli'de Türklerle yoğun hâle gelen yerlerden birisi de, kuşkusuz Bulgaristan'dır.

Osmanlıların Sultan Bayezit zamanında kesin olarak Bulgaristan'ı fetihlerinden (1393) sonra, bu topraklar Osmanlı Devleti'nin eyaletlerinden biri olmuştur.

Bulgar resmi tarihleri; Bulgaristan'ın Osmanlı Devleti idaresindeki 500 yılını esaret dönemi olarak göstermektedir. Halbuki bu döneme göz atıldığında karşımıza çıkan tablo şudur :

Bilindiği üzere Türklerin Avrupa'da; dolayısıyla Balkanlar'da hâkimiyetlerini kolaylaştıran önemli unsurlardan birisi de bölgedeki iktisadi, siyasi ve askeri buhranların yanısıra mezhep mücadeleleridir. Ortodoks olan bölge halkı Katoliklerce yapılan baskılardan bıkmış olduğundan Türkleri âdeta bir kurtarıcı olarak karşılamışlardır.

Osmanlı idaresi altında, Ortodoks olan Bulgarlara İmparatorluğun diğer tebaasına olduğu gibi, din, dil, görenek, gelenek gibi kültür unsurlarına hiçbir şekilde müdahale edilmemiş, bu da onların bir millet olarak devamını sağlamıştır. Yaklaşık 500 yıllık zaman içinde Bulgar Milletinin varolabilmesi, kuşkusuz Osmanlı adaletinin, hoşgörüsünün bir sonucudur ve bugün Bulgaristan Devleti'nce iddia edildiği gibi, emperyalist emellerle hareket etmediğinin en büyük kanıtıdır.

Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girdikten sonra Bulgar halkının kültürel ilerlemesi durmamış aksine kültürel faaliyetler halka yönelik bir hâle gelmiştir. Zira Osmanlı Devleti'nin idari, askeri, ekonomik sisteminin temelini oluşturan tımar sisteminin tüm fethedilen bölgelerde olduğu gibi Bulgaristan'da da uygulanması sonucu feodal grupların üstünlüğü yok edilerek Bulgar kültürü bu sınıfın egemenliğinden kurtarılmıştır.

Dikkati çeken en önemli hususlardan birisi şudur ki, Bulgarlar Osmanlı Devleti idaresi altında bulundukları dönemde ulusal bilinçlerini kazanmak için en önemli mücadelelerini Rum Ortodoks Kilisesi'ne karşı yapmışlardır. Nitekim ilk milliyetçi kıpırdanışların Ortodoks Rumları ve onların papazlarına karşı yapılması bunun en bariz kanıtıdır.

Bilindiği üzere Fatih Sultan Mehmet zamanında (1451–1481) bütün Ortodokslar milliyet ayırımı gözetilmeksizin İstanbul'daki Fener Rum Patrikhanesi'ne bağlanmışlar, etnik gruplar, dini topluluk olarak muamele görmüşlerdir.

Fener Rum Patrikhanesi "Megali İdea"yı gerçekleştirmek amacıyla, milli bir kimlik kazanma ülküsü uğruna çaba gösteren Bulgarların milliyetçilik hareketlerini baltalamış ve sonunda Bulgar kelimesinin bile kullanılmasının ayıp olduğunu Bulgarlara kabul ettirmeyi başarmıştır.

Fener Patriği, 1800 tarihinde Metropolitlere gönderdiği bir genelge ile sayıları daha önceden Yunanlılarca azaltılan Bulgar kilisesi okullarının kapatılmasını, kiliselerde yalnız Rumca yazılmış din kitaplarının okunmasını emretmekteydi. Bulgar dili ile ayin yapmak, vaazda bulunmak, yasaklanmıştı. Eski Bulgar edebiyatının kalıntıları her yerde dini bir gayretle yok edilmekteydi.

Bulgarlar dini muhtariyetlerini, Osmanlı Devleti'nin de yardımıyla 1870'de kazanmışlar ve Rum Patrikhanesi'nin baskılarından kurtulmuşlardır.

1877–1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda imzalanan Berlin Antlaşması ile Tuna İli'nin 5 sancağı üzerinde özerk bir Bulgaristan kurulduğunda Türk halkının büyük bir bölümü de burada kalmış, 1885'te Doğu Rumeli Türkleri de Bulgar yönetimine geçmiştir. Balkan Savaşı sonunda Bulgaristan, Batı Trakya ve Rodoplar bölgesinde dokuz Türk ilini de topraklarına katmış, en son 1940'ta Güney Dobruca toprakları da Romanya'dan alınıp Bulgaristan'a verilerek buraların Türk halkı da topraklarıyla birlikte Bulgaristan yönetimine girmiştir. 1941'de Bulgaristan'daki Türk nüfusu 705.000'e yükselmiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Bulgaristan'dan Türk göçleri çok azalmış, 1941–1949 yılları arasında bu ülkeden Türkiye'ye yalnızca 4.390 Türk göç etmiştir. 1950–1951 yıllarında Bulgaristan'dan büyük bir göç olmuş, iki yıldan az bir sürede 156.000 Türk Türkiye'ye gelmiştir. 1 Aralık 1956'da yapılan nüfus sayımına göre Bulgaristan'da 656.025 Türk bulunmaktadır. Yılda % 2 artışla 1970 yılında 850.000'i bulmuştur.

1908 yılında bağımsızlığını kazanan Bulgaristan Osmanlı İmparatorluğu ile son kez fiili olarak Balkan Savaşı sırasında karşı karşıya gelmiştir. Balkan Savaşı'ndan sonra normale dönmüş gibi görülen Türk-Bulgar ilişkileri, Bulgaristan'ın Türk azınlığına zaman zaman uyguladığı insanlık dışı muamele karşısında gerginleşmiştir.

Yaklaşık 500 yıl Osmanlı Devleti idaresi altında varlıklarını korumuş olan Bulgarlar, Türklere aynı hoşgörüyü göstermekten uzak durmuşlardır. İncelenen belgeler göstermektedir ki Bulgaristan Devleti bünyesindeki Türk nüfusunu eritme politikasına, neredeyse bağımsızlığını ilân ettiği günden itibaren başlamış, sistemli olarak Türk azınlığını Bulgarlaştırmaya çalışmıştır.

Yakın tarihe kadar Bulgarlarca, ülkelerindeki Türklerin varlığı yok sayılmış ve Dünya kamuoyuna "Bulgaristan'da Türklerin bulunmadığı" açıklanmıştır. Tarihi gerçeklerin politik amaçlarla saptırılması demek olan bu açıklama, baskı ve işkenceye rağmen Bulgarlaşmayı kabul etmeyen Türkleri mecburi göçe zorlamalarıyla Bulgarlar tarafından yalanlanmış olmaktadır.



# BELGELER

Belge No. : 2175

| | | |
|---|---|---|
| اوراق واردهسنك نومرو سی | عرکی اردو همایونی باسرفرمانه تعلق وکالتی ارکان حربیه سی | مبیضك ایمضاسی |
| شفه‌نك نومرو سی | | تاریخ تبییض |
| مسودهنك ایمضاسی | | مبیضه قونیلان نومرو |
| تاریخ تسوید | ٢ تموز | مقابله جینك ایمضاسی |
| قلمه وکلك نومرو سی | اردویه بیاننامه | مقابله تاریخی |

حریت

وقت وداد

| | |
|---|---|
| | 1-H/66 |
| D | 130 |
| F | 35 |

اردوی همایونه مستصحبا بتوفیقه تعالی سیه - ایلوز خطه قاوز
بیرنه ایدیه طرفنه حرکت ایدیلدیکنده اردونك ایدیه حرکتی اثناسنده
هانوی تحریبات تجاوزات وسوء استعمالاتنه محابت ادنه روم نظیمه
تداریبانه ایدیلمه اسعوزلن شانه وجهتدن اولوب مظلومیات بوقصه وقوعلرینك
مانع اولمشدر. اردونك هدف مشروعی دشمنك اردوسیدر. اردوایه استراکی
اولمیانلك اهالیه تجاوز غیر مشروع و انتقام الهیه موقعدر. بوقع بیعتیه و
یه جریحه برقتال اولورسه دوکولنك بعضاردوسنك دوحیاراولدیغی حالده بوصورتله
کورسترمیلدیم ظلم واعتسافاتك اکثرنده قطعیا نجابت اولنجقدر. موفقیت
حرف غایت الهیه ایله حاصلدر. توفیقات خدائی ملتك وکل هصوصه حاوی
اولمیلدن بادریه - نازلدر غیر مشروع اعمالك ارتکابنه جسارت ایلنلك
اردویه جوق زیانلر اولدیغی هرکس طرفنه بیلنمیدر. منازعات قضیه‌ایه جلب
درجه حضه کوره اعداد قوه محکوم ایدیلدیکی ایچون قوماندانلرنه صدوحت
ویریلمه بوی جلبه بیاننامه‌سی

---

قوماندانلره تبیغات خصوصیه

معارف سلطانیه حضرتلرینك وکالتلرینك وهشتلری روالورکه
دیانت اسلامیه تجاوز و اهل اسلامه مخصوص معابد ربانیه وکوبری قوریه
ساعدا مداخلت واولیاسانه حضرتلرینك وضع بسط مظالم ایدیلدیکی حکمت شانه
اردوی همایونك ایدیه حرکتی ایچون هم برحدود قیلنه قراغه وهم دیگر مظالم
واقعه‌یی مهما امکنه رفع ایتمك کبی اعمال مشروعه و مقاصد انسانیه‌دن ایدی

اردویه بیاننامه

قوماندانلره تبیغات خصوصیه

اردوکره تعمیم

Belge No.: 2175

| | |
|---|---|
| A | 1-11/64 |
| D | 138 |
| F | 35-1 |





Osmanlı Ordu-yu Hümâyunu Başkumandanlığı Vekâleti Erkânı Harbiyesi
"1. Şube"

Orduya Beyannâme

Tarih-i tesvîdi (Müsvette tarihi) : 7 Temmuz 329 (20 Temmuz 1913) Çorlu
Vakt-i Zevâl (Öğle vakti)

Ordu-yu Hümâyûn, müstâinen bi't-tevfik-i teala (Allahın yardımına sığınarak) Midye-İnöz (Enez) hattını tecavüz ederek (geçerek) ileriye doğru hareket edecektir. Ordunun ileriye hareketi esnasında her nevi tahribat, tecavüzat ve su-i istimalatdan mücanebet olunması (kötü muamelelerden sakınılması) lüzum-ı kat'isi (zorunluluğunu) tekrar beyân ederim. Eslafımızın şanlı ve hayret-feza olan (hayret veren) muzafferiyatı bu hususa fart-ı riayetle (gösterilen saygıyla) hasıl olmuştur. Ordunun hedef-i meşrûu düşman ordusudur. Ordu ile iştiraki olmayan ahaliye tecavüz gayr-i meşrû ve intikam-ı ilâhiyi mukizdir (Allahın gazabını çeker). Buna pek yakın ve pek sarih (açık) bir misâl olarak bugünkü Bulgar Ordusunun düçâr olduğu hâl-i pürmelâli (uğradığı sıkıntılı hâlı) gösterebilirim. Zulüm ve itisâfın (yolsuzluğun) her nev'inden katiyyen mücanebat olunacaktır (sakınılacaktır). Muvaffakiyet sırf inâyet-i ilahiyye ile hasıldır. Tevfikat-ı Hudâ (Allahın yardımları) zalimlerin değil her hususda adil olanların yaveridir. Binâenaleyh gayr-i meşrû ahvâlin irtikâbına mücaseret eylemek (işlerin yapılmasına cesaret etmek) orduya büyük bir ihanet olduğu herkes tarafından bilinmelidir. Mütecâsirlerin (suçluların) tahakkuk edecek derece-i cürmüne (suç derecesine) göre idama kadar mahkûm edilebilmeleri için kumandanlara selâhiyet veriyorum, bunu cümleye (herkese) beyân ederim.

Kumandanlara Tebligât-ı Hususiye

Bulgarlar, Müslümanlar hakkında katl ve itlâf (yoketme) ve zulüm ve i'tisâf (yolsuzluk) gibi vahşetleri revâ gördüklerinden ve dıyânet-i İslâmiyeye tecavüzle ehl-i İslâma mahsus maâbid (ibadethaneler) ve mebâniyi (binaları) ve köyleri tahribden mâada (başka) mezâhib (mezhepler) ve edyân-ı saire (diğer dinler) hakkında dahi bast-ı mezâlim eylediklerinden (mezalimi yaydıklarından) hükümet-i seniyye (yüce hükümet) Ordu-yu Osmâniyyenin ileri hareketi için hem bir hudud-ı tabii (doğal sınır) kazanmak ve hem de mezâlim-i vakıâyı mehmâ-emken (mümkün olabildiği kadar) ref etmek (ortadan kaldırmak) gibi amâl-i meşrua (meşru dilekler) ve makasıd-ı insaniyyet-perveraneyi (insani istekleri) ileri sürmüştür. Bizim Bulgarlara ve mezâhib-i saire erbâbına karşı gayri meşruiyetini ilân ve iddia eylediğimiz ahvâlin ileri hareketimiz anında kendi tarafımızdan temsil ve irtikâbı kadar büyük bir mantıksızlık ve muvaffakıyetimize engel olacak azim bir izansızlık (büyük bir akılsızlık) alamayacağı gibi bu suret-i hareket mazi-i fâhir (şerefli geçmiş) tarihimizle ve mutekadât-ı mübeccele-i diniyemizle (dinimizin yüce prensipleriyle) dahi kabil-i tevfik (uygun) bir hâl olmaz, binâen-aleyh beyânname ile de tebliğ edildiği vechile istirdât olunacak (ele geçirilecek) yerlerde ahaliye kemâl-i adl



ONKUR ATASE Bşk. Kütüphanesi

## Belge No. : 2175

(tam bir doğrulukla) ve re'fetle (merhametle) ve i'tidâl (soğukkanlılık) ile muamele ederek tevfikât-ı Hüdâya mazhariyyetimizin temini elzemdir (Allahın yardımlarına nail olmamız gereklidir) Aksi hareketde bulunanların cürümlerinin derecesine idam edilmelerine bile selâhiyatdar bulunduklarını beyân eylerim.

Ordulara Tamim

Bulgarlar ilân-ı harb etmemişdir. Ricat etmeyen (geri çekilmeyen) kıtaat ihâta edilip (kuşatılıp) teslim alınacak ve mümkün olduğu kadar sefk-i dimâdan (kan dökmekten) ictinâb edilecekdir (sakınılacaktır)
Emir zâbitlerine (subaylarına) yazdırılmıştır.

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 151
Dosya No. : 126
Fihrist No. : 35, 35–1



## Belge No. : 2176

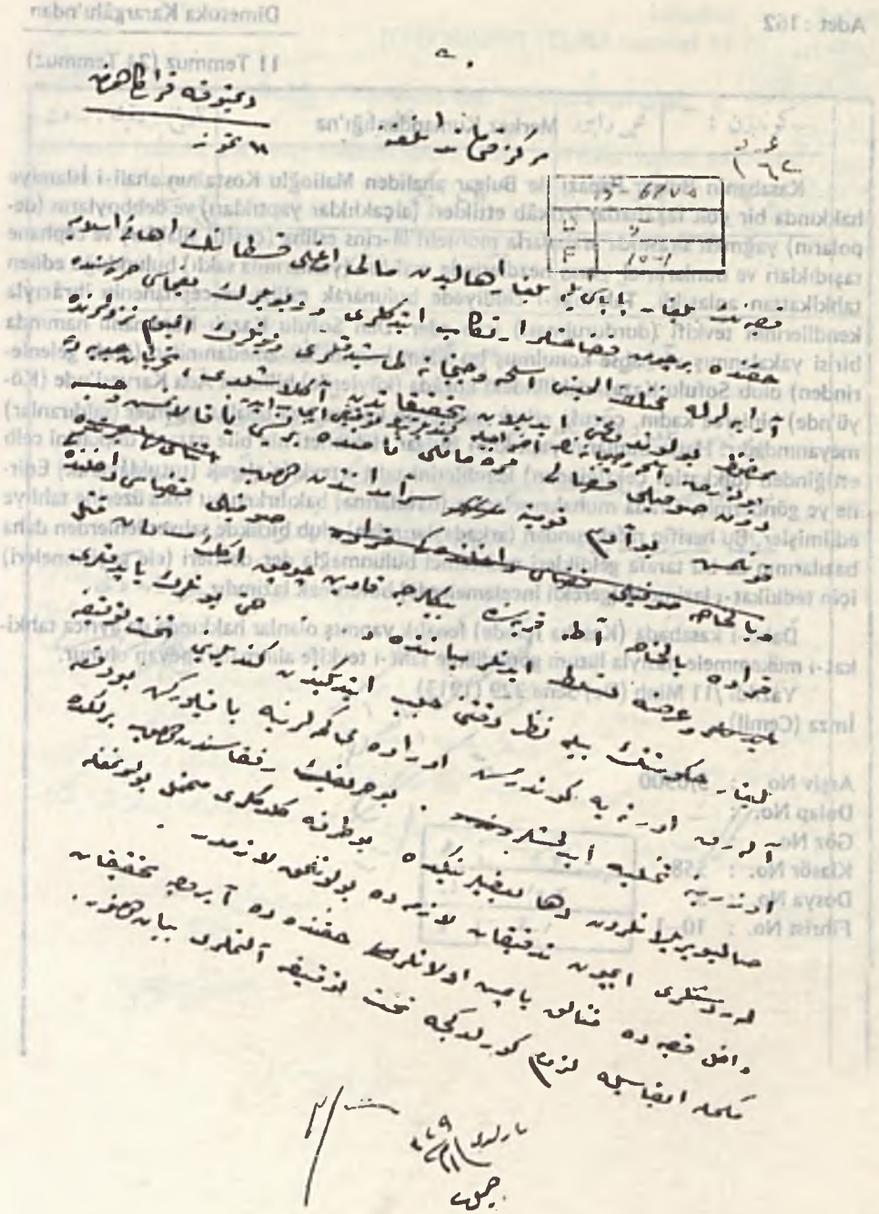

## Belge No. : 2176

Adet : 162

Dimetoka Karargâhı'ndan

11 Temmuz (24 Temmuz)

Merkez Kumandanlığı'na

Kasabanın Bulgar Papazı ile Bulgar ahaliden Malioğlu Kosta'nın ahali-i İslamiye hakkında bir çok fazâhatlar irtikâb ettikleri (alçaklıklar yaptıkları) ve debboyların (depoların) yağması sırasında arabalarla muhtelif'ül-cins esliha (çeşitli silahlar) ve cephane taşıdıkları ve bunların el-yevm nezdlerinde mahfuz (yanlarında saklı) bulunduğu edilen tahkikattan anlaşıldı. Tahribât-ı ciddiyede bulunarak esliha ve cephanenin ihrâcıyla kendilerinin tevkifi (durdurulması) icab eder. Dün Sofulu Kazalı Karamanlı namında birisi yakalanmış ve habse konulmuş bu adam komite ser-amedanından (önde gelenlerinden) olub Sofulu Kazası dahilindeki kurâda (köylerde) bilhassa Ada Karyesi'nde (Köyü'nde) binlerce kadın, çocuk, erkek müslüman katl ve ırza tasallut edenler (saldıranlar) meyanındadır. Hatta bunların yaptıkları Bulgar Hükümeti'nin bile nazar-ı dikkatini celb ettiğinden (dikkatini çektiğinden) kendilerini taht-ı tevkife alarak (tutuklayarak) Edirne'ye göndermiş. Orada muhakemelerine (davalarına) bakılırken bu vaka üzerine tahliye edilmişler. Bu herifin rüfekasından (arkadaşlarından) olub birlikde salıverilenlerden daha bazılarının da bu tarafa geldikleri muhtemel bulunmağla der-destleri (ele geçirilmeleri) için tedkikat-ı lazimede (gerekli incelemelerde) bulunmak lazımdır.

Dahil-i kasabada (Kasaba içinde) fenalık yapmış olanlar hakkında da ayrıca tahkikat-ı mükemmele ifasıyla lüzum görüldükçe taht-ı tevkife alınmaları beyan olunur.

Yazıldı /11 Minh (De) Sene 329 (1913)

İmza (Cemil)

Arşiv No. : 5/6900
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 558
Dosya No. : 3
Fihrist No. : 10–1



## Belge No. : 2177

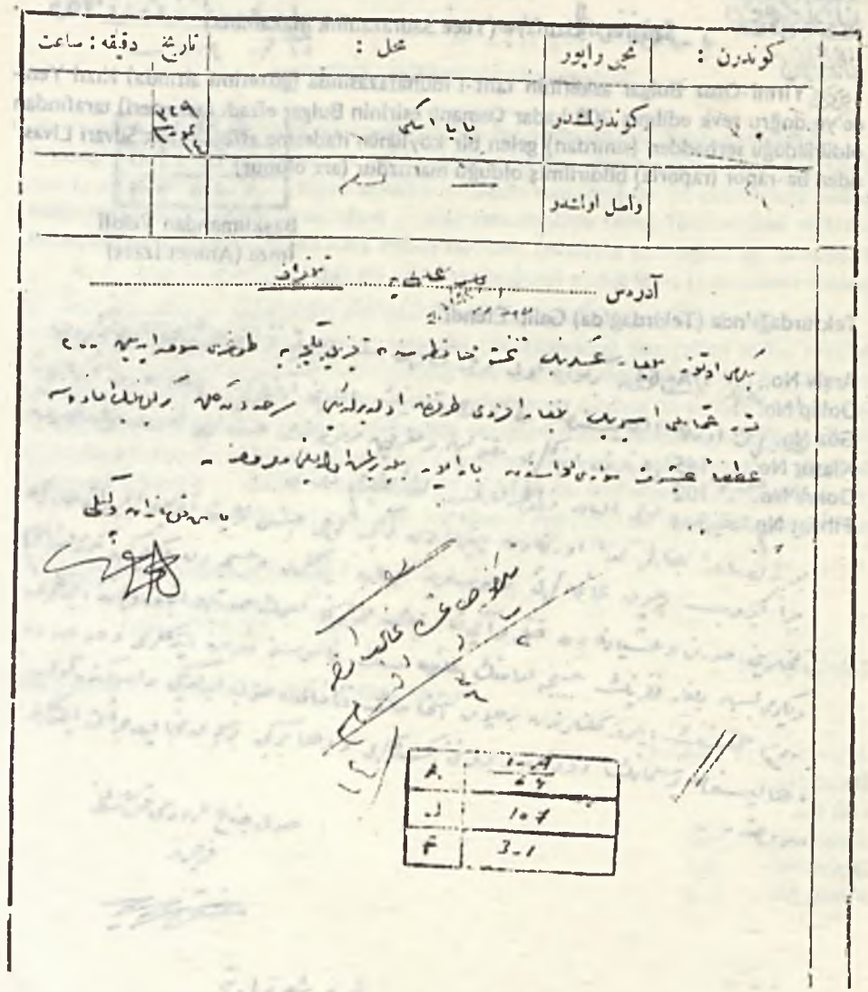

## Belge No. : 2177

Mahall : Babaeski
Tarih : 14 Temmuz 329 (27 Temmuz 1913)

Telgraf

Sadaret-i Uzmaya (Yüce Sadrazamlık Makamına)

Yirmi-Otuz Bulgar askerinin taht-ı muhafazasında (gözetimi altında) Kızıl Yenice'ye doğru sevk edilmiş 200 kadar Osmanlı esirinin Bulgar efradı (askerleri) tarafından öldürüldüğü serhadden (sınırdan) gelen bir köylünün ifadesine atfen Aşiret Süvari Livası'ndan ba-rapor (raporla) bildirilmiş olduğu marûzdur (arz olunur)

Başkumandan Vekili
İmza (Ahmet İzzet)

Tekfurdağı'nda (Tekirdağ'da) Galip Efendi

Arşiv No. : 1/A–64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 102
Fihrist No. : 3–1



## Belge No. : 2178

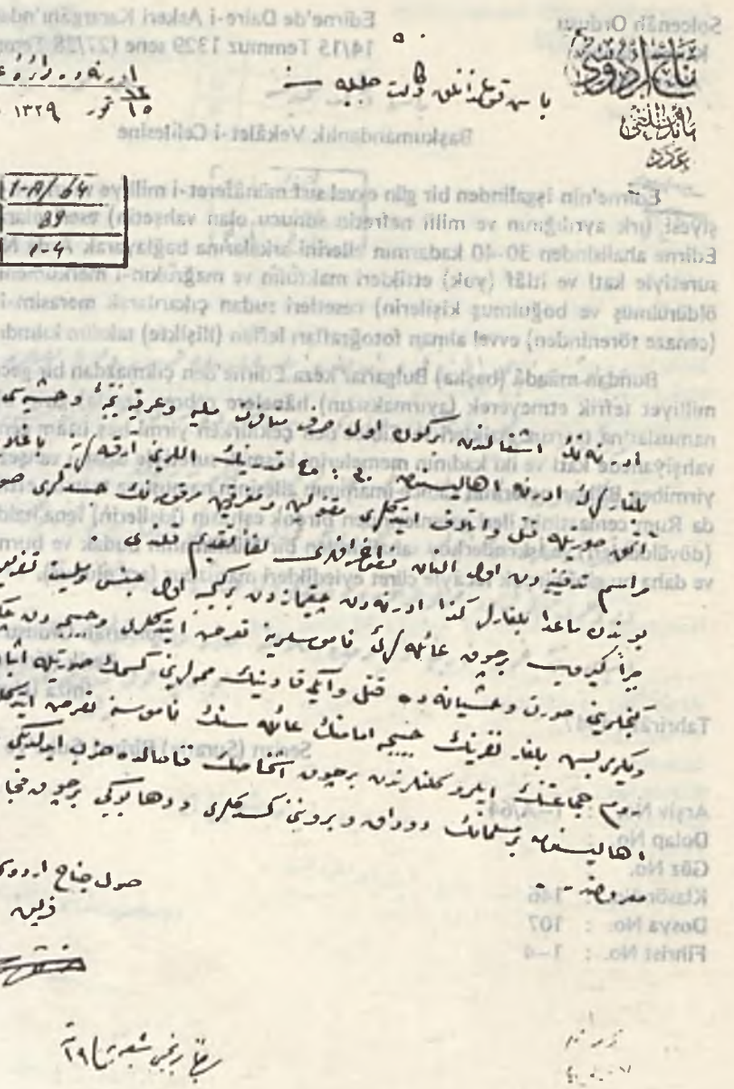

## Belge No. : 2178

Solcenâh Ordusu Kumandanlığı
Adet : 266

Edirne'de Daire-i Askeri Karargâhı'ndan
14/15 Temmuz 1329 sene (27/28 Temmuz 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Edirne'nin işgalinden bir gün evvel sırf münâferet-i milliye ve ırkiye-i netice-i vahşiyesi (ırk ayrılığının ve milli nefretin sonucu olan vahşetin) eseri olarak Bulgarların Edirne ahalisinden 30-40 kadarının ellerini arkalarına bağlayarak Arda Nehri'ne atmak suretiyle katl ve itlâf (yok) ettikleri maktûlîn ve mağrûkın-i merkûmenin (bahsedilen öldürülmüş ve boğulmuş kişilerin) cesetleri sudan çıkarılarak merasim-i tedfiniyeden (cenaze töreninden) evvel alınan fotoğrafları leffen (ilişikte) takdim kılındı.

Bundan mâadâ (başka) Bulgarlar keza Edirne'den çıkmazdan bir gece evvel cins ve milliyet tefrik etmeyerek (ayırmaksızın) hânelere cebren (zorla) girip birçok ailelerin namuslarına taarruz ettikleri ve Cibice'den çekilirken yirmi beş İslâm gençlerini suret-i vahşiyanede katl ve iki kadının memelerini kesmek suretiyle ispat-ı vahşet eyledikleri ve yirmibeş Bulgar neferinin Cibice imamının ailesinin namusuna taarruz ettikleri ve Havsa'da Rum cemaatinin ileri gelenlerinden birçok eşhâsın (kişilerin) fena halde darbedildiği (dövüldükleri) ve İskenderköy ahalisinden bir Müslümanın dudak ve burnunu kestikleri ve daha bu gibi birçok fecâyie cüret eyledikleri marûzdur (arz olunur).

Solcenâh Ordusu Kumandanı
Ferik (Korgeneral)
İmza (Hurşit)

Tahrirât : 4347

Serian (Suratle) Birinci Şube'ye /19 minh (De)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 146
Dosya No. : 107
Fihrist No. : 1–4



## Belge No. : 2179

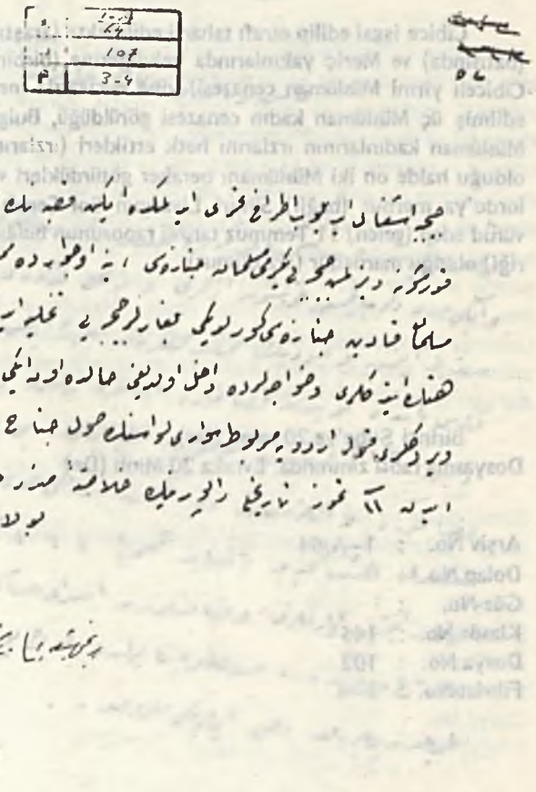

## Belge No. : 2179

Bolayır Kolordusu Kumandanlığı
Erkânı Harbiyesi
Adet : 52

Dimetoka
15 Temmuz 329 (28 Temmuz 1913)

Başvekâlet-i Celilesine

Cibice işgal edilip etrafı taharri edilmekte (araştırılmakta) iken kasabanın garbında (batısında) ve Meriç yakınlarında yekdiğerine (birbirine) bağlanarak kurşuna dizilmiş Cibiceli yirmi Müslüman cenazesi, yine o civarda memeleri ve kulakları kesilerek katl edilmiş üç Müslüman kadın cenazesi görüldüğü, Bulgarlar Cibice'yi tahliye ederlerken Müslüman kadınlarının ırzlarını hetk ettikleri (ırzlarına geçtikleri) ve hocalar da dahil olduğu halde on iki Müslümanı beraber götürdükleri ve kasabaya da ateş verdikleri Kolordu'ya merbut (bağlı) Süvari Livasının Sol Cenah ordusu Kumandanlığı vasıtasıyla vürûd eden (gelen) 11 Temmuz tarihli raporunun hülâseten mündericâtı (özet olarak içeriği) olduğu marûzdur (arz olunur)

Bolayır Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (okunamadı)

Birinci Şube'ye 20 minh (De)
Dosyasına rabtı zımnında. Evraka 20 Minh (De)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 102
Fihrist No. : 3–4



## Belge No. : 2180

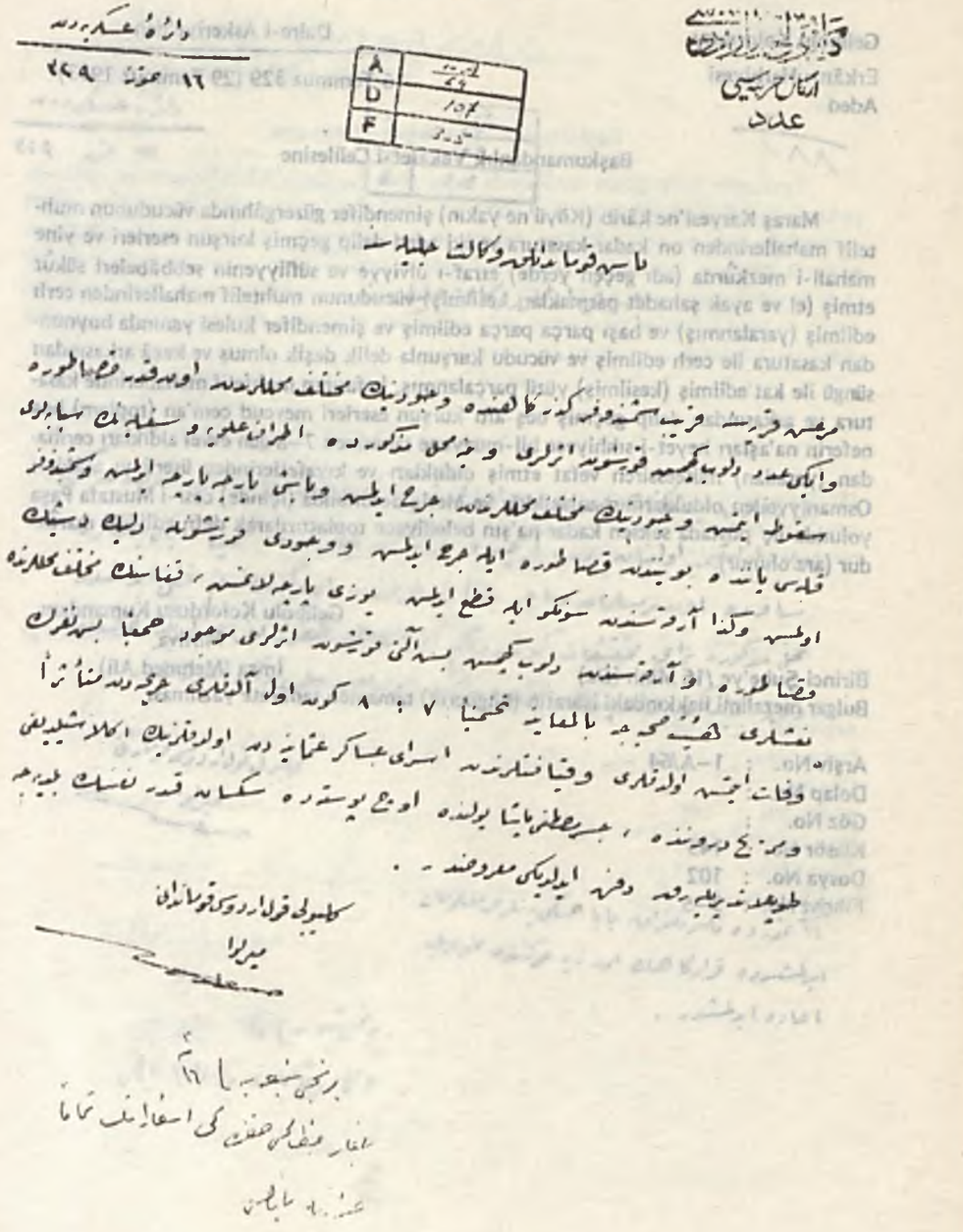

## Belge No. : 2180

Gelibolu Kolordusu
Erkân-ı Harbiyesi
Aded

Daire-i Askeriye'den

16 Temmuz 329 (29 Temmuz 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Maraş Karyesi'ne kârib (Köyü'ne yakın) şimendifer güzergâhında vücudunun muhtelif mahallerinden on kadar kasatura ve iki aded delip geçmiş kurşun eserleri ve yine mahall-i mezkûrda (adı geçen yerde) etraf-ı ulviyye ve süfliyyenin sebbâbeleri sükût etmiş (el ve ayak şahadet parmakları kesilmiş) vücudunun muhtelif mahallerinden cerh edilmiş (yaralanmış) ve başı parça parça edilmiş ve şimendifer kulesi yanında boynundan kasatura ile cerh edilmiş ve vücudu kurşunla delik deşik olmuş ve kezâ arkasından süngü ile kat'edilmiş (kesilmiş) yüzü parçalanmış, kafasının muhtelif mahallerinde kasatura ve arkasından delip geçmiş beş altı kurşun eserleri mevcud cem'an (toplam) beş neferin na'aşları heyet-i sıhhiyece bil-muayene tahminen 7–8 gün evvel aldıkları cerihadan (yaradan) müteessiren vefat etmiş oldukları ve kıyafetlerinden üserâ-yı asâkir-i Osmaniyyeden olduklarının anlaşıldığı ve Meriç derûnunda (içinde) cesr-i Mustafa Paşa yolunda üç postada seksen kadar na'şın belediyece toplattırılarak defn edildiği marûzdur (arz olunur).

Gelibolu Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (Mehmed Ali)

Birinci Şube'ye /16 Minh (De)
Bulgar mezalimi hakkındaki işaratın (bilgilerin) tamamen sadârete yazılması,

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 102
Fihrist No. : 3–5



## Belge No. : 2181

دائرهٔ عسکریه دن

۱۷ تموز ۲۷۹

باب قومانداناوه وکالت جلیله سنه

شاید قادیه جفتلکنك جنوبنده ولایت کوینه کیدوجك جاده نك شرقندن کچه
ولایت تسمیه اولنان دره ایچنده ومذکور جفتلکده تخمیناً ایکی کیلومتره
مسافده اوده برمسلمان مهاجر بلغارلر طرفندن اوده کوندن مقدم قتل ایدلمشدر
محل مذکوره برای تحقیقات کوندریلکم امر عالیلری طقوز نفرك کویلیلر طرفندن
دفنه ایدلدیکی واوجنك الآن میدانده اولدیغی بلدیه دیکی معروضدر .

کلیبولی قولاردوسی قومانداني
میرلوا

۱۵/۱۶ تموزده تلسز تلغرافله بابا اسکی یه عرض معلومات
ایدلمشدره قراکاهك اوردیه حرکتندن طولایی
اعاده ایدلمشدر .

رئیس ثانی
توفیق رفاقیات دیوانیه نایبی

## Belge No. : 2181

188

Daire-i Askeriye'den

17 Temmuz 329 (30 Temmuz 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Tayakadın Çiftliği'nin cenûbunda (güneyinde) ve Lazar Köyü'ne gidecek caddenin şarkından (doğusundan) geçen ve Lazar tesmiye olunan (olarak adlandırılan) dere içinde ve mezkûr (adı geçen) çiftlikten tahminen iki kilometre mesafede on bir Müslüman muhacir Bulgarlar tarafından on gün mukaddem (önce) katledilmiştir. Mahall-i mezkûre (Adı geçen yere) berây-ı tahkikât (inceleme için) gönderdiğim emir zâbiti (subayı) dokuz neferin köylüler tarafından defn edildiğini ve üçünün elân (şu anda) meydanda olduğunu bildirdiği marûzdur (arz olunur)

Gelibolu Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (Mehmet Ali)

15/16 Temmuzda telsiz telgrafla Babaeski'ye arz-ı malûmat edilmişse de karargâhın Edirne'ye hareketinden dolayı iade edilmiştir.

Birinci Şube'ye
17 minh (De)
Bu gibi vakayi'in Dersaadet'e (İstanbul'a) yazılması

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. : 1–A/64
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 102
Fihrist No. : 3–8



## Belge No. : 2182

| | |
|---|---|
| A | 1-A/64 |
| D | 89 |
| F | 1-7 |

## Belge No. : 2182

Solcenah Ordusu Kumandanlığı

Adet

Edirne'de Daire-i Askeriye Karargâhı'ndan

18 Temmuz 1329 (31 Temmuz 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Dün Ortaköy'den gelmiş Mehmet isminde bir Müslümanın ifadesine göre Ortaköy-Edirne yolunda iki Müslümanın Bulgarlar tarafından katledildiği ve Cesr-i Mustafa Paşa'daki tahkikatta Belediye reisi vesair ahalinin ifadesine göre Selikim Nahiyesi'nde biri ağır surette mecrûh (yaralı) olmak üzere üç Müslümanın cerh (yaralandığı) ve katledildiği ve o köyler ahalisinin hicrete başladıkları bundan başka Bulgar askeri geri çekilirken Çermen nâm (isimli) İslam köyünden on yedi erkeği gaddarane bir surette katlettikleri Kırcaali ve Gümülcine cihetlerinde Bulgar Hükümetinin çekilmesi üzerine bunların yerine kaim olan (geçen) Bulgar eşkiya çeteleri hâlâ İslam ahaliden kiliseye tahvil edilmiş (çevrilmiş) olan camilerine her pazar günü Hıristiyan ayini üzerine ibadet için gitmezlerse her defa için on beşer lira ceza-yı nakdi (para cezası) almakta ve bu hususta ısrar edenleri gizlice idam etmekte oldukları ve sonradan verilmiş olan hıristiyan isimlerini söylemeyerek eski Müslüman ismini söyleyen islâmların keza aynı surette cezalandırılmakta oldukları ve bu hale bir nihayet verilmesinin taht-ı vücûbda (zorunlu) olduğu marûzdur (arz olunur)

Solcenâh Ordusu Kumandanı
Ferik (Korgeneral)
İmza (Hurşit)

Tahrirât : 4307

Birinci Şube'ye/ 18 minh (De)
Sadarete (Başbakanlığa)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 146
Dosya No. : 107
Fihrist No. : 1–7



## Belge No. : 2183

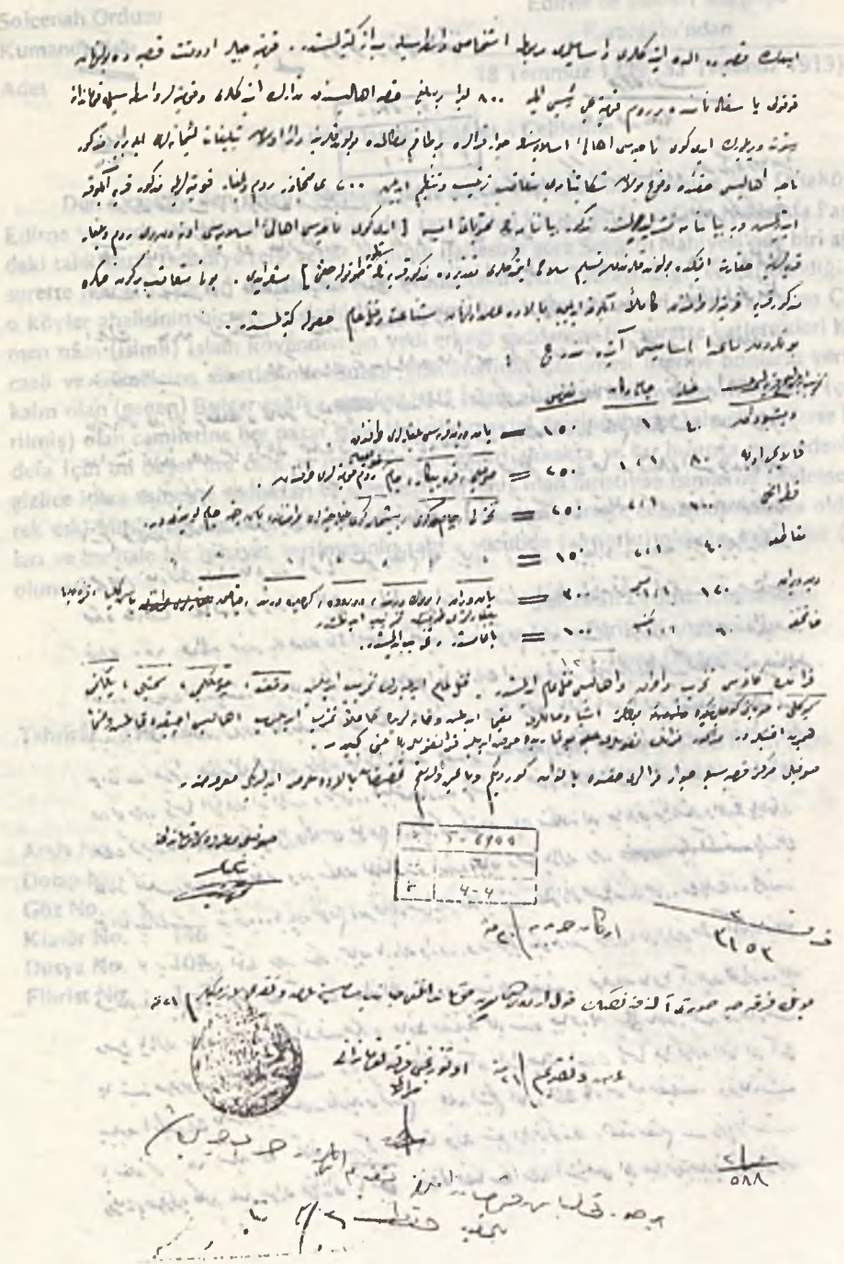





Otuzuncu Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

Mühimdir — Sofulu'dan

Numro : 101 — 19 Temmuz 329 (1 Ağustos 1913)

Sofulu Kazası'na tâbi ve Meriç'in şark sahilinde ve hemen yakınında ve Sofulu'dan keleklerle (*) iki kilometre mesafede nahiye merkezi bulunan 190 haneli İydiköy'ün Bulgarlar gelmezden evvel zükûr ve inâs mecmû (erkek ve kadın toplam) nüfusu 1.800 kişiden ibaret iken bugün gerek erkek ve gerekse inâs hariçte ve perakende suretiyle bulunanlar dahil olduğu halde 1.800 nüfustan 1659'u katliâm edilerek 141 kişi kalmıştır. Mezkûr karyede (adı geçen köyde) tahrib edilmemiş bir cami-i şerif ile üç dükkân ve bir han mevcuttur. Haneleri oldukça muntazam ve büyücek ise de kazma, balta görmedik tahrib edilmedik hane olmayıp, mezkûr karyenin eşrafından Kuru Hasan, Hacı Sadık, Çavuş Ali haneleriyle böceklikleri kâmilen tahrib ve ihrâk edilmiş (yakılmış) hatta bugün temelinden eser kalmamıştır. Mezkûr karye ahalisinin bilâ-istisna kâmilen (istisnasız bütün) malları yağma ve kendileri sabilere (küçük erkek çocuklara) varıncaya kadar ve hiçbir milletin kabul edemeyeceği derecede mezâlim ve ef'âl-i şenia ile (kötü fiillerle) kısmen kolları bağlı, üçer beşer yekdiğerine merbût (birbirine bağlı) olduğu halde Meriç'e atılmış ve ileri gelen eşraf ile kısm-ı azamı (büyük bölümü) karyenin camiine ve kadınları ise yukarıda arzettiğim Kuru Hasan Hacı Sadık, Çavuş Ali'nin hanelerine doldurulduktan sonra "ağıldan koyun seçer" tabir-i amiyanesince (halk deyimiyle) çıkartılarak kadın ve çocuklar hanelerin alt katlarında envâ-i çeşitli işkence ve mezâlim ile bıçak, süngü ve dipçiklerle öldürülüp parça parça edildikten sonra haneleri ittisâlinde (bitişiğinde) ve önlerinde el-yevm (halâ) cesetlerle memlû (dolu) olarak üzerleri örtülü bulunan kuyulara atılmışlardır. Karyenin esasen kuyuları 150 adet olup bundan yedi adedi kâbil-i isti'mâl (kullanılabilir) mütebâkisi (geri kalanı) kâmilen katliâm edilmiş cesetlerle doludur, Üzerleri taaffün etmemek üzere (koku çıkmaması için) şimdilik örttürülmüştür. İcabettiği takdirde bilfiil ispat edilmek üzere kuyular tathir edilerek (temizlenerek) ceset kemikleri meydana çıkarılabilir. Yapılan işkence ve mezalimden kurtulan kadınlardan ancak sekiz on tanesi ber-hâyat (sağ) olup bizzat yapmış olduğum tahkikat ve müşahedatımda (inceleme ve gözlemlerimde) maa-t-teessüf (yazık ki) hunhar Bulgarlar ile hem-pâları (yandaşları) bulunan canavarlar tarafından iffet ve istikametleri (namus ve doğrulukları) pây-mâl edilmiş (çiğnenmiş) ve müteaddid (birçok) yerlerinde bıçak, kasatura, süngü alâimi (belirtileri) mevcud ve kısmen iltihapları iyi olmuş ve bir kısmı da iyileşmek üzere bulunmuştur, Hatta bu kadınlardan Mehmedin kızı Naciye ile Arıkoğlu Mehmedin kerimesi Saniye hanımların tekmil efrad-ı ailesi (aile fertleri) katliâm edildiği gibi kendileri bin müşkilât (zorluklar) ile canlarını kurtarmışlar ve ellerinin parmakları kâmilen kesilmiş, çolak oldukları ve dirsekleri ile kafalarında müteaddid bıçak ve sopa yaraları mevcut bulunduğu maa-t-teessüf görülmüştür. Yine karyede yapılan katliâmdan tahlis-i nefs eden (canını kurtaran) sekiz yaşında Mustafa oğlu Hasan namındaki biçare masumun da vücudunda 6–7 yerinde el-yevm âsârı (izleri)

(*) Kelek : Nehirlerde kullanılan küçük bir taşıt vasıtası.

mevcut süngü, bıçak yaraları vardır. Ve yine Meriç'e atılanlardan kolları bağlı olduğu halde ayaklarıyla yüzüp kurtularak el-yevm ber-hayat olan Deli Ağanın Mustafa oğlu Ahmet de bir şahid-i hakikidir. Bunlardan mâadâ (başka) az çok her yerlerinde bıçak ve sopa yaraları mevcut ve bir kısmı da Meriç'e atıldıktan sonra Hâfız-ı hakiki'nin (gerçek koruyucu Allah'ın) himayesinde çabalayarak sahil-i selâmete çıkmış bir hanenin çatısına sokularak ve samanlık köşelerinde zelil, sefil dokuz buçuk ay imrâr-ı hayat ederek (hayatını geçirerek) ve kısmen civar köylere iltica ile aç çıplak inleyerek kalmış birçok Müslüman kadınlarını gördüm. Arzettiğim ifadelerin kâffesi (hepsi) ayn-ı hakikattır (gerçektir). Vukuâtın başlangıcı 18 Teşrin-i evvel (31 Ekim) günü-ki Yaver Paşa kulunun teslim olduğu günden bir hafta mukaddem (önce)-vukû bulmuştur. Vukûat; Sofulu'ya gelen Bulgar Süvari Kumandanı Tanef Sofulu Kazası'nın bazı eşirrâsı (eşkiyası) ile Bulgar komitecilerini tahrik ve teşvik ederek kasabada elde ettikleri ve esamileri (isimleri) merbût eşhâs (şahıslar) vasıtasıyla meydana getirilmiştir. Komiteciler o vakit kasabada bulunan Kokulu Paskal namında bir Rum komiteci Reisi ile 800 lira bir meblağı kasaba ahalisinden tedarik ettikleri ve komiteler vasıtasıyla kumandana rüşvet verilerek İydiköy nahiyesi ahali-i İslâmiyenin civar kurâlara (köylere) bir takım mezâlimde bulunduklarına dair olan tebligat-ı leimâneleri (alçakça tebligatları) ile beraber mezkûr nahiye ahalisi hakkında vukubulan şikayetnâmeyi müteakib tertib ve tanzim edilen 200'ü müteceviz (aşkın) Rum ve Bulgar komiteleriyle mezkûr karye abluka ettirilmiş ve bir beyanname neşredilmiştir. Mezkûr beyannamenin muhteviyatı ise "İydiköy nahiyesi ahali-i İslamiyesi ötedenberi Rum ve Bulgar karyelerine hakaret etmekte bulunduklarından teslim-i silah etmedikleri takdirde mezkûr karyenin topa tutulacağını" müşir idi (bildiriyordu). Buna müteakib bir gün sonra mezkûr karye komiteler tarafından kâmilen abluka edilip bâlâda (yukarıda) arz olunan şenâat (kötülük) ve katliâm husule getirilmiştir (yapılmıştır).

Bunlardan mâadâ esamisi âtide münderiç (aşağıda yer alan);

| Tahrib edilen İslâm Karyeleri | Hane | Cami | Dükkân | Nüfus | |
|---|---|---|---|---|---|
| Dişbudak | 40 | 1 | | 150 – | Yanviran karyesi Bulgarları tarafından |
| Kalaycı Oba | 80 | 1 | 1 | 250 – | Sofulu, Karapınar, Çam, Kavacık Rum komiteleri tarafından |
| Katrancı | 100 | 1 | 2 | 250 – | Tahtalı, Çamköy, Pişmanköy Bulgar çeteleri tarafından Baş çete Çam köyündedir. |





| Tahrib edilen İslâm Karyeleri | Hane | Cami | Dükkân | Nüfus | |
|---|---|---|---|---|---|
| Mukataa | 40 | 1 | 2 | 150 – | " " " |
| Demirviran | 120 | 1 | 1 (Mescit) | 300 – | Yanviran, Büyükderbent, Dobruda ve Küçükderbent, Kayacık, Başkilise, Karakilise, Karakilise Bulgarları tarafından tahrib edilmiştir. |
| Hancağız | 60 | 1 | 1 (Mektep) | 100 – | Yanmamıştır, Tahrib edilmiştir. |
| | | | | 1.200 | |

Kurânın kâffesi (hepsi) tahrib ve ihrâk ve ahalisi katliâm edilmiştir. Katliâm edilmeyerek tahrib edilen vakıf, Çömlekçi, Simitli Yelkenci, Keprekli, Subaşı köylerinin de yalnız eşya ve malları yağma edilmiş ve haneleri de kâmilen tahrip edilip ahalisi açıkta kalmış ve kısmen hicret (göç) etmişlerdir. Mezkûr kurânın nüfusları yukarıda arz edilen kurâ nüfuslarının aynı gibidir. Sofulu merkez Kasabasıyla civar kurâları hakkında bizzat gördüğüm ve yapmış olduğum tahkikat bâlâda (yukarıda) arz edildiği marûzdur (arzolunur)

Sofulu Müfrezesi Kumandanı
Binbaşı
İmza (Mehmet Rüştü)

30. Fırka (Tümen) : 3153

Erkân-ı Harbiye'ye /20 minh (de)

Bunun Fırkaca sureti alındıktan sonra Kolordu-yu Hümâyun Kumandanlığı cânib-i sâmisine (yüce makamına) arz ve takdimi lazım gelir. /21 minh (de)

Mühür

Arz ve takdim : 21 minh

Otuzuncu Fırka Kumandanı
Miralay (Albay)
İmza (Ahmet)

Ş 2
588

Bir sureti Başkumandanlığa takdim edilmiştir. Harp ceridesine
Bil-kayıt (kaydedilerek) hıfzı (saklanması)
M. K.

## Belge No. : 2183

Arşiv No. : 5/6900
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 588
Dosya No. : 3
Fihrist No. : 4–3, 4–4



## Belge No. : 2184

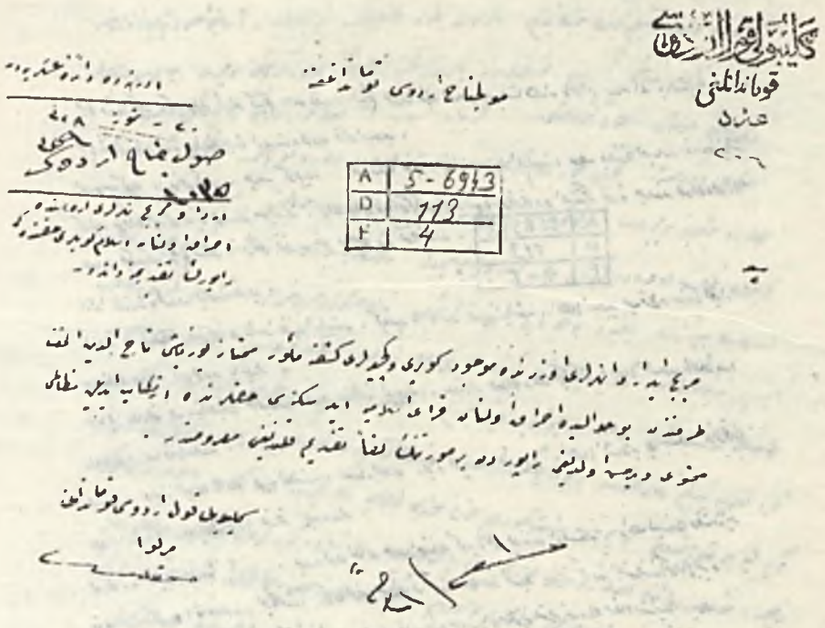

| | |
|---|---|
| A | 5-6543 |
| U | 713 |
| F | 4-1 |

[illegible]

| | |
|---|---|
| A | 5-6943 |
| U | 113 |
| F | 4-2 |





Gelibolu Kolordusu
Kumandanlığı
Aded : 206

Edirne'de Daire-i Askeriyeden
20 Temmuz 329 (2 Ağustos 1913)
Sol cenâh Ordusu 329
1035

Arda ve Meriç Nehirleri arasında ihrâk olunan (yakılan) İslam Köyleri hakkındaki raporun takdimine dair-dir.

Solcenah Ordusu Kumandanlığı'na

Şube : 2

Meriç ile Arda nehirleri üzerinde mevcut köprü ve geçitleri keşfe memur Mümtaz Yüzbaşı Tacettin Efendi tarafından bu havalide ihrâk olunan kurâ-yı İslamiye (islam köyleri) ile sekenesi (sakinleri) haklarında irtikâb edilen (yapılan) mezalimi muhtevi (içeren) vermiş olduğu rapordan bir suretinin leffen takdim kılındığı marûzdur (arz olunur)

Gelibolu Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (Mehmet Ali)

1. Şube/21 minh (de)

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 4

Edirne

20 Temmuz 329 (2 Ağustos 1913)

Meriç ve Arda geçit ve köprülerini keşfe gittiğim zamanlar tesadüf ettiğim mahrûk kurâ-yı islâmiye (yanmış islam köyleri) ile müşahedât ve mesmû'âtım ber-vech-i âti (gördüklerim ve duyduklarım aşağıda olduğu gibi) yazılmıştır.

Meriç üzerinde Edirne-Mustafapaşa arasında mahrûk Kura-yı İslâmiye : Örüşköy, Kadıköy, Çermen köyleridir. Çermenin garb (batı) ve şimalinde (kuzeyinde) dereler içerisinde bazı maktûl ecsada (cesetlere) tesadüf edilmiştir. Köylüler bunların üserâ-yı Osmaniyye (Osmanlı esirleri) olduğunu söylüyorlar. Gerek Kadıköy ve gerekse Örüş'te ve Koyunlu'da işittiğime göre Çermen'den son defa olarak Bulgarlar çekilirken birkaç Müslüman erkeğini katl ve birkaç çocuğu beraber götürmüşlerdir.

Arda üzerinde mahrûk Kura-yı islâmiye :
Doğanca-ı arızın İslam mahallesi kâmilen (tamamen) tahrib edilmiştir. Kiremitli kâmilen tahrib edilmiştir, Ahali-i İslamiye Yemen tehamesindeki fakirane arişlere müşâbih (samandan yapılmış evlere benzeyen) kulubelerde yatıyorlar.

Doğanca-ı arızi Hıristiyanlarının zulümlerinden çok şikâyet ediyorlar. Bulgarlar son defa çekilirken ahali-i İslâmiye kâmilen dere içlerinde saklanmışlardır.

Sadırlı, Divane İlyas kâmilen tahrib edilmiştir. Bulgar mahallesi Divane İlyasta duruyor. Ahali-i islâmiyye meskensiz kaldıklarından Bulgar evlerinde oturuyorlarsa da korku içindedirler. Kımarlı'da tahribat nisbeten azdır. Bu da köy ağası Hasan Ağa'nın köyde kalması yüzünden olmuştur. Ve ahalisinin vakt-i zamanıyla kaçamayıp köyde kaldıklarından ileri gelmiştir. Köy Ağası Hasan Ağa ile mekteb muallimi Hafız Efendi'nin rivayetine göre altmış kadar erkeği cami içinde silâh aramak bahanesiyle hapsederek cümlesini katletmişlerdir. Ba'de (sonra) kadınların ırz ve namuslarına taarruz ederek mukavemet eden kadınları Arda'ya atmışlardır ki Arda'dan birkaç kadın cesedi çıkarılıp defnedilmiştir. Kımarlı'nın Hıristiyan muhtarıyla birkaç şahıs kaçıp Bulgarlara iltihak etmişlerdir (katılmışlardır). Mamâfih benim bulunduğum gece Kımarlı'nın şimalindeki yamaçlarda Bulgarların hâlâ saklı bulunduklarını söylüyorlar. Ahali-i İslamiye köyü muhafaza ediyorlar. Ve gecede bir iki tüfenk ateşi olmuş ise de ne olduğu anlaşılamamıştır. Köyün ağası Hasan Ağa sayesinde ahali-i Hıristiyaniye İslamların taht-ı himayesinde (koruması altında) işleriyle, güçleriyle meşguldürler. Bilhassa Ortaköy Hıristiyanlarının kaçmış İslam kadınlarını muhafaza ettiklerini kemâl-i şükran (minnetle) ile söylüyorlar.

Çangırlıköy kâmilen tahrib edilmiştir. Meskensiz kalan ahali-i İslamiye köylerine gelmişlerdir. Kırlarda açıkta yatıyorlar. İdâme-i hayat (yaşamlarını sürdürebilmek) maksadıyla tarlalarında çalışmaktadırlar. Fakat Arda'nın şimal sahilindeki Sarıyar, Bektaşlı Rum köylerinden arasıra tehdit edilmektedirler. Kımarlıda kaldığım gece bu Rum köylerinin muhtarlarını çağırttım, yedi yüz seneden beri kardaş gibi geçindikleri Türklere zulüm etmemelerini ve yağma ettikleri hayvanat ve eşyayı iade etmelerini ve esliha-i miriye (devletin silahları) ve saire eşyayı askeriye bulunursa Dimetoka'ya götürüp teslim etmelerini tenbih ettim. Eğer hâlâ temerrüd (direnme) ve isyanda devam edilecek ve asa-





yiş ihlâl edilecek olursa Hükümetin tedib edeceğini (hadlerini bildireceğini) anlattım. Korkularından yarından itibaren herşeyin yolunda gideceğini söylediler. Çavuş Deresi'nin Şark sahilinde Efresköy ahali-i İslâmiye meskûndur (oturmaktadır). Tahribat azdır. Fakat buradan da pek çok genç öldürülmüştür. İhtiyarlar döğülmüştür, geceleri civar Rum köyleriyle Bulgarların bidayet-i muharebede (muharebenin başlangıcında) bu köyde kız oğlan istediklerini eğer olmazsa hepsini öldüreceklerini söylüyorlardı ve bu yüzden birkaç erkek ve birkaç kadın da öldürülmüştür. Şimdi ise civar Rum köyleri tarafından muhasarada (kuşatmada) gibidirler. İşlerine çıkamıyorlar Rumlar tehdit ediyorlarmış. Dedeağac'a çıkan Yunan ordusunun pişdârları (öncüleri) yakında bu havaliyi istila edecekmiş, Türk askerleri gelemeyeceğinden şimdiden kendilerine itaat etmelerini emrediyorlarmış ve köyün etrafında gezinerek köye de arasıra kurşun atıyorlarmış, Türk Doğancası –Doğanca– Canbazlar yoluyla Dimetokaya inmek istedim. Ahali-i İslamiye oradan geçmememi söyledilerse de dinlemedim, Köye takarrüb ettiğim (yaklaştığım) zaman sırtlarda birçok müsellah (silahlı) kimselerin yere yatarak beklediklerini dürbünle gördüm, yanımdaki beş süvariyi dağıtarak köye ilerlemeğe başladım. Bir çobana rast gelerek Osmanlı süvarisi olduğumu ve korkmayıp yanımıza gelmesini bağırarak söylediksse de kaçmağa başladı, süvari neferi arkasından korkma diye bağırıyordu bu esnada köye doğru ilerledim bir takım adamlar görerek kaçmamalarını Osmanlı süvarisi olduğumuzu söylüyordum. Bu esnada gayet yakından bana doğru iki silah endaht edilir edilmez (atılır atılmaz) köye dörtnal ile dahil olup (girip) beş on kişiyi yakaladım bunları toplayarak dağlardaki ahalinin gelmesini, gelmedikleri takdirde hem köyü yakacağımı ve hem bunları kurşuna dizeceğimi söyledim, köyde kalabilen dört Müslümandan bir ihtiyar ağlayarak geldi. Bilâhare ekserisini toplayabildim. Uzun bir nasihat ettim bu köyden en hunhâr (zalim) katillerden Toturakan Angıli, kardeşi Yani, Estepan Yani, küçük oğlu Gorgi köyün çorbacısı Minh oğlu Tanaş namında dört kişinin isimlerini öğrendim. Bunlar hâlâ köydedir. Bu köyden kılavuz olarak iki kişi alıp bağıra bağıra Doğanca ve Canbazları geçebildim. Ahali kâmilen müsellahtır. Mavzer silahları da vardır. Canbazlarda İslâm Canbazlar kâmilen tahrib edilmiştir. Canbazlarda İslâm malı hayvan ve eşya dahi beğlik silah bulunduğunu bizzat Canbazlılardan öğrendim. Bütün esliha ve eşya-yı amiriyeyi (devlete ait eşyayı) Ortaköye teslim edeceklerini ve menhûb (yağma edilen) hayvanat ve eşyayı sahiplerine teslim edeceklerini söylediler. Ve Canbazlar civarında bundan birkaç gün evvel iki Osmanlı neferinin de yaralandığını öğrendim. Dimetoka Edirne arasında Sofular, Sarayköy, Umurbey, Şahinci, Kiliseli, Ahırköy kâmilen tahrib edilmiştir. Ahali-i İslâmiye kulübelerde yatıyorlar. Bazı kuraya da hiç hayvan bile kalmamıştır. Edirne muhasarası esnasında Edirne'de bulunduklarından hayvânatı kâmilen yağma edilmiştir. Bulgarlar ahiren (yakın zamanda) çekilirken rast geldikleri arabaları sahipleriyle beraber alıp götürmüşlerdir. Hatta Sofularda birisinin cenazesi bile Çermen havalisinde görüldüğü anlaşılmıştır. Bazı köylerden bilhassa Umurbey'den on : on iki yaşlarında kızlar kaçırmışlardır.

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 4–1, 4–2

Bolayır Kolordusu Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi
Aded : 102

Dimetoka
20/21 Temmuz 329 (2/3 Ağustos 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

1. İnöz (Enez) deki Müretteb Alay Kumandanlığı'ndan mevrud (gelen) 18 Temmuz 329 (31 Temmuz 1913) tarihli raporda bir Yunan torpidosuna râkiben (binerek) İnöz ve Dedeağaç Metropolidi Yevakim Efendi refâkatinde eşraftan Hacı İsmail ve Emin Efendilerle iki memur-ı ruhani (din görevlisi) ve mutebe-rândan (ileri gelenlerden) Zaferakinin bir gece kalmak üzere İnöz'e gelerek donanma amiralinin selâm ve ihtirâmâtını (saygılarını) takdime memur olduklarını ifade eyledikleri ve Mösyö Belidi ve birkaç rüfekasından mürekkeb (arkadaşlarından oluşan) bir Fransız komisyonunun Dedeağaç tahkikatını ikmâl eylemek (tamamlamak) üzere Dedeağaçta bulunduğu gibi aynı vazife ile dahilden gelen bir İngiliz heyet-i tahkikiyesinin de Gümülcine'ye vâsıl olduğu (ulaştığı) ve İslâm ve Rumların müttefikân (birlikte) ya Osmanlıların, yahut Yunan Devleti'nin gelmesini ve hiç olmazsa muhtariyet idare ile ve sıyânet ve himaye edilmelerini (korunmalarını) ve şayet Bulgar Hükümeti gelirse cümle halkın hicret edeceklerini Fransa ve İngiltere komisyonlarına arz eylemekte bulunduklarını da Heyet-i mumâileyhâ'nın (adı geçen heyetin) cümle-i ifâdâtından bulunduğu (ifadelerine göre) bildirilmiştir.

2. İnöz'e vürud eden (gelen) Emin ve Süleyman Efendiler Müretteb Alay Kumandanlığına âtideki malûmatı (aşağıdaki bilgiyi) vermişlerdir.

"Bulgarlar Dedeağaç'taki Rumların iki yüz kadar erkeklerini bi-t-tevkif (tutuklayarak) yedi sekiz yaşlarındaki kızlar dahil olduğu halde bil-umum muhadderâtını beynlerinde (bütün müslüman kadınlarını aralarında) taksim ile iki üç gece ırzlarına tasallut (geçmişler) ve her türlü hakarete hedef eylemişlerdi. Yalnız Beş yüz, dört yüz, üç yüz lira verebilen erkekleri tahliye ile mütebâkisini (geri kalanını) şimendifere bil-irkâb (bindirerek) Gümülcine istikametine götürmüşlerdir. "Dedeağaç'ın bidâyet-i işgalinde (işgalin başlarında) Bulgar Komitesi'nin duhulünde (girişinde) an-ı vahidde (bir anda) fil-hakika (gerçekten) üç dört bin islâm şehid edilmiştir. Dedeağaç despotu İslâmların muhafazası emrinde pek büyük fedakârlık ibrâz etmiştir (göstermiştir). Dedeağaç'ı bu defa tahliye ederken Bulgarlar sahile mevzu (konulmuş) iki büyük toplardan birer defa endaht etmişler (atış yapmışlar) ve donanmadan gördükleri mukâbele (karşılık) üzerine topların kamalarını alarak firar eylemişlerdir. Osmanlı Ordusunun Dedeağacı'na takarrüb eylemekte (yaklaşmakta) olduğu şayiası (söylentisi) üzerine yalnız muhtelif mahallerdeki un depolarına ateş verebilmişlerdir. Dedeağacı'nda hatta bir manga Osmanlı askeri bulunsa bile Dedeağacı işgal eylememeleri hakkında emir aldıkları cihetle karaya asker ihrâcında (çıkarılmasında) tereddüt gösterilmiştir. Donanma Amirali karaya çıkar çıkmaz kiliseye tahvil edilen (çevrilen) câmi'i açtırmış ve ezan okutmuş ve beldede Osmanlı

parası ve Osmanlı kavânini mer'i bulunacağını (Osmanlı yasalarının yürürlükte olacağı) ve fi-mâba'd (bundan sonra) Osmanlı ve Yunan devletlerinin teşrik-i mesai eyleyerek (işbirliği yaparak) iki dost ordu bulunduklarını ilân eylemiş ve askeri kışlasını iki bin bahriyeli ile işgal eylemiştir.
Yunan Ordusu Osmanlı Ordusunun solunda Bulgaristan'a doğru sevk edilmek üzere otuz bin asker celb edecek imiş."

3. Dedeağaç ile İnöz arasındaki mevâridat ve münâkalâta (taşıma ve ulaşıma) müsaade itası (verilmesi) ahali-i islâmiyenin istirhamı üzerine Mürettep Alay Kumandanlığı tarafından istizân olunuyor (soruluyor). Dedeağaç'taki Amiral Dedeağaç ahalisinin İnöz'le tesis-i münasebatına (ilişki kurmasına) müsaade eylemiştir.
4. Firecik'in Yunanlılar tarafından işgal ve oraya bir bölüklük Yunan kuvveti ikame edildiği (yerleştirildiği) ahalinin ifadesine atfen (dayanarak) İpsala ve Sofulu müfrezelerinden bildirilmiştir. Bu husus suret-i ciddiyede keşfettirilmektedir.
5. Ortaköy civarı ahali-i İslâmiyyesi Koşukavakta bir alay kadar Bulgar piyadesiyle bir takım süvarisinin bulunduğunu ve bu süvarinin Ortaköy'e bir saat mesafeye kadar takarrüb eylediğini (yaklaştığını) bildirmişlerdir. Ortaköy'den tahrik edilen (yola çıkarılan) keşif kolları düşman süvarisine tesadüf eylemişlerse de onlar da bu haberi müeyyid (doğrular) malûmât almışlardır.
6. Yunan zâbitan ve asâkiri (subay ve askerleri) ile arasıra temas edilmektedir. Yunan zâbitanı Osmanlı kumandan ve zâbitanına selâm göndermekte ve iki ordu arasında itilâfdan (uyuşmadan) bahsedilmekte ve pek samimi görünmektedirler. Mukabeleten suret-i hareket ve muamelenin irade buyurulması müsterhamdır (emir verilmesi rica olunur).

Bolayır Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (Okunamadı)

Tahrirât : 4664
Birinci Şubeye / 22 minh (de)

Sadarate malûmat Dedeağaç ile İnöz arasında tesis-i münasebete müsaade Yunan Zâbitanı hakkında
Mukabeleten irae-yi samimiyet (samimiyet kurulması)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 103
Fihrist No. : 6–1





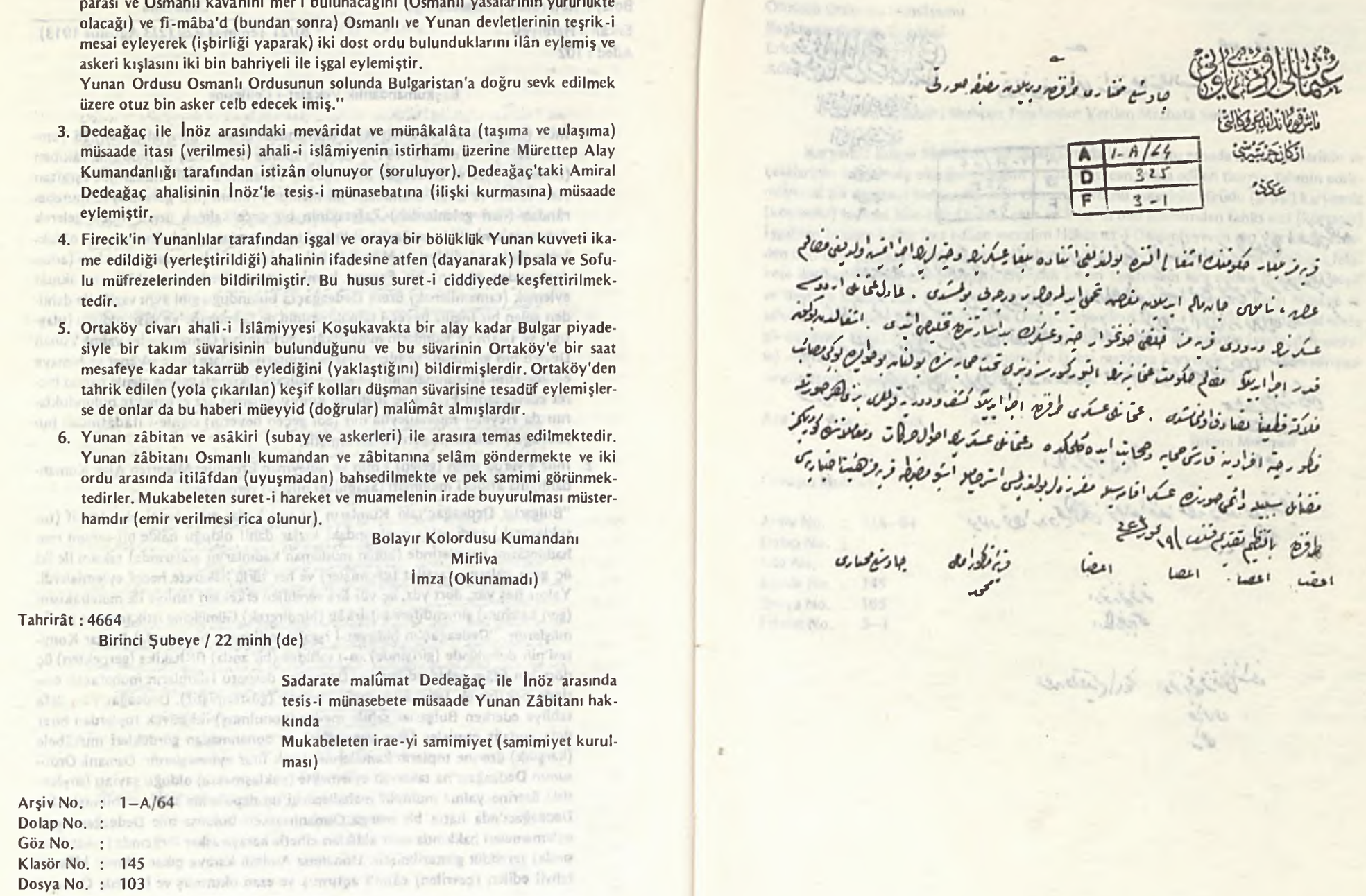

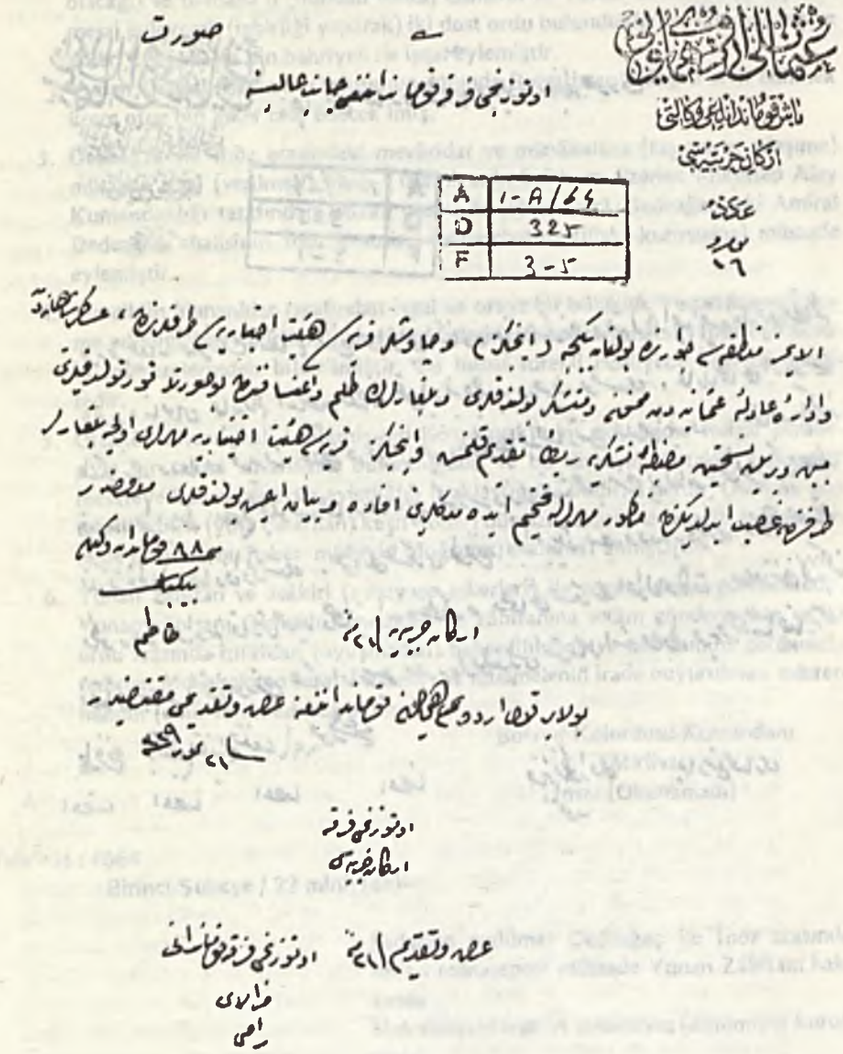





Osmanlı Ordu-yu Hümâyunu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiyesi
Aded

Çavuşlu Muhtarı Tarafından Verilen Mazbata Sureti

Karyemiz Bulgar Hükümeti'nin işgali altında bulunduğu esnada Bulgar askerinin ve çetelerinin icra etmiş olduğu mezalim ırz, namus, can, mala edilen taarruz tahmin edilemeyecek bir dereceyi bulmuştu. Adil Osmanlı Ordusu askerinin vürûdu (gelişi) karyemiz (köyümüz) halkını hûn-hâr (zalim) çete ve askerin bed esaretinden tahlis etti (kurtardı) İşgalden bugüne kadar icra edilen mezalim Hükümet-i Osmaniyyenin altı yüz küsur seneden beri taht-ı himayesinde (koruması altında) bulunan bu civarda bu gibi mesâib-i felâkete katiyen tesadüf olunmamıştı. Osmanlı askeri tarafından icra edilen (yapılan) keşif ve devriye kolları bizi her suretle mezkûr (bahs edilen) çete efradına karşı himaye ve sahabet edegelmekte (korumakta) ve Osmanlı askerinin ahval-i harekât ve muamelâtında gördüğümüz fazail (faziletler) sebebiyle daimi suretde asker ikamesiyle (yerleştirilmesiyle) müfrezeler bulundurulması istirhamiyle iş bu mazbata karyemiz heyet-i ihtiyariyesi tarafından bit-tanzim takdim kılındı. 19 Temmuz 329 (1 Ağustos 1913)

Aza Aza Aza Aza

Karye-i mezkûr
İmamı Mehmed

Çavuşlu Muhtarı

Arşiv No. : 1/A–64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 105
Fihrist No. : 3–1

## Belge No. : 2186

Osmanlı Ordu-yu Hümayunu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiyesi
Aded
Numro : 16

Suret

Otuzuncu Fırka (Tümen) Kumandanlığı
Canib-i Âlisine

Alayımız mıntıkası civarında bulunan Yenice "İnceğiz" ve Çavuşlar karyesi (Köyü) Heyet-i ihtiyariyesi tarafından asâkir-i şahaneden ve idare-i adile-i Osmaniyye'den (Osmanlı askeri ve adil idaresinden) memnun ve müteşekkir bulundukları ve Bulgarların zulüm ve itisâfından (yolsuzluklarından) bu suretle kurtulduklarını mübeyyin (açıklayan), verilen nüshateyn (iki nüsha) mazbata-i teşekküriye rabten (teşekkür tutanağı ilişikte) takdim kılınmış ve İnceğiz Karyesi Heyet-i ihtiyariye mühürleri evvelce Bulgarlar tarafından gasbedildiğinden mezkûr (adı geçen) mühürlerle tahtim edemediklerini (mühürleyemediklerini) ifade ve beyan eylemiş bulundukları maruzdur (arzolunur).

88. Alay Kumandan Vekili
Binbaşı
Kâzım

Erkân-ı Harbiyeye /21 minh (de)
Bolayır Kolordu-yu Hümayun Kumandanlığı'na arz ve takdimi muktezidir (gereklidir) 21 Temmuz 329 (3 Ağustos 1913)

Otuzuncu Fırka Erkân-ı Harbiyesi
Arz ve takdim/21 minh (de)

Otuzuncu Fırka Kumandanı
Miralay (Albay)
Rami

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 105
Fihrist No. : 3–5



## Belge No. : 2187

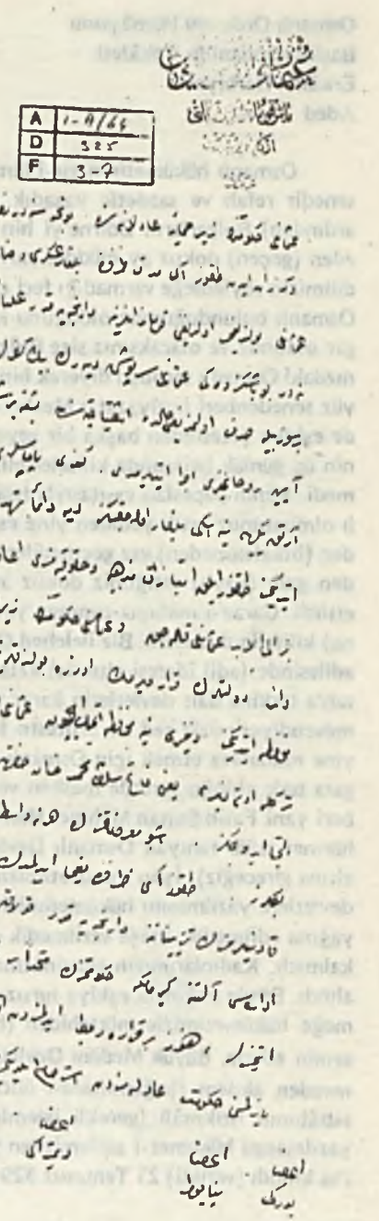

Belge No. : 2187

Osmanlı Ordu-yu Hümâyunu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiyesi
Aded

Osmanlı hükümetinin zır-i himaye-i adilânesinde (adilâne himayesi altında) bunca senedir refah ve saadetle yaşadık. Bulgaristanla ilân-ı harbi Müteakib (harb ilanının ardından) Bulgarların Edirne'yi hin-i Muhasarasında (kuşatması esnasında) ve güzeran eden (geçen) dokuz ay müddet zarfında Bulgar askeri ve zâbitanı (subayları) tarafından dilimizin söylemeğe varmadığı feci cinayetler irtikâb etti (yapıldı). Buna sebep olarak da Osmanlı bulunduğumuz olduğunu kumandanlarına varıncaya kadar alenen artık siz Bulgar oldunuz ve olacaksınız size Bulgaristan'dan daskal ve keşiş getireceğiz nedir bu başınızdaki Osmanlı serpuşu diyerek bin küfürler ile serpuş-ı Millimiz yırtılıb atılıyordu. Altı yüz senedenberi imtiyazat-ı Mezhebiyemize zerre kadar bir söz bile sarf olunmadığı halde eşkiya çetesinden başka bir şeye teşbih edilemeyen (benzetilemeyen) Bulgar askerinin üç günlük istilasında kiliselerimizde kendi papaslarımıza ayin-i ruhanimizi icra ettirmedi. Kendi papasları vasıtasıyla İslâv ayini icra ettirdi. Siz hep Bulgarsınız lakin Osmanlı olmuşsunuz artık yeniden yine eski Bulgar olacaksınız diye daima tehdit ve tehevvürden (öfkelenmeden) vaz geçmediler. Osmanlı ordusunun tekrar buraları alması bize yeniden gaib (kayb) ettiğimiz dokuz aylık imtiyazat-ı mezhebiyye ve hukukiyemizi iade ettirdi. Garaz-ı malımız canımız yine Bulgar taarruzundan masun olmasına (korunmasına) kilisede dua ettik. Biz ilelebed Osmanlı kalacak ve Osmanlı Hükümetinin zır-i idare-i adilesinde (adil idaresi altında) kalacağız. Şu bir kaç gün zarfında buralarının Bulgaristan'a terkine dair devletlerin karar vermek üzere bulunduklarını işitiyoruz. Bunu bütün mevcudiyetimizle red ve protesto iderek altı yüz senedir muhafaza ettiğimiz dinimizi yine muhafaza etmek için Osmanlı idaresinde kalacağız. Bunun için Memleketimiz Bulgara terk olduğu suretde mesken ve Mevâlarımızı (yerimizi, yurdumuzu) terkle ötedenberi yani Fatih Sultan Mehmet Han Hazretlerinin bahş ettiği imtiyazat-ı Mezhebiyemize hürmet edüb tanıyan Osmanlı Devletimizin zır-i himayesine iltica edeceğiz (koruması altına gireceğiz). İşbu maruzatımızın her ne vasıta ile olursa olsun Avrupa medeni büyük devletlere yazılmasını hükümetimizin adalet ve şevkâtinden bekleriz. Dokuz ay zarfında yağma edilmedik, ateşe verilmedik evimiz, kırılmadık sandığımız, soyulmadık adamımız kalmadı. Kadınlarımızın tezyinâtına (ziynetlerine) varıncaya kadar kulakları yırtılarak alındı. Böyle yağmacı eşkiya hırsız çetesinden ibaret bir hükümetin idaresi altına girmemeğe hükümetimizle müttehiden (beraberce) bir nefer kalıncaya kadar çalışacağımızı temin ederiz. Büyük Medeni Devletler bunu kabul etmezler, henüz bir karara rabt edilmezden akdem (bağlanmadan önce) memleketimizin Osmanlı toprağı olarak kalması esbâbının istikmâli (gerekli işlemlerin tamamlanması) Avrupa düvel-i muazzamasına yazılmasını hükümet-i adilemizden istirham ettiğimizi mübeyyin (bildirir) ma'rûzatımız i'ta kılındı (verildi) 21 Temmuz 329 (3 Ağustos 1913).

| Aza | Aza | Aza | Aza | Muhtar |
|---|---|---|---|---|
| Yorgi | Panayot | Dimetaki | istavri | Todor oğlu İlya |



Belge No. : 2187

| | |
|---|---|
| Kulaklı Papası Yorgi | Aza (Okunamadı) |

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 105
Fihrist No. : 3–7

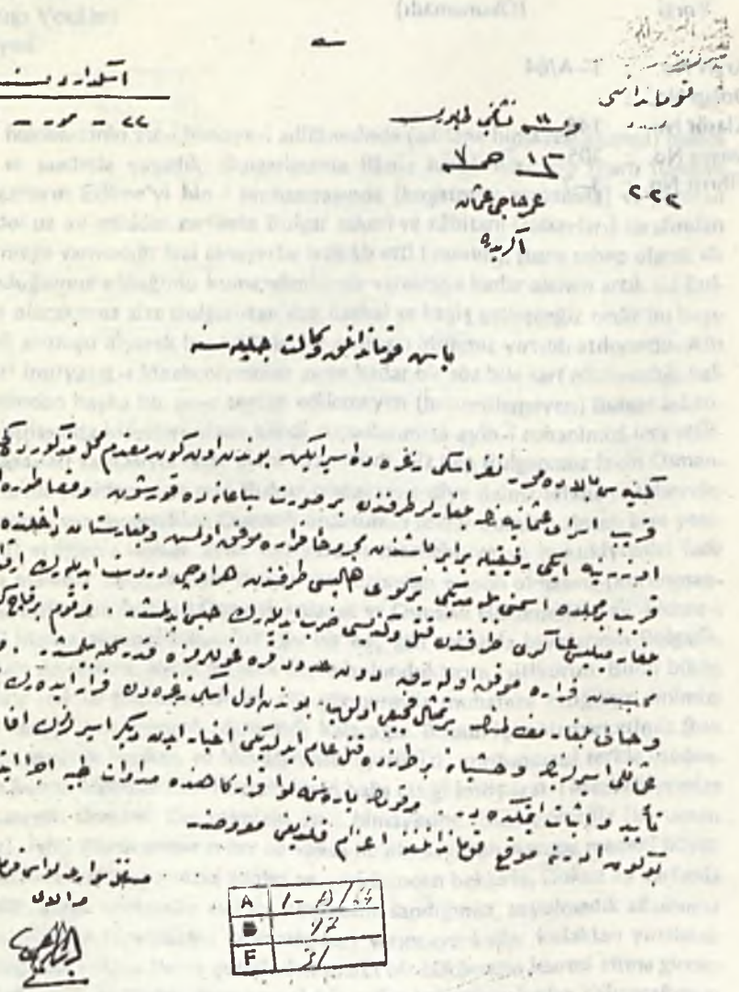





Şark Müstakil Süvari Livası
Kumandanlığı

Üsküdar'dan

22 Temmuz 329 (4 Ağustos 1913)

Aded 222
11. Fırka (Tümen), Nişancı Taburu,
1. K (Bölük), 7. Tm. (Takım)
Ömer Hacı Osman
Eğridere

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Künyesi bâlâda muharrer nefer (yukarıda yazılı er) Eskizağra'da esir iken bundan on gün mukaddem (önce) mahall-i mezkûrdaki (adı geçen yerdeki) üçbine karib (yakın) üsera-yı Osmaniyye'nin (Osmanlı esirlerinin) Bulgarlar tarafından bir suret-i sibâanede (vahşiyede) kurşun ve kasatura ile katledilmesi üzerine iki refikiyle (arkadaşlarıyla) beraber başından mecrûhen (yaralı olarak) firara muvaffak olmuş (kaçmayı başarmış) ve Bulgaristan dahilinde hududumuza karib bir mahalde ismini bilmediği bir köy ahalisi tarafından her üçü derdest edilerek (yakalanarak) arkadaşları orada Bulgar milis asakiri (askerleri) tarafından katl ve kendisi darbedilerek hapsedilmiştir. Merkûm (Bahsolunan şahıs) birkaç gün sonra mahbesten (hapis olduğu yerden) firara muvaffak olarak dün hudut karakollarımıza kadar gelebilmiştir. Merkûmun ifadat (ifadeleri) ve hali Bulgar mezâliminin bir timsâl-i feci'i olup bundan evvel Eskizağra'dan firar ederek mahall-i mezkûrdaki Osmanlı esirlerinin vahşiyane bir tarzda katliâm edildiğini ihbar eden diğer esirlerimizin ifadelerini tamamiyle teyid (doğrulamakta) ve ispat etmektedir. Merkûmun yarasına liva karargâhında müdâvât-ı tıbbiye icra ettirilerek (tıbbı müdahale ettirilerek) bugün Edirne Mevki Kumandanlığına izâm kılındığı marûzdur (gönderildiği arz olunur).

Tahrirat : 4720

Müstakil Süvari Livası Kumandanı
Miralay (Albay)
İmza (Celâl Şahin)

Birinci Şube'ye /24 minh (de)
Dosyasına rabtı (konulması) /24 minh

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 103
Fihrist No. : 31



GNKUR
ATASE Bşk.
Kütüphanesi

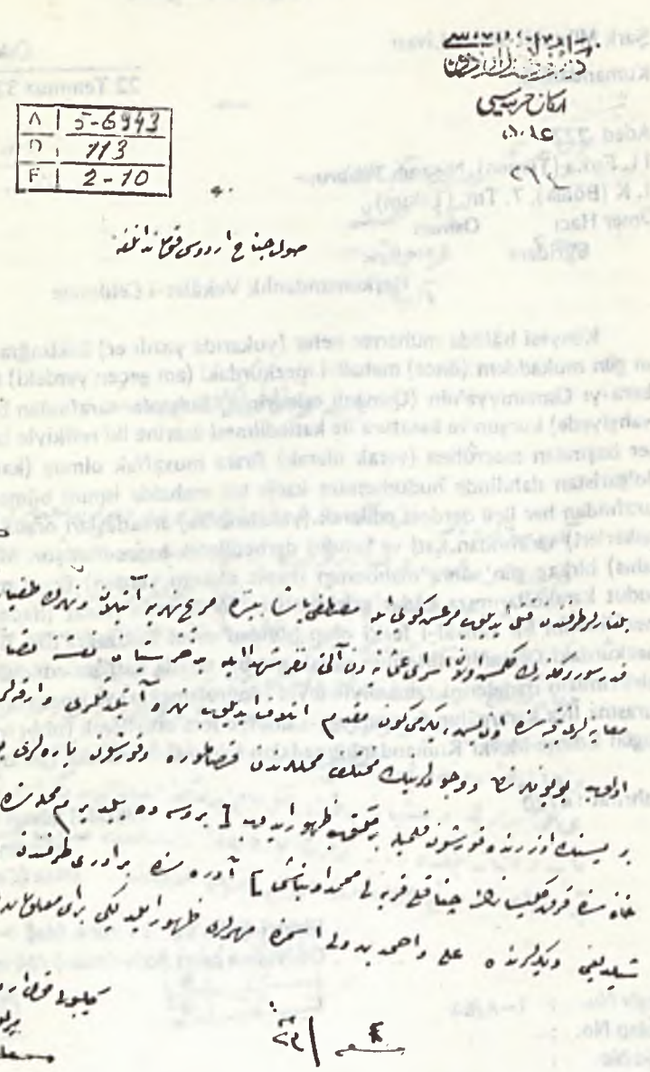





Gelibolu Kolordusu
Erkân-ı Harbiyesi
Adet : 264

Edirne'den
22 Temmuz 329 (4 Ağustos 1913)
Sol cenâh Ordusu 329 1123

Solcenâh Ordusu Kumandanlığı'na

Bulgarlar tarafından katledilip Maraş köyü ile Mustafapaşa beyninde (arasında) Meriç Nehri'ne atılan ve nehrin tuğyanı (kabarması) hasebiyle Karaağaç mıntıkasına kadar sürüklenerek gelmiş olan üserâ-yı Osmaniyye'den (Osmanlı esirlerinden) altı nefer şühedâ (şehit er) ile bir Hıristiyan naşına tesadüf olunmuş ve heyet-i sıhhıyece muayeneleri neticesinde on beş, yirmi gün mukaddem (önce) itlâf edilip (öldürülüp) nehre atıldıkları ve arkalarında torbalarıda mevcut olup boyunlarından ve vücutlarının muhtelif mahallerinden (yerlerinden) kasatura ve kurşun yaraları bulunduğu ve bunlardan birisinin üzerinde kurşun kalemiyle bir mektup zuhur edip (çıkıp) "Bursa'da Yıldırım Mahallesi'nde kunduracı Osman Efendi'nin hanesinde Kırkkilise'nin Çanaklı karyeli (köylü) Mehmet Onbaşı" adresinde biraderi tarafından yazılmış olduğunun anlaşıldığı diğerlerinde Ali ve Ahmet Bin Veli isminde mühürleri zuhûr eylediği berây-ı malûmât (bilgi için) arz olunur.

Gelibolu Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (Mehmet Ali)

2. Şube/23 minh (de)

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 2–10

| | |
|---|---|
| A | 5-6543 |
| D | 113 |
| F | 7 |





| | |
|---|---|
| A | 5-6543 |
| D | 113 |
| F | 7-1 |

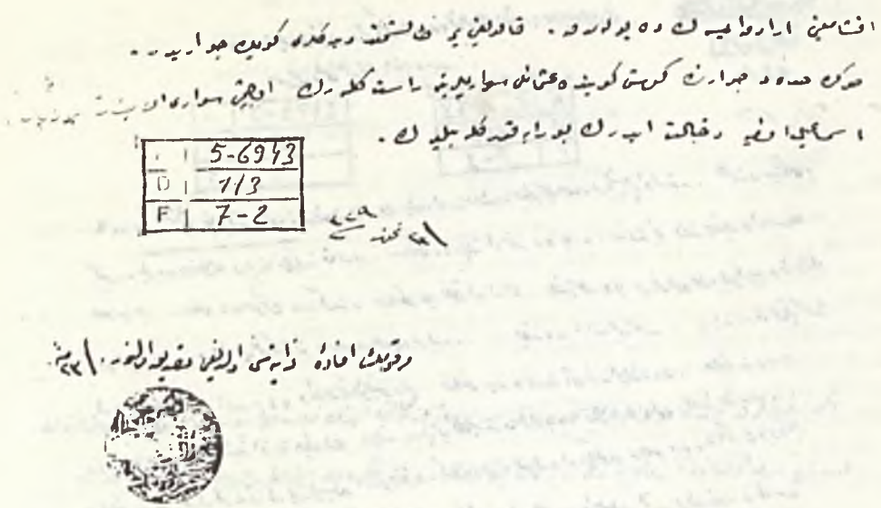





Gelibolu Kolordusu
Erkân-ı Harbiyesi
Aded : 218

Edirne'den
23 Temmuz 329 (5 Ağustos 1913)

Solcenâh Kolordusu Kumandanlığı'na

Eskizağra'dan firara muvaffak olup hudut tarassud (gözleme) postamıza iltica eden (sığınan) ve Müstakil Süvari Livası Kumandanlığı tarafından Edirne'ye sevk olunan üserâ-yı Osmâniye'den zirde (Osmanlı esirlerinden aşağıda) künyeleri muharrer (yazılı) dört neferden (erden ağır topçu çavuşu Mehmet oğlu Ahmed'in şâyân-ı dikkat (dikkate değer) olan ifadesi aynen ve leffen (ilişikte) takdim kılındığı ve diğerlerinin de aynı ifâdatda bulundukları marûzdur (arz olunur).

Gelibolu Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (Mehmet Ali)

10. Ağır Topçu Alayı 2. Tb. 1. Bl. Dürbün Çavuşu
Mehmet Oğlu Ahmet, Kütahya

10. Ağır Topçu Alayı 2. Tb. 4. Bl.
Hakkı Abdi, Bandırma

10. Ağır Topçu Alayı 3. Tb. 4. Bl.
Osman Bekir, Bandırma

10. Ağır Topçu Alayı 1. Tb. 1. Bl. 'den
Ali Habil, Bandırma

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 7

## Belge No. : 2190

Ağır Topçu Onuncu Alayın İkinci Taburu Birinci Bölük
Batarya Durbin (Dürbün) Çavuşu Mehmet Ali oğlu Ahmet'in
İfadesidir

12 Mart 329 (25 Mart 1913) tarihinde Edirne sukût ederek (düşerek) bütün Edirne kıtaât-ı askeriyesi (askeri birlikleri) Bulgarlara teslim olmuştur. Hepimizi Sinekli'ye götürdüler. Sinekli'de üç gün kaldık. Sinekli'de yalnız üstümüzde para, saat gibi ne kadar şeyler varsa soydular. Sinekli'den sonra dört günde Hasköy'e nakledildik, hastalık veya yorgunluk dolayısıyla geride kalanları öldürdüler bizim topçu bölüğünden Süleyman Hüseyin Buldur, rediflerden (*) arabacı Mehmet ve Bandırmalı Koca Mehmed'i öldürdüklerini biliyor isem de diğerlerini tanımıyorum, Hasköyü'nde dört ay kadar oturduk. Hasköyü'nde de dayak ve saire gibi şeylerden eziyet çektik. Bazı Rumeli ahalisinden olupta kaçanları öldürdüklerini duydum. Hasköyü'nden geceli gündüzlü yürüyüşle Eskizağra'ya götürdüler, Yolda üç gün ne su ve ne de ekmek verdiler. Hasköyü'nden hareket ettiğimiz zaman iki bin üç yüz kişi kadar idik. Rumelililer gitmiş bulunduklarından kâmilen (tamamen) Anadolu ahalisinden idik, yolda hastalanarak geri kalanları hastahaneye götürüyoruz diye kâmilen katletmişlerdir (öldürmüşlerdir). Harmanlıdan ve saireden toplananlarla üç bin beş yüz kadar Eskizağra'da toplandık, Hepimizi un fabrikasıyla hastahane arasında etrafı telörgüleriyle çevrilmiş bir daireye tıktılar, Telörgülerinin haricinde de nöbetcileri bekliyorlar idi. Geçen Cuma günü yâni bundan on altı gün evvel Hasköyü'nde bulunduğumuz dairede Jandarmalar artık tahliye edileceğimizi söylediler, bizde hazırlandık. Cuma günü sabahleyin alaturka saat onda artık haydi kalkın gidin dediler bizde ayağa kalktık. Ayağa kalkar kalkmaz bulunduğumuz mahalle hakim sırtlarda birçok ahali ile müsellah (silahlı) iki yüz elli kadar Jandarma ve askeri bulunuyor idi ki birdenbire bizi şiddetli ateşe tuttular bir çoklarımız öldürüldü, diğerleri de kısmen hastanenin duvarlarına kısmen un fabrikasına doğru firar ettiler kısmende telörgüleri üzerinden atlayarak kaçmağa çalışıyorlar idi ki : Bulgar jandarma ve askerleri de mütemadiyen kaçanlar üzerine ateş ediyor ve bir çok arkadaşlarımız vurulup yerlere düşüyorlardı. Ben de bu esnada telörgüleri üzerinden atlayabilmiştim. Çizmelerim parça parça oldu, ellerim yaralandı, beş kişi kaçabildik. Romanya'ya kaçmak istiyor idik. Osmanlı Ordularının Edirne'ye dahil olduğuna inanamadık. Fakat birçok Bulgar muhacirinin Eskizağra ve havalisinden Şıpka balkanlarına (dağlarına) doğru çekilmesi bizi maksadımızdan vazgeçirdi. Herçi-bâd-âbâd (Ne olursa olsun) Edirne'ye doğru gelmeye karar verdik dokuz gün geceleri hareket etmek ve gündüzleri saklanmak üzere buraya muvâsalat edebildik arkadaşlarımızdan birisi pek yorgun bulunduğu ve aynı zamanda saklandığımız yerler muhtelif bulunduğu için akşamleyin aradık ise de bulamadık. Kaldığımız yer Zalişment dedikleri köyün civarıdır.

---

(*) Redif : Terhis edilerek yedeğe geçirilen kur'a askerlerine verilen isim.



## Belge No. : 2190

Sonra hudut civarında Gümüş Köyü'nde Osmanlı süvarilerine rastgelerek Üçüncü Süvari Alayı'ndan Yüzbaşı İsmail Efendi'ye dehâlet ederek (sığınarak) buraya kadar gelebildik.

23 Temmuz 329 (5 Ağustos 1913)

Merkûmun ifade-i zâtiyesi (Adı geçenin ifadesi) olduğu tasdik olunur. /23 minh (de)

Resmi Mühür
(Okunamadı)

Arşiv No. : 5–6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 7–2

| | |
|---|---|
| A | 5-6943 |
| D | 113 |
| F | 7-3 |





Gelibolu Kolordusu
Erkân-ı Harbiyesi
Aded : 221

Edirne'den
23 Temmuz 329 (5 Ağustos 1913)

Solcenâh Ordusu Kumandanlığı'na

Eskizağradan firara muvaffak olup Müstakil Süvari Livası Kumandanlığı'ndan Edirne'ye sevk edilmiş olan zirde künyeleri muharrer (aşağıda kimlikleri yazılı) üç neferin ifadelerinde Bulgarların üserâ-yı Osmaniyye'ye icra eyledikleri (Osmanlı esirlerine yaptıkları) mezâlimin diğer bir safhasını müsavver bulunduğundan (anlattığından) ifadelerinin hülâsası bervech-i atidir (özeti aşağıdadır).

Eskizağra'da bulunan tahminen 7–8 bin kadar üserâ-yı Osmaniyye'yi hastalık olduğu bahanesiyle akdemce (daha önceden) Çanakça'ya sevk ettiklerini ve Eskizağra'da kalmış olan "4.000" kişiden "450" kadarını da âhiren (sonradan) Osmanlı Ordusunun ileri harekâtı esnasında Çanakça'ya göndermek üzere yola çıkardıklarını ve güzergâhlarında düz bir ovada evvelce tertib edilen asker ve ahaliden mürekkeb (oluşan) Bulgarlar tarafından ateş edilerek pek çoğunun itlâf (öldürüldüğü) ancak elli kişinin firar edebildiğini ve bunların bir kısmının süvari jandarmaları tarafından firar ederken cerh ve katledildiklerini (yaralanıp öldürüldüklerini) ve kendilerinin de geceleri yürüyerek gündüzleri saklanarak bin müşkülatla tahlîs-i nefse (canlarını kurtarmağa) muvaffak olduklarını beyân eyledikleri marûzdur (açıkladıkları arz olunur).

Gelibolu Kolordusu Kumandanı
Mirliva
İmza (Mehmet Ali)

32. Piyade Alayı 3. Tb. 1. Bl.
İsa oğlu Abdullah
Aziziye

32. Piyade Alayı 2. Tb. 1. Bl.
Ferit Ahmet
Aziziye

33. Piyade Alayı 2. Tb. 1. Bl.
Süleyman oğlu Hayrullah
Aziziye

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 7–3

## Belge No. : 2192

## Belge No. : 2192

Solcenâh Ordusu 329 — Edirne'den

1557 — 30 Temmuz 329 (12 Ağustos 1913)

Solcenâh Ordusu Kumandanlığı'na

Ünye Redif Alayı'nın Kurdköyü'nde bulunduğu esnada Bulgaristan'ın Kozlıca nâm (adlı) Rum köyünde yirmi iki yaşında Manol oğlu Kostantin delâletiyle ordugâha isâl (ulaştırılıp) ve teslim edilen ve künyeleri merbût muharrer (ilişikte yazılı) iki nefer Osmanlı esirinin ve merkûm (adı geçen) Kostantin'in ifadeleri hülâsası bervech-i zir (özeti aşağıda) arz olunur.

Efrad-ı merkûme (Adı geçen erler) kalenin sukûtunda (düştüğünde) Maraş'ta esir edilerek Karaağaç'taki mektep ve kiliseye 3.600 kişi oldukları halde yerleştirildikleri ve birkaç gün aç susuz bırakıldıklarını ve muahharen (sonradan) Hasköy'e nakledildiklerini esna-yı rahta (yolda) hasta ve zaif olanlar ile yürüyüşte geri kalanları itlâf eylediklerini (öldürdüklerini) ve üç buçuk ay kadar Hasköy'de kalıp Ordu-yu Hümâyunun Edirne'ye takarrübü (yaklaşması) üzerine Eskizağra'ya sevk edildiklerini ve etrâf-ı havaliden gelenlerle mühim miktarda üseranın (esirlerin) orada ictima eylediği (toplandığı) ve Eskizağra'dan Edirne'ye hareket eden bir askeri treni Cesr-i Mustafapaşa'da Osmanlı süvarisini görerek avdet eylemesi (geri dönmesi) üzerine Türkler geliyor! diye ahalinin kâmilen (tamamen) dağlara firar eylediklerini ve trenden inen Bulgar askeri ava yayılarak fabrika havlısında (çevresinde) ve telörgüleriyle muhât (çevrili) bahçede bulunan üserâ-yı Osmaniyye üzerine ateş ettikleri, üserâdan birçoğunun itlâf edildiği ve bunlardan altmış kişi kadar tellerden atlayarak kaçtıkları ve balkandan balkana (dağdan dağa) saklanarak "14" ncü günü Harmanlı Kazası'na tabi ve beş saat mesafede Kozlıca Köyü'ne geldikleri ve ertesi günü Harmanlı'ya Bulgar köylülerinin haber gönderdikleri ve merkûm Kostantin'i de bunlara muhafız tayin ettiklerini arazi vaad ederek ve rica bükalarıyla (ağlamalarıyla) merhametini celb ederek Kostantin'i firara ırza (razı) eylediklerini ve bu suretle tahlis-i nefse (canlarını kurtarmaya) muvaffak olduklarını ifade eylemişlerdir. Merkûm Konstantin'in ifadesine müracaat olundukta kendisi bi-kes (kimsesiz) olduğu için askerlik etmediğini ve neferlere acıdığından firarlarına delâlet eylediğini Bulgarların birçok mezâlim icra eylediğini işitmiş ise de köylülerinin kasabaya budiyetinden (uzaklığından) ve yol güzergâhı olmadığından hiçbir şeyi görmediğini ve firarından dolayı artık Bulgaristan'a avdet edemeyeceğini (geri dönemeyeceğini) beyan etmiştir. Bu babda Ünye Redif Alayı Kumandanlığı'ndan mevrûd (gelen) rapor sureti de leffen (ilişikte) takdim kılınmış olmakla ifa-yı muktezasına (gereğinin yerine getirilmesine) müsaade buyurulması marûzdur (arz olunur).

Mürettep
Sekizinci Kolordu Kumandanı
Mirliva
İmza (Mehmet Ali)

2. Şube/31 minh (de)

## Belge No. : 2192

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 2–16



## Belge No. : 2193

اوچنجی اولاردو ارسال جریده‌ی

| | | |
|---|---|---|
| ۸ | 5-6943 | |
| ۵ | 773 | |
| ۲ | 2-72 | |

تعمیم

اشغال ایدیلدکدن مدت قلیله ظرفنده ممالک عثمانیه داخلنده بغاوت
ظرفنده بالجمله قواعد موضوعهٔ بین الملل و تعهدات دولیه و انسانیه
کلیاً سنایر و ازمنهٔ قدیمه ده بله امثالنه نادر تصادف اولنان شیوع جنون
وحشیانه و جنایانه ده ایقاع ایتدکلری قتل نفوس، هتک عرض و ناموس،
حریق و تخریب، احراق بیوت و قریه و دائر قطعات قوانین متعلقه
متوالی الورود رایورلرده تأیید و اثبات مدعایه و اظهار
صدق و حقیقت مدعا ایچون آتی الذکر خصوصاته صرف
مزید دقت رایورلرمز جانب عالیه‌نزه عندنه بر اقلیم زمین
جهانه انسانیتک اعلی حکم ایدیلان حکم بر طرفه و ه
ایضاح و تصفیه ایدیلمسی حقوقه و منافع دولت ایچون
اهم و لازمدر.

۱ — بغاوت ظرفنده کسلمک و قریه‌لر ویرانلق و یاخود
آتیلمق و یا احراق اولنمق صورتیله قتل اولنان اجنبی
و اشقیا قلنان ذکور، اناث، صبیانک تعقیب
هیئت اهالیسنه و حتی و بوخصوص عناصر مختلفه‌نه
و واقعه حقنده عناصر مختلفه‌نه شاهد و یا دیلرک
اسامیسی

۲ — مقتولک و یا غائب اولنلرک هنگی قریه و یا شهر
احالیسندن اولدقلری و مقتولک اسمی و محل و
زمان ایقاعک تعیین

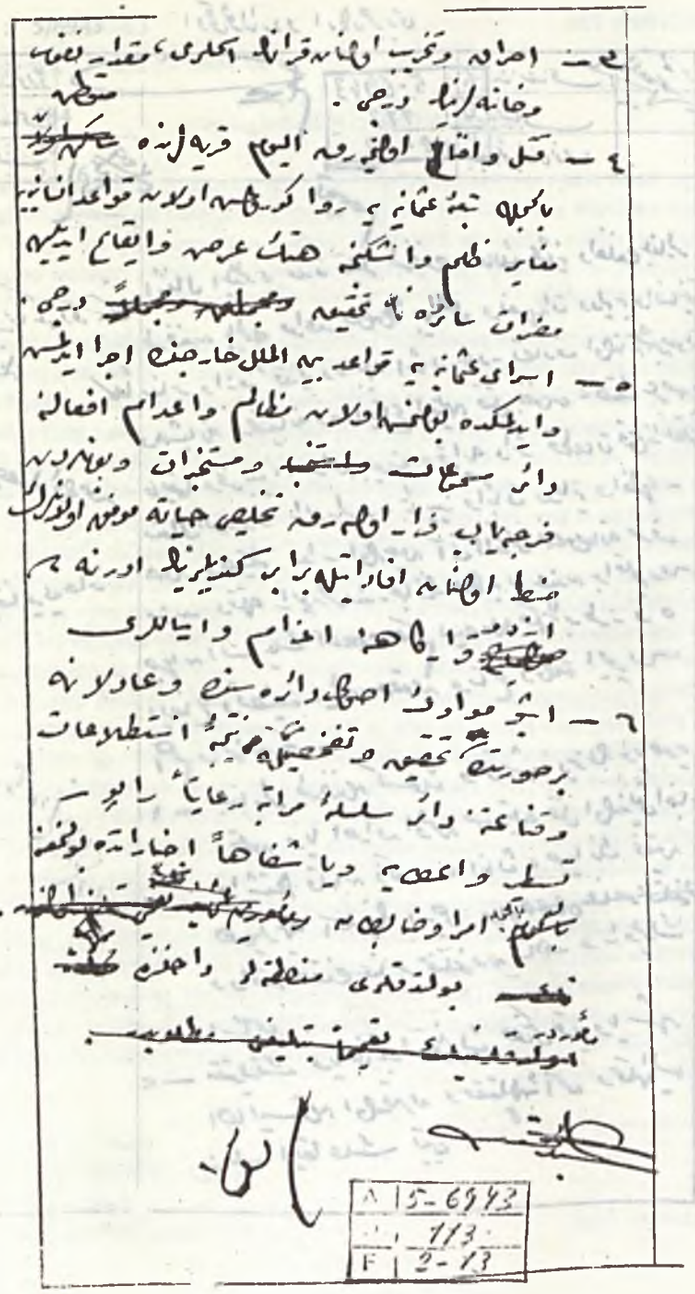





Onuncu Kolordu Erkân-ı Harbiyesi
Tarih-i tesvîdi (Müsvedde tarihi) : 24 Temmuz 329 (6 Ağustos 1913)
Mübeyyiz'in (Temize çekenin) imzası : Hüseyin Enver

Tamim

İşgal eyledikleri müddet-i kalile zarfında (kısa süre içinde) Memâlik-i Osmaniye dahilinde Bulgarlar tarafından bil-cümle kavâid-i mevzûa-i beyn-el-milel (bütün uluslararası kuralları) ve taahhüdât-ı düveliyeye ve insaniyeye külliyen mugayir (devletlerarası sözleşmelere ve insan haklarına aykırı) ve ezmine-i kadimede (geçmiş zamanlarda) bile emsaline (örneğine) nadir tesadüf olunan velehres-i ukûl olacak (akıl almaz) bir suret-i vahşiyane ve fecianede ika edilen (yapılan) katl-i nüfus (soykırım), hetk-i ırz ve namus (ırz ve namusu kirletme) yağma ve tahrib, ihrak-ı büyût (evlerin yakılması) ve kurâya (köylere) dair kıtaât kumandanlarından mütevali-ül vürûd (ard arda gelen) raporlarda teyid (doğrulanan) ve ispat-ı müddeaya (iddiaların ispatına) ve izhâr-ı hak ve hakikate medâr olacak (hak ve gerçeklerin ortaya çıkmasını sağlayacak) ati-üz-zikr (aşağıdaki) hususata sarf-ı mezid dikkatle (çok dikkatli) raporlar mündericatının (içeriğinin) hikâye nevinden bırakılmayarak cihan-ı insaniyetin ita-yı hüküm edebileceği (dünya kamuoyunun hüküm verebileceği) kuvve-i iknaiyeyi haiz (inandırıcılığa sahip) bir tarzda izah ve tasnif edilmesi hukuk ve menafi-i devlet (devletin çıkarları) için ehemm ve elzemdir (çok önemli ve zorunludur).

1. Bulgarlar tarafından kesilmek ve kurşuna dizilmek veya suya atılmak veya ihrâk olunmak suretiyle katlolunduğu ihbar ve iştika (şikayet) kılınan zükûr, inâs, sıbyânın (erkek, kadın ve çocukların) tahkik-i hüviyetleriyle isimlerinin derci (yazılması) ve vakıa hakkında anâsır-ı muhtelifeden (çeşitli kişilerden) şahit ve râvilerin esâmisi (anlatanların isimleri)

2. Maktûlinin (Öldürülenlerin) veya gaib olanların hangi karye veya şehir ahalisinden oldukları ve maktelin (öldürüldükleri yerin) ismi ve mümkün ise zaman-ı ika'ın (yapıldığı zamanın) tayini

3. İhrâk ve tahrib olunan kurânın isimleri, miktarı nüfus ve hanelerinin (evlerinin) derci

4. Katl ve ifna olunmayarak (Öldürülüp yok edilmeyerek) el-yevm karyelerinde mutavattın (bugün köylerinde oturan) bilcümle teba-yı Osmâniyyeye revâ görülmüş olan kavâid-i insaniyeye mugayir (insan haklarına aykırı) zulüm ve işkence hetk-i ırz ve ikâ edilen mazarrat-ı sairenin (verilen diğer zararların) tahkiken derci

5. Üserâ-yı Osmâniyye'ye kavâid-i beyn-el-milel (Osmanlı esirlerine uluslararası kurallar) haricinde icra edilmiş ve edilmekte bulunmuş olan mezâlim ve idam efaline (zulüm ve idamlara) dair mesmuat (duyulanlar) ve müstahberât (öğrenilenler) ve bunlardan ferceyab-ı firar olarak tahlis-i hayata (kaçıp hayatlarını kurtarmaya) muvaffak olanların zapt olunan ifadatiyle (ifadeleriyle) beraber kendilerinin Edirne'de Ordu karargâhına izâm ve irsalleri (gönderilmeleri)

## Belge No. : 2193

6. İşbu mevaddın (hususların) usul-i dairesinde ve adilane bir surette tahkik ve tefahhusuyla (inceden inceye araştırılarak) netice-i istidlâat (alınan haberlerin sonucuna) ve kanaate dair silsile-i meratibe riayeten (hiyerarşiye uyularak) rapor tastir (yazma) ve itâya veya şifahen ihbaratta (sözle ihbarda) bulunmağa bil-cümle ümera ve zâbitan (yüksek ve alt rütbeli subaylar) bulundukları mıntıkalar dahilinde memurdur (görevlidir).

İmza
(Ahmet Cevdet)

Bilâ-kayd muhakeme dosyasında hıfzı (kayıtsız olarak mahkeme dosyasında saklanması)

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 2–13



## Belge No. : 2194

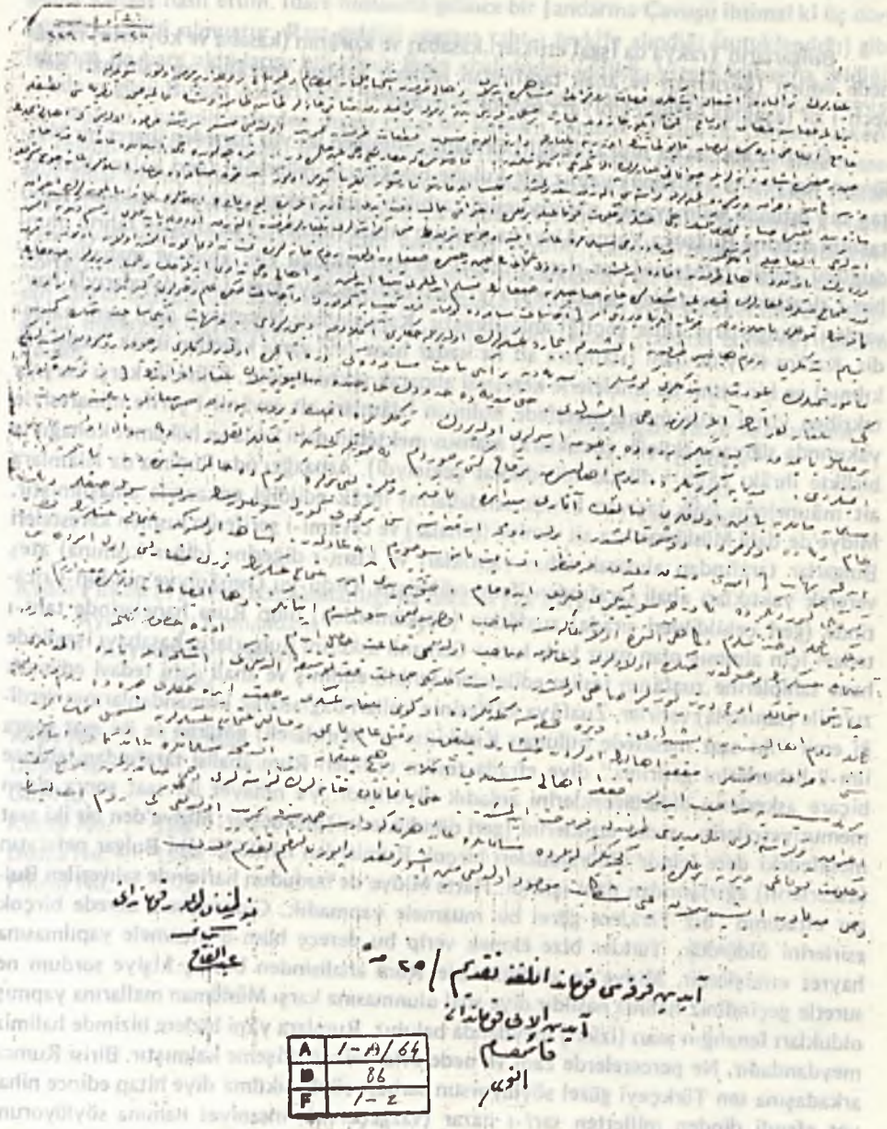

Yeniköy

25.5.329 (7.8.1913)

Bulgarların Trakya'da işgal ettikleri kasabât ve kurânın (kasaba ve köylerin) müşâhede edilen (gözlenen) ve ahali tarafından istihbar kılınan mezâlim ve tahribatı bervech-i zir (aşağıda olduğu gibi) arz olunur. Şöyleki :

Çatalca Kazası'na muzâf (bağlı) Ormanlı tahminen iki yüz haneden ibaret bir Müslüman Karyesi'ni (köyünü) yalnız bir kulube bırakılarak mütebâki (geri kalan) haneler taş taş üstünde kalmayacak nazariyyesini tatbikle cami enkazı arasında bulunan kapu taşının üzerine Bulgarca Varna Alayı'na mensup kıtaât (birlikler) tarafından tahrib olunduğunu müşir (gösteren) ser-rişte (ipucu) mevcut olduğu gibi ahali-yi mahalliyenin hin-i ricatinde (kaçtıkları sırada) eşya-yı zatiyeleriyle hayvanatı (özel eşyalarıyla hayvanları) Bulgarların eline geçtiği anlaşılmıştır. Karşısındaki Hisarbeyli dahi aynı haldedir. Karaca Köy'de dahi İslâmlara ait ne kadar hane (ev) varsa kâmilen ihrâk (hepsi yakılmış) ve bir kısmı da amelelerle kerestesi alınarak yıktırılmıştır. Kilise ile karşı karşıya takriben yirmi otuz metre mesafede bulunan İslâmlara ait cevâmi-i şerife minaresiyle yakınında sübyana (küçük çocuklara) mahsus mektebin dahi kışla ve hükümet konağıyla birlikte ihrâkı câlib-i dikkat idi (dikkat çekiciydi). Arpaağzı'nda Pudima'da İslâmlara ait mâunelerin (yük taşıyan büyük sandalların) ihrâk edildiği enkazıyla anlaşılmıştır. Midye'de dahi Müslümanlara ait ebniye (binalar) ve cevâmi-i şerifenin kısmen keresteleri Bulgarlar tarafından alınarak odun yaptıkları ve kısm-ı diğerine (diğer kısmına) ateş vererek yaktıkları ahali tarafından ifade edilmiştir. Ordu-yu Osmâniyye'nin hin-i ricatinde (geri çekildikleri sırada) zuafâdan (düşkünlerden) olup Rum hanelerinde taht-ı tedavi için alınmış olan otuz kırk kadar Osmanlı askerini Bulgarların kasabayı işgalinde hane sahiplerine zuafânın teslim edilmeleri tenbih edilmiş ve ahali dahi tedavi edilecek zu'mile (sanısıyla) verirler. Zuafâya kâffesinin kolları bağlanarak kumandanlarının verdiği emir "iki saat mesafede bulunan Kırkkilise'ye (Kırklareli) götürün ve iki saat sonra ilm-ü-haberlerini getiriniz" diye efrada teslim ettikleri Rum ahalisi tarafından işitince biçare askerlerin öldürüleceklerini anladık diyorlardı. Ve nihayet iki saat sonra giden memuriyetçilerin avdet ettiklerini (geri döndüklerini) görmüşler. Midye'den bir iki saat mesafedeki dere içinde öldürüldükleri birçok Rumlardan işitildiği gibi Bulgar nefaratın (askerlerin) ağızlarından dahi işitildi. Hatta Midye'de hududun haricinde salıverilen Bulgar efradının "biz Türklere güzel bir muamele yapmadık. Gideceğimiz derede birçok esirlerini öldürdük. Türkler bize ekmek verip bu derece hüsn-ü muamele yapılmasına hayret etmişlerdir. Midye'ye girdiğimizde Rum ahalisinden birkaç kişiye sordum ne suretle geçindiniz haliniz nasıldır diye sual olunmasına karşı Müslüman mallarına yapmış oldukları fenalığın asarı (izleri) meydanda bakınız. Rumlara yâni bizlere bizimde halimiz meydandadır. Ne percerelerde cam ve nede evlerimizde döşeme kalmıştır. Birisi Rumca arkadaşına sen Türkçeyi güzel söylüyorsun serbest söyle sıkılma diye hitap edince nihayet efendi dinden milletten sarf-ı nazar (vazgeçerek), insaniyet namına söylüyorum Allah adildir. Şahit olsun ki Osmanlı askerinin kasabaya girdiğini gördüğümüzde ne derece sevindiğimizi tarif edemem. Çünkü yedi aydır Osmanlı askerinin bizden müfarakati evvelemirde (ayrılışı herşeyden önce) ben diğer bil-cümle (bütün) vatandaşlarım nikahı





altında olan ailesine sahip olmadığını söylesem inanınız. Daha izahat vermekten mazurum, Osmanlı askerinin vusulünden (gelişinden) sonra evlâtlarıma ve aileme sahip olduğuma kanaat hasıl ettim. İdare hususuna gelince bir Jandarma Çavuşu ihtimal ki üç dört yüz lira sahibi olmuştur. Rast geldiği cemaat taht-ı tevkife alındığı (tutuklandığı) gibi işkence ile para aldıklarını bil-cümle Rum ahalisinden işitildi. Vize Kasabasına geldiğimizde o günü Bulgar Askeri ricât edecekleri sırada Rum Metropolithanesini ihrâk etmişler. Maksat ahalinin evlerden dışarı çıkıp bir katliâm yapmak ve fanalığı Osmanlı askerine teşmil etmek (yaymak) için bir desisiseye (hileye) müracaat ederler fakat ahali meseleyi anlar ve hiç çıkmaz. Akdemce (Önceden) Müslümanlara ait kâffe-i emâkin (bütün yerler) ihrâk ve keresteleri malmüdürü tarafından füruht edilmiştir (satılmıştır). Hatta yanmayan hanelerin keresteleri dahi sattırılmış cevâmi (camiler) mektep ve Hükümet konağı virane bir haldedir. Geçtiğimiz köylerde Müslümanlara ait her ne ki varsa cümlesinin tahrib olduğu gibi Rum ahalisinin dahi Midye'den işitilen aynı şikâyet mevcut olduğunu mübeyyin (açıklayan) işbu bir kıta rapor bit-tanzim (tanzim edilerek) takdim kılındı.

Bozdoğan Tabur Kumandanı
Binbaşı
İmza
(Abdülfettah)

Aydın Fırkası (Tümeni) Kumandanlığı'na takdim /25 minh (de)
Aydın Alayı Kumandanı
Kaymakam (Yarbay)
Enver

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 158
Dosya No. : 155
Fihrist No. : 1–2

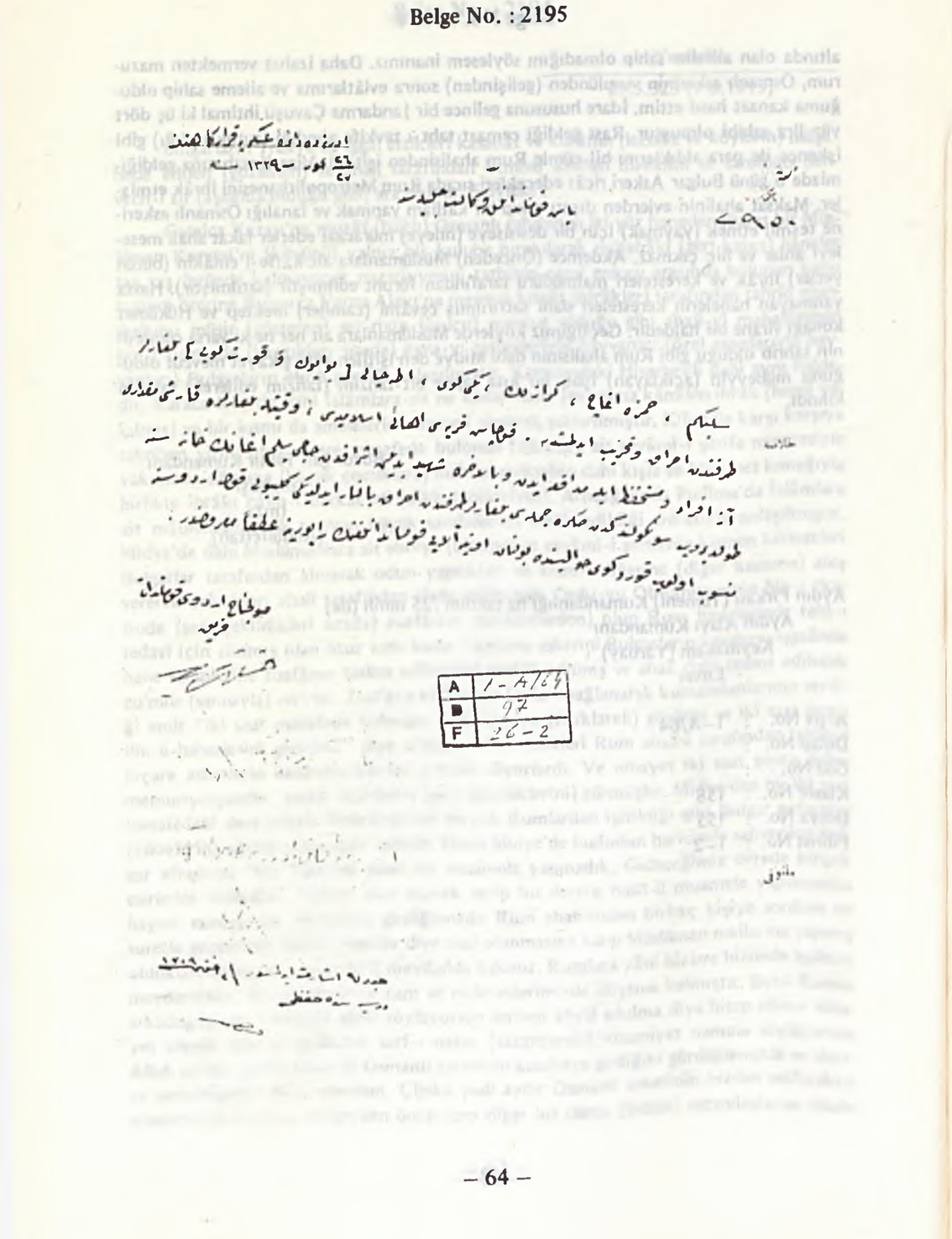





Solcenâh Ordusu Kumandanlığı
Aded : 2950

Edirne'de Daire-i Askeriye karargâhından
26/27 Temmuz 1329 sene (8/9 Ağustos 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Selikim, Hamzaağaç, Kirazlık, Yeniköy, Adaçalı "Yuvayük ve Kurtköyü" Bulgarlar tarafından ihrâk (yakılmış) ve tahrib edilmiştir. Koçaş karyesi (köyü) ahali-i İslamiyesi, vaktiyle Bulgarlara karşı miktarı az efrad ve müstahfaz (*) ile müdafaa eden ve bilahare şehit edilen eşraftan Hacı Selim Ağa'nın hanesine (evine) doldurup süngülendikten sonra cümlesi Bulgarlar tarafından ihrâk-ı bin-nâr edildiği (yakıldığı) Gelibolu Kolordusu'na mensup olup Kurtköy havalisinde bulunan Ünye Alay Kumandanlığı'nın raporuna atfen marûzdur (dayanarak arz olunur).

Solcenâh Ordusu Kumandanı
Ferik
İmza (Hurşit)

Birinci Şube'ye /28 minh (de)
Tahrirat : 2924

1. Şube'de saklanmak üzere Celal Beye

/18 minh
329

Cetvele işaret edilmiştir. /2 Ağustos 1329 (15 Ağustos 1913) dosyasında hıfzı (saklanması)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 145
Dosya No. : 103
Fihrist No. : 26–2

(*) Müstahfaz : Tanzimattan sonra yurttaşların Muvazzaf ve rediflikten sonraki askerlik hizmeti.

Belge No.: 2196

A | 5-6943
F | 2-15





Edirne'de Daire-i Askeriye Karargâhı'ndan

28 Temmuz 1329 (10 Ağustos 1913) sene

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Ortaköy ile Kurdköy mıntıkasında icra edilen tetkikatın (yapılan incelemenin) neticesi ber-vech-i âti (aşağıda) arz olunur.

Bulgarların Harman, Kumarlı, Sarıhızır, Sâmâne köyleri ahalisinden 173 erkeği kollarını bağlayarak koyun gibi kesip Arda Nehri'ne attıkları, İslâm kadınlarını da bir yere toplayıp kırlara götürerek ırzlarını pây-mâl etmiş (çiğnemiş) oldukları ve kadınların da bu tecavüz-i vahşetkâraneden havf ederek (korkarak) çocuklarını der-âguş ettikten (kucakladıktan) sonra Arda Nehri'ne atılarak mahvoldukları Gelibolu Kolordusu Kumandanlığı'nın iş'arına atfen marûzdur (verdiği bilgiye dayanarak arzolunur).

Solcenâh Kumandanı
Ferik (Korgeneral)

Arşiv No. : 5/6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 2–15

5-6993
D 779
F 1-39

Demirhanlı civarından
30 Temmuz 329 (12 Ağustos 1913)

Birinci Kolordu Kumandanlığı'na

836

22 Temmuz 329 (4 Ağustos 1913) tarih ve 1929 numrolu emirnâme-i aliyyeleri (yüce emirlerinin) cevabıdır :

Mevzi-i asliden (Asıl mevziden) hareket edildikten sonra Fatih Fırkası (Tümeni) "Çakılköy, Kadıköy, Yeniceler, Çavuşlu Müslimköy, Öksüzce, Velimeşe, Karamehmet Elvanbey çiftliği "haritada Osmanlı çiftliği diye yazılı", Büyükkarıştıran, Lüleburgaz, Babaeski, Hasköy, Gabiler, Demirhanlı" istikametlerini takip eylemiş ve "Kadıköy, Yeniceler, Müslimköy, Velimeşe, Elvanbey çiftliği, Lüleburgaz, Babaeski Havza'nın şark (doğu) sırtları, Demirhanlı" karyelerinde (köylerinde) geceyi geçirmiştir.

Güzergâhımıza tesadüf eden mârr-ül arz (yukarıda arzedilen) karyelerin heman kâffesi (hepsi) harp olmuştur. Şöyleki :

100 : 120 haneden ibaret bir Rum köyü olan Kadıköy'ünde 30, 40 kadar hane Bulgarlar tarafından hedmedilmiştir (yıkılmıştır). Yenicelerköyü hemen yeri belli olmayacak derecede hâk ile yeksân (yerle bir) edilmiş, hiçbir duvar veya bir dikili ağaç kalmamıştır. Çavuşlar karyesi'ndeki çeşmeler kâmilen (tamamen) bozulmuş ve evler ihrâk edilmiştir (yakılmıştır). Fırkanın mezkûr (adı geçen) karyeye muvasalatında (ulaştığında) bazı evler elân (hâlâ) hal-i ihtirâkta (yanmakta) olduğundan bunların Bulgarların ahiren çekilirken tutuşturulduğu istidlâl olunmuştur (anlaşılmıştır). Mezkûr haneler efrad tarafından söndürülmüş ise de esasen köyde hayır kalmamıştır. Müslimköy ile Öksüzce de kâmilen ihrâk edilmiş birer harabe halinde görülmüştür. Velimeşe Karyesi de kâmilen tahrib edilmiş ve kuyularında müstekreh râyihalar (pis kokular) hissedildiğinden doktorlar tarafından muayene edilerek derûnlarında (içlerinde) insan leşi olması melhûz (mümkün) olduğu cihetle şürbe gayr-i salih (içilmeye elverişsiz) olduğuna dair rapor verilmiş ve bi-t-tabii (tabii olarak) şürbü (içilmesi) men edilmiştir. Mamâfih (Bununla beraber) Fırka yalnız bir gece mahall-i mezkûrda kaldığından ve eldeki vesaitin fıkdânından (azlığından) mezkûr kuyularda naş (ceset) bulunup bulunmadığının tahkiki mümkün olamamıştır. Karamehmet Köyü'nde ise yalnız câmi-i şerif ile yirmi kadar hane tahrib edilmiş mütebâkisine (geri kalanına) Bulgar muhacirleri iskân edilmiş olduğundan yakılmamıştır. Büyükkarıştıran Karyesi kâmilen hedmedilmiştir. Buraya kadar arz edilen kurâda (köylerde) tek bir adama bile tesadüf edilmediğinden bi-t-tabii işbu hususat yalnız müşâhedâta münhasır (gözlemlerle sınırlı) kalmıştır. Lüleburgaz Kasabası'nın İslâm mahallâtı (mahalleleri) kâmilen ihrâk ve hedmedilmiş ve kasabanın vasatında (ortasında) bulunan Câmi-i Kebir'in minaresi yarısına kadar yıkılarak üzerine ağaçtan yapılmış olan çardağa çan takılmış ve derûnunda minberin külâhı yıkılmış hülefâ-yı râşidin efendilerimiz hazerâtının (Hazret-i Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman, Hz. Ali) esâmı-i şerifesiyle ayât (kutsal isimleriyle ayetler) ve ahâdis-i nebeviyyenin (Peygamberin hadislerinin) üzerleri kireçle badana edilerek imha edilmiş ve dört ayaklı masalar üzerine tasvir-i mesih (Hz. İsa'nın resmi) ve Meryem konarak câmi-i şerif mezkûr kiliseye





tahvil edilmiştir (çevrilmiştir). Duvarlarına da birçok haç resmi yapılmıştır. Babaeski Kasabası da aynı halde müşahede edilmiştir (görülmüştür). İşbu kasabanın da islâm mahallâtı kâmilen tahrib edilmiş ve kasabanın câmi-i kebirinin minaresi hedmedilerek kiliseye tahvil edilmiştir. Babaeski'yle Havsa arasında : Necatiye namındaki karyede mola esnasında yedi sekiz yaşında kadar bir İslâm çocuğunun hâli nazar-ı merhametimi celp ederek oğlum senin baban varmı! hitabına karşı çocuğun gözlerinden leblebi tanesi gibi yaş dökülerek "babamı Bulgarlar kesti, ağamı da öldürdüler" demesi hâzırûnu müteessir etmiştir (orada bulunanları etkilemiştir). Hasköy Kasabası'nın İslâm haneleri kâmilen yağma ve tahrib edilmiş ve câmi-i kebir tahrib ve câmi-i şerifin vakfı olduğu zannedilen büyük bir han da hedmedilmiştir. Hasköy Karyesi'nde de altmış haneden ibaret olan İslâm mahallesi kâmilen ihrâk ve hedmedilmiş ve câmi-i şerif de tahrib edilerek derûnuna hayvan bağlanmıştır. Hususat-ı mezkûre kimsenin ketmedemeyeceği (saklayamayacağı) surette meydan-ı aleniyette (açıkta) bulunduğu ve zerre kadar mugayir-i hakikat (gerçeğe aykırı) bir ciheti (yönü) bulunmadığı marûzdur (arz olunur).

Fatih Fırkası (Tümeni) Kumandanı
Erkân-ı Harbiye Miralayı
(Kurmay Albay)
İmza (Mehmet Kâzım)

Erkân-ı Harbiye Riyasetine (Kurmay Başkanlığına) :

Diğer fırkalardan gelecek raporlar da ayrıca takdim edilmek üzere bunun hemen solcenâh ordusu kumandanlığına takdimi

30/31.5.329 (12/13.8.1913)

Bir sureti çıkarılarak alıkonulduktan sonra ber-mucib-i işaret-i aliyye (emri gereğince) bunun Leffen Solcenâh Ordusu Kumandanlığına ariza-i işârı (yazı ile bildirilmesi)

31 minh (de)
Muvafıktır/31.5.329
Birinci Kolordu Kumandanlığı
(Mühür)

Arşiv No. : 5–6943
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 584
Dosya No. : 30
Fihrist No. : 1–29

Dimetoka

1 Ağustos 329 (14 Ağustos 1913)

Telgraf
184

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

İnöz (Enez)'deki Müretteb Alay Kumandanlığı'nın 31 Temmuz 329 (13 Ağustos 1913) tarihli raporunun Yunanlılara ve Dedeağaç ve civarının ahvâline (durumuna) dair olan mevâddı ati-ül-arzdır (maddeler aşağıda arzolunur) :

1. Dedeağac'a göndermiş olduğum Metropolit vekili Efendi avdet eyledi (geri döndü). Yunan donanmasının Dedeağac'ı terkten evvel amiral Kondriyonis tarafından esna-yı ziyafette vermiş olduğu nutukta suret-i resmiyede ifade ederek seksen bin üserâ-yı Osmâniyyenin (Osmanlı esirlerinin) Yunan Hükümeti tarafında Devlet-i Osmaniyyenin arzu edeceği zaman ve mahallinde müsellaha-i sefâin-i Yunaniye (Silahlı Yunan gemilerine) teslim ve ihrâc eyleyeceğini hükümet-i metbuası tarafından telakki eylediği (kabul ettiği) ve Devleteyn beynindeki (iki devlet arasındaki) ihtilâfın ittifak mahiyetini haiz olduğunu Kırcaali'ye kadar Osmanlı askerinin vürûd eylediğini (geldiğini) beyan eylemiştir.

2. İskeçe'de ve Gümülcine Maronya ahalisi kısmen Kavala'ya ve kısmen Taşoz'a külliyen muhaceret (tamamen göç) etmişler ve oradan İslâm ve Hıristiyan müttehiden (birlikte) Avrupa Devletlerine pek suzişli (dokunaklı) telgraflar keşide ederek (çekerek) Trakya'nın behemehâl (mutlaka) Hükümet-i Osmâniyyeye terkini ve olmadığı takdirde cümlesi gidip hane (ev) ve emlâklarını (mülklerini) hâk ile yek-sân (yerle bir) ederek gurbeti ihtiyar eyleyeceklerini (seçeceklerini) bildirmişlerdir.

3. Bulgarlar tarafından işgal edilip muahharen (sonradan) Yunanistan tarafından zaptedilen arazideki Bulgarlar tarafından Kiliseye tahvil edilen (çevrilen) cevâmi ve mesâcidin (cami ve mescitlerin) yekûnu altı yüz yetmişe baliğ (erişmiş) olup kaffesi (hepsi) Yunanlılar elinden bit-tekrar ahali-yi islâmiyeye tevdi ve kûşâd edilmiş (açılmış) olduğu Dedeağaç'tan müstahberdir (haber alınmıştır).

4. Dün Dedeağaç Limanı'na bir İtalya zırhlısı vasıl olmuş (ulaşmış) ve Almanya ve Fransa Devletleri tarafından bir zırhlıya daha intizâr edilmekte bulunmuştur (bir zırhlı daha beklenmektedir) Yunan Devleti ise yalnız İspeçya Zırhlısı'nı terk ile Yunan kralının vürûd edeceği Kavala'ya azimet eylemiştir (gitmiştir). Henüz bu sabah ileri karakol bölüklerini teftişe gönderdiğim üç tabur kumandanlarından mürekkeb (oluşan) heyetin raporunu almamış isem de dün Örümcekköyü'ne çekilen kura (köy) havalisindeki bilumum bir tabur kadar Yunan askerinin Dedeağac'a dün zevali (öğle) vaktine değin vasıl olmadıkları ve İspeçya zırhlısı ise zaten merkûmanı (bahsolunan iki kişiyi) almak üzere limanda bulunduğu marûzdur (arz olunur).

Mürettep Dokuzuncu Kolordu Kumandanı
Mirliva
İmza (Fahri)

## Belge No. : 2198

**Mezâlim dosyasında hıfzı (saklanması) 5 minh (de)**

**Birinci Şube /4**

**Arşiv No. : 1–A/64**
**Dolap No. :**
**Göz No. :**
**Klasör No. : 148**
**Dosya No. : 115**
**Fihrist No. : 5–43**



## Belge No. : 2199

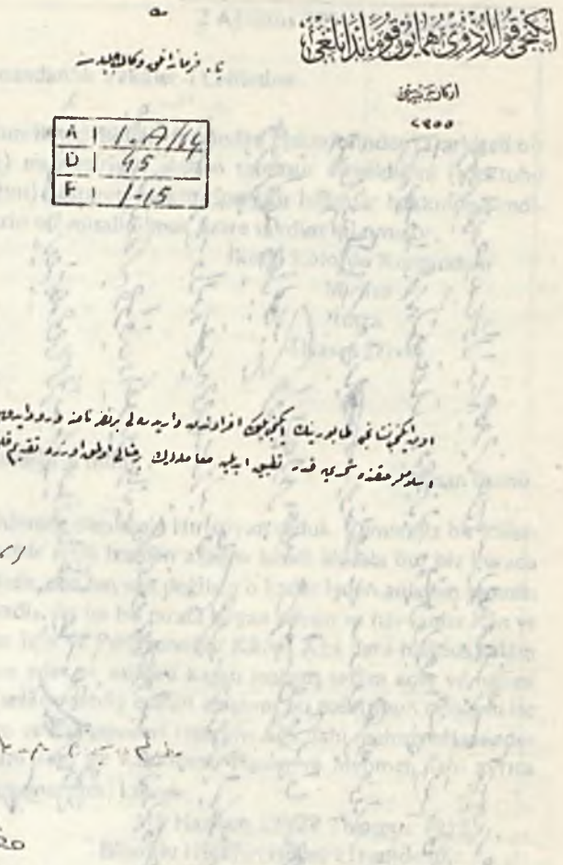

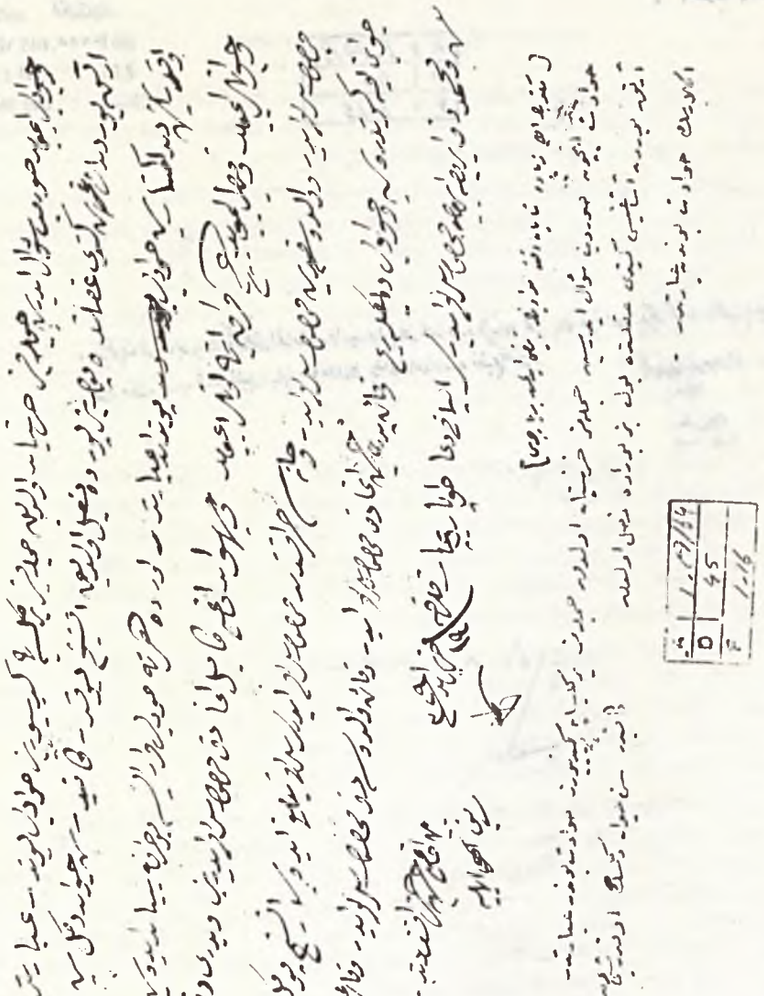





İkinci Kolordu-yu Hümayun Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi
2355

Yenice Şarkındaki (Doğusundaki)
Ayazma'dan

2 Ağustos 329 (15 Ağustos 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Onikinci Nişancı Taburu'nun ikinci Bölük efradından (askerlerinden) Daridreli bir nefer nâmına vürud edip (gelip) muharririnin cebren tanassur ettirildiğini (mektubu yazanın zorla hıristiyanlaştırıldığını) gösteren mektup parçası İslâmlar hakkında şimdiye kadar tatbik edilen muamelelerin bir misali olmak üzere takdim kılınmıştır.

İkinci Kolordu Kumandanı
Mirliva
İmza
(Hasan İzzet)

Birinci Şube'ye / 4 minh (de)

Mezâlim dosyasında hıfzı (saklanması) / 4 minh

Hasan Cemil

Ve havadis için sorup sual edersen cümlemiz Hıristiyan olduk. Cümlemiz bir kiliseye gidiyoruz havadis bundan ibarettir artık burdan aşağısı kendi aklınla bul biz burada nasıl olduk eniştem bu kadar kâfidir, sen hayvan değilsin o kadar işden anlarsın havadis bundan ibarettir, orda her ne havadis var ise bu tarafa beyan edesin ve hayvanlar için ve katırlar için hiç merak etme onlar için ve Pehlivanoğlu Kâmil Ağa dahi mahsus selâm ederiz ve pederi dahi mahsus selam eder ve validesi kadın mahsus selâm eder ve hanesi tarafından mahsus selam ederler, selâmı tebliğ edesin eniştem bu mektubun cevabını ise gönderesin ve havadisi de beklerim ve kayınpederi Hüseyin Ağa dahi mahsus selam eder ve kayınvalidesi dahi mahsus selâm eder ve kayınçosu Hasan ve Mehmet dahi ayrıca mahsus selâm ederler elbaki dua (okunamadı) kılındı.

/19 Haziran 329 (2 Temmuz 1913)
Binoğlu Hüseyin Hüsnü Efendidendir
Refik eliyle

Mektubun en ziyada şayan-ı dikkat mevâdının tebyiz edilmiş (dikkati çeken hususlarının temize çekilmiş) bir parçası

Havadis için sorup sual edersin cümlemiz Hıristiyan olduk. Cümlemiz bir kiliseye gidiyoruz, havadis bundan ibarettir artık burdan aşağısı kendi aklında bul biz burada nasıl olduk, kâfidir sen hayvan değilsin o kadar şeyi de anlarsın havadis bundan ibarettir.

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 147
Dosya No. : 110
Fihrist No. : 1–15–16

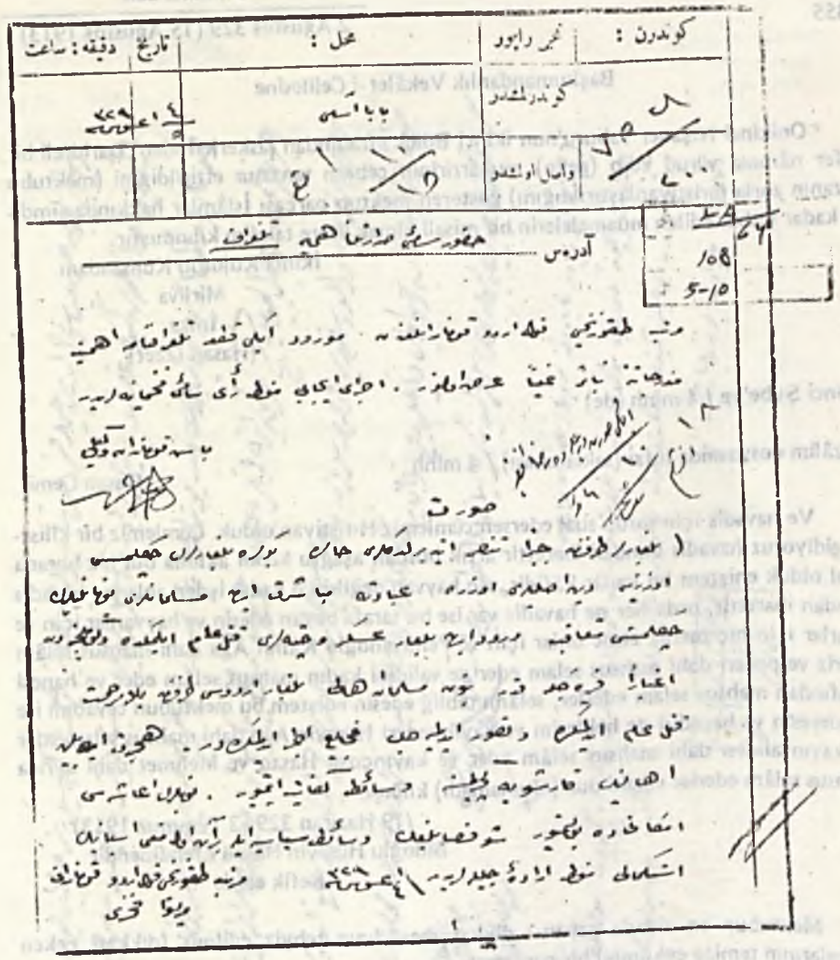





7528 Telgraf
200

Mahal : Babaeski

Vasıl olmuştur

Tarih : 4/5 Ağustos 329 (17/18 Ağustos 1913)

Huzur-ı Samî-i Sadâret-penâhi'ye

Müretteb Dokuzuncu Kolordu Kumandanlığı'ndan mevrûd (gönderilen) iki kıt'a telgrafnâme ehemmiyet-i mündericatına binâen (içeriğinin önemine dayanarak) aynen arz olunur. İcra-yı icabı menût-ı rey-i sami-i fehimâneleridir. (Gerekli işlemin yapılması yüksek görüşlerinize sunulmuştur)

Başkumandan Vekili
imza (Ahmet İzzet)

İki Suret Der-aliyyede Rıza Efendiye

Suret

Bulgarlar tarafından cebren tanassur ettirildikleri (zorla Hıristiyan yapıldıkları) halde bu kerre Bulgarların çekilmesi üzerine din-i aslileri üzre ibadete mübâşeret eden (başlayan) Müslümanları, Yunanlıların çekilmesini müteakib vürûd eden (takiben gelen) Bulgar asker ve çeteleri katliâm eylemekte ve Gümülcine'den itibaren Firecik'e kadar bütün Müslüman ahali Bulgar Ordusu tarafından bilâmerhamet (merhametsizce) katliâm edilmekte ve tasavvur edilmeyecek fecâyi icra edilmektedir (kötülükler yapılmaktadır). Hicret (Göç) edebilen ahalinin karşıya geçirilmesine vesait kifayet etmiyor (yetmiyor). Bunların iaşesi (beslenme) imkânı da bulunmuyor, şu kasaplığın vesait-i siyasiye (siyasi yollar) ile biran evvel men'i esbâbının istikmâli menût-ı irâde-i celileleridir (engellenmesi emirlerinize sunulur). 4 Ağustos 329

Müretteb Dokuzuncu Kolordu Kumandanı
Mirliva
Fahri

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 148
Dosya No. : 115
Fihrist No. : 5–10

| | |
|---|---|
| A | 5-6900 |
| D | 4 |
| F | 33 |





199 4 Ağustos (17 Ağustos)

Tahrirat

Babaeski'de : Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Bulgarların irtikâb ettikleri (yaptıkları) cinayât-ı vahşiyâne ve nisvân ahalinin (kadınların) iffetlerine vuku bulan tecavüz ve bazılarının tebdil-i din ve mezhep ettirilmek (din ve mezhebini değiştirmek) gibi mukaddema (daha önce) vakı olan harekât-ı redianeden (bayağı hareketlerden) muzdarib ve mütehavvif (üzüntülü ve korkmuş) bulunan Gümülcine ahalisinin Bükreş Konferansı neticesi olarak Yunanlıların Gümülcine ve civarlarını tahliye etmekte olduklarını istihbarla ordu-yı Osmaniyyenin havali-i mezkûreyi (adı geçen bölgeyi) işgal eylemesini ve aksi takdirde Gümülcine'ye beş kilometre mesafede bulunan Abdülssamedlü ve Halife karyelerinde (köylerinde) bulunmakta olan Bulgar komite ve asâkirinin bağteten (askerlerinin ansızın) Gümülcine'ye hücumla mukaddema irtikâb edilen mezalimin daha eşnaini (kötüsünü) ahali-i masume üzerinde tatbik ve icra edeceklerini bildiklerinden ahalinin pek müteheyyiç (heyecanlı) bir halde olduklarını ve eğer vaziyet-i siyâsiye icabı olarak asakir-i mülûkânenin (Osmanlı askerlerinin) Gümülcine'yi adem-i işgali (işgal etmediği) takdirinde ahalinin bilcümle emvâl ve emlâklarını (mal ve mülklerini) mahv ve ihrâktan (yaktıktan) sonra hicrete müheyya (hazır) bulunduklarını ve selâmet-i hicretlerini temin zımnında (sağlamak amacıyla) Hükümet-i Osmaniyyenin re'fet ve inayetlerine iltica ettiklerini mutazammın mütekaddim mahzar leffen arz ve takdim kılınmakla icra-yı icabı hususu marûzdur. (Osmanlı Hükümeti'nin koruma ve yardımlarına sığındıklarını içeren dilekçe ilişikte sunulup gereğinin yapılması arz olunur).

İmza (Ali Seyfi)
İmza (Mehmet Hamdi)
Harp ceridesine
5 Ağustos 329 (18 Ağustos 1913)

Arşiv No. : 5/6900
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 550
Dosya No. : 4–4
Fihrist No. : 33

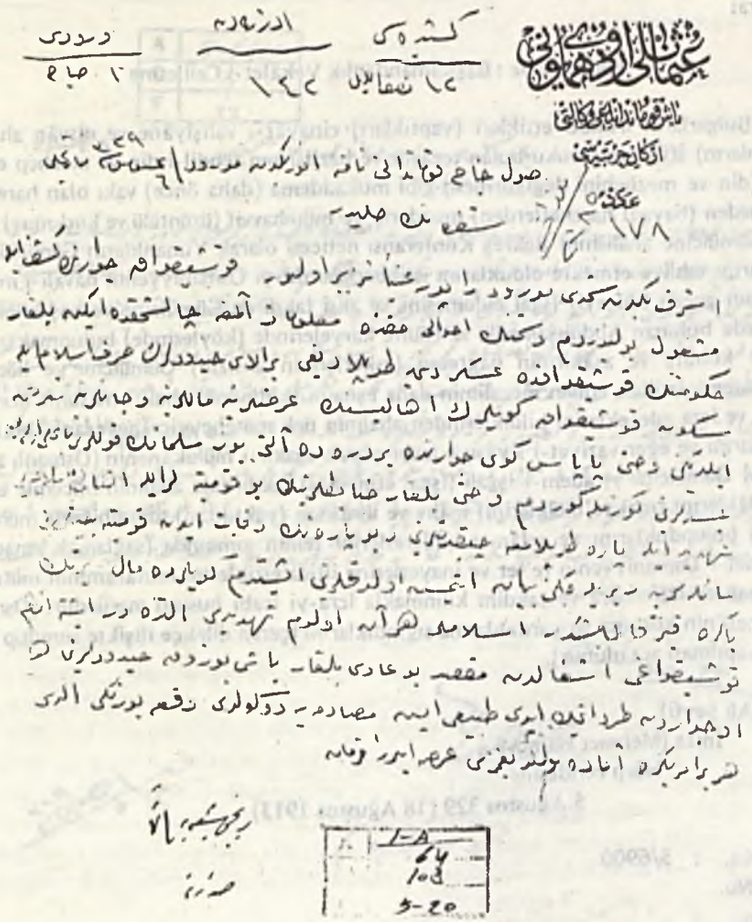





Osmanlı Ordu-yu Hümayunu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiyesi
Adet : 178

Telgraf : 2385
Keşîdesi (Çekilişi) : 12 Nısf'ül-leyi (gece yarısı)
Edirneden 142
Vürûdu (gelişi) : 1 sabah

Solcenâh Kumandanı nâmına Enver Bey'den Mevrûd (Gelen)
6 Ağustos 329 (19 Ağustos 1913) Tarihli Şifrenin Hallidir (Çözümüdür).

Eşref Bey'den şimdi mevrûd rapor aynen tezbir olunur (yazılmıştır). Koşukavak civarında keşif ile meşgul bulunuyordum, düşmanın ahvali (durumu) hakkında malûmat almağa çalışmakta iken Bulgar Hükümeti'nin Koşukavak'ta asker diye topladığı bir alay haydutların sırf İslâm ile meskûn (islamların yerleştiği) Koşukavak köylerin ahalisinin ırzlarına mallarına ve canlarına taarruz eylediğini ve hatta Papasköy civarında bir derede altı yüz Müslümanın kolları bağlı olarak cesedlerini gözümle gördüm ve hatta Bulgar zâbitlerinin (subaylarının) bu komitelerle ahali-yi İslâmiyeyi tehdit ile para toplamağa çıktıklarını ve bu paranın vefat eden komitecilerin ailelerine verileceğini beyan etmiş olduklarını işittim. Köylerde mal ve bir tek bakire kız kalmamıştır. İslâmlar heran ölüm tehdidi altındadır işte efendim Koşukavağı işgalden maksat bu adi Bulgar başıbozuk haydutlarını hep o civardan tardetmek (uzaklaştırmak) idi, tabii iş müsâdemeye (çarpışmaya) döküldü vak'a bu rengi aldı herbir emrinize amâde (hazır) bulunduğumuzu arz eyleriz, ferman.

Birinci Şube'ye /7 minh (de)
Sadarete

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 148
Dosya No. : 115
Fihrist No. : 5–20

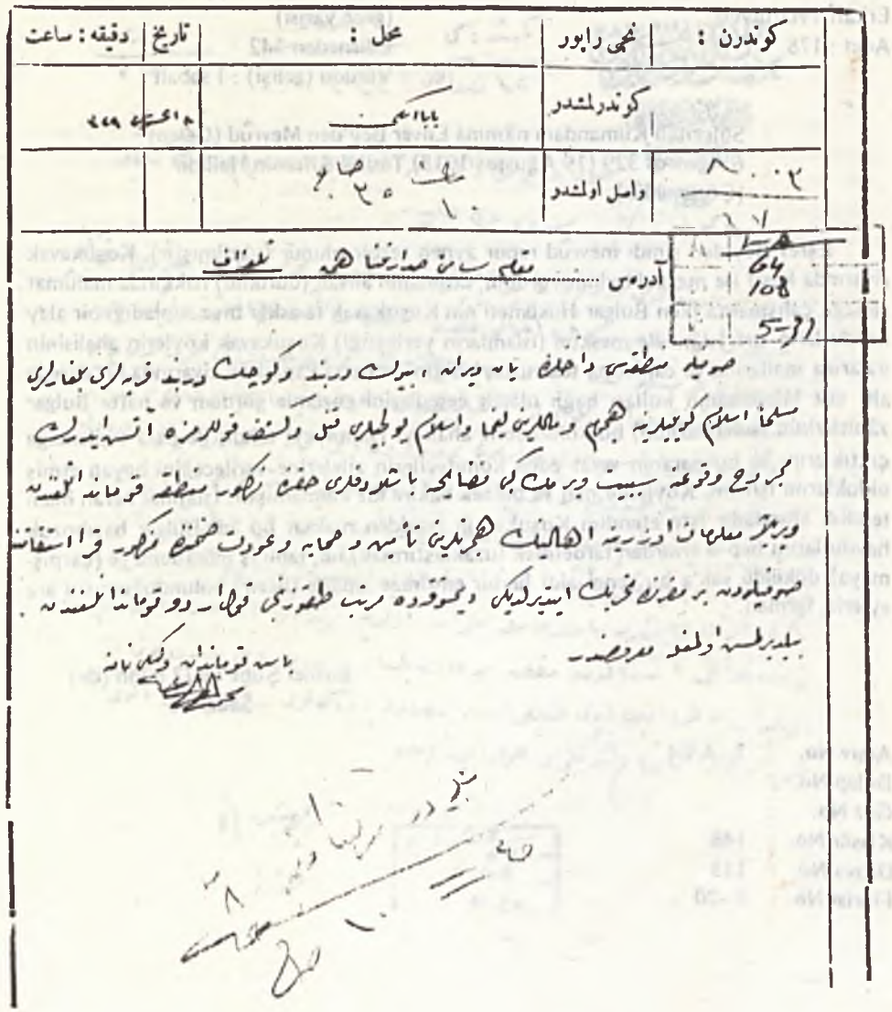





8003 Telgraf
67

Mahal : Babaeski
Saat : 10.35 sabah
Tarih : 8 Ağustos 329 (21 Ağustos 1913)
Adres : Makam-ı Sâmi-i Sadâret-penâhi'ye (Yüce Sadrazamlık Makamına)

Sofular mıntıkası dahilinde Yanviran, Büyükderbent ve Küçükderbent Karyeleri (Köyleri) Bulgarları müsellehan (silahlı olarak) İslam köylerine hücum ve, mallarını yağma ve İslâm yolcuları katl (öldürüp ve keşif kollarımıza ateş ederek mecrûh vakuuna (yaralanma olaylarına) sebebiyet vermek gibi fazayihe (kötülüklere) başladıkları hakkında mezkûr (adı geçen) Mıntıka Kumandanlığı'ndan verilen ma'lumât üzerine ahalinin hicretlerini (göçlerini) temin ve himaye ve avdet zımnında (dönmek maksadıyla) mezkûr kura (köylerin) istikâmetine Sofulardan bir müfrezenin tahrik (hareket) ettirildiği Dinar toka'da Mürettep Dokuzuncu Kolordu Kumandanlığı'ndan bildirilmiş olmakla maruzdur (arzolunur).

Başkumandan Vekili namına
imza (okunamadı)

Deraliyede (İstanbul'da) Rıza Efendiye 8 minh (de)
Sabah 10.45

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 148
Dosya No. : 115
Fihrist No. : 5–31

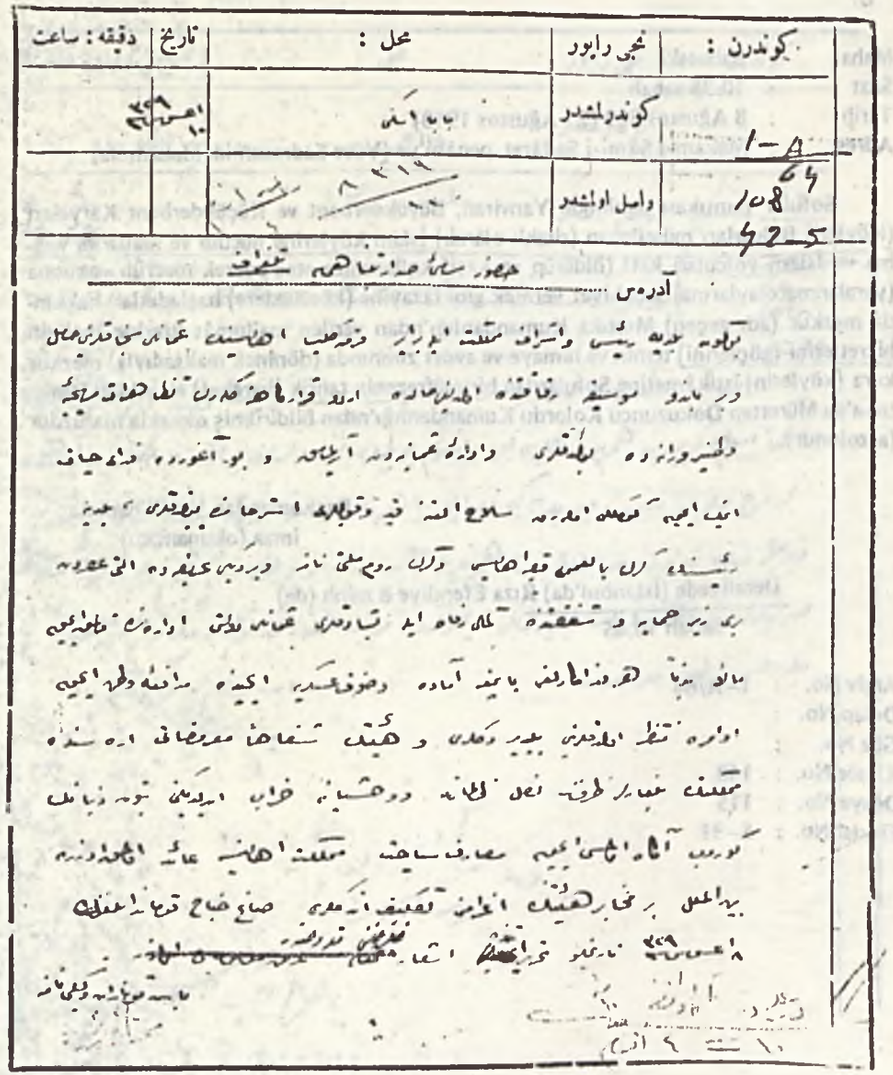





Mahal : Babaeski **Telgraf**
8319/130
Saat : 4 Akşam (16.00)
Tarih : 10 Ağustos 329 (23 Ağustos 1913)

Huzur-ı Sâmi-i Sadâret-penâhi'ye (Yüce Sadrazamlık Makamına)

Bugün Belediye Reisi ve eşraf-ı memleket ile beraber Kırkkilise ahalisinin Osmanlı sancaklarını hâmil (taşıyan) ve bir bando musıka refakatinde (eşliğinde) olduğu halde Ordu karargâhına gelerek tezahürat-ı müheyyice-i vatanperveranede (vatanperverce heyecanlı tezahüratlarda) bulundukları ve idare-i Osmaniyye'den (Osmanlı idaresinden) ayrılmamak ve bu uğurda fedâ-yı hayat etmek için gönüllü olarak silah altına kayıt ve kabulleri istirhamında bulundukları, Belediye Reisinin gerek bil-umum (kasaba ahalisi ve gerek Rum milleti namına verdiği arizada (dilekçede) altı asırdan beri zir-i himâye (himayesi altında) ve şefkatinde kemâl-i refah (tam bir refah) ile yaşadıkları Osmanlı Devleti idaresinde kalmak için malen bedenen her fedakârlığı yapmağa âmâde (hazır) ve sunuf-u askeriye (askeri sınıflar) içinde müdafaa-i vatan için evâmire muntazır olduklarını (emirleri beklediklerini) bildirdikleri ve heyetin şifahen marûzâtı arasında memleketin Bulgarlar tarafından nasıl zalimâne ve vahşiyâne harap edildiğini bütün dünyanın görüp agâh olması (bilmesi) için masârif-i seyahat (seyahat masrafları) memleket ahalisine ait olmak üzere beyn-el-milel (uluslararası) bir muhabir heyetinin izâmını (gönderilmesini) teklif ettikleri Sağcenâh Kumandanlığı'nın 8 Ağustos 329 (21 Ağustos 1913) tarihli tahriratında iş'âr kılındığı marûzdur (resmi yazısında bildirildiği arzolunur).
Derâliyyede (İstanbul'da) Agâh Efendiye 10 minh (de)
10 – 4 Akşam
Seyfi

Başkumandan Vekili Namına
İmza (Okunamadı)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 148
Dosya No. : 115
Fihrist No. : 42–5

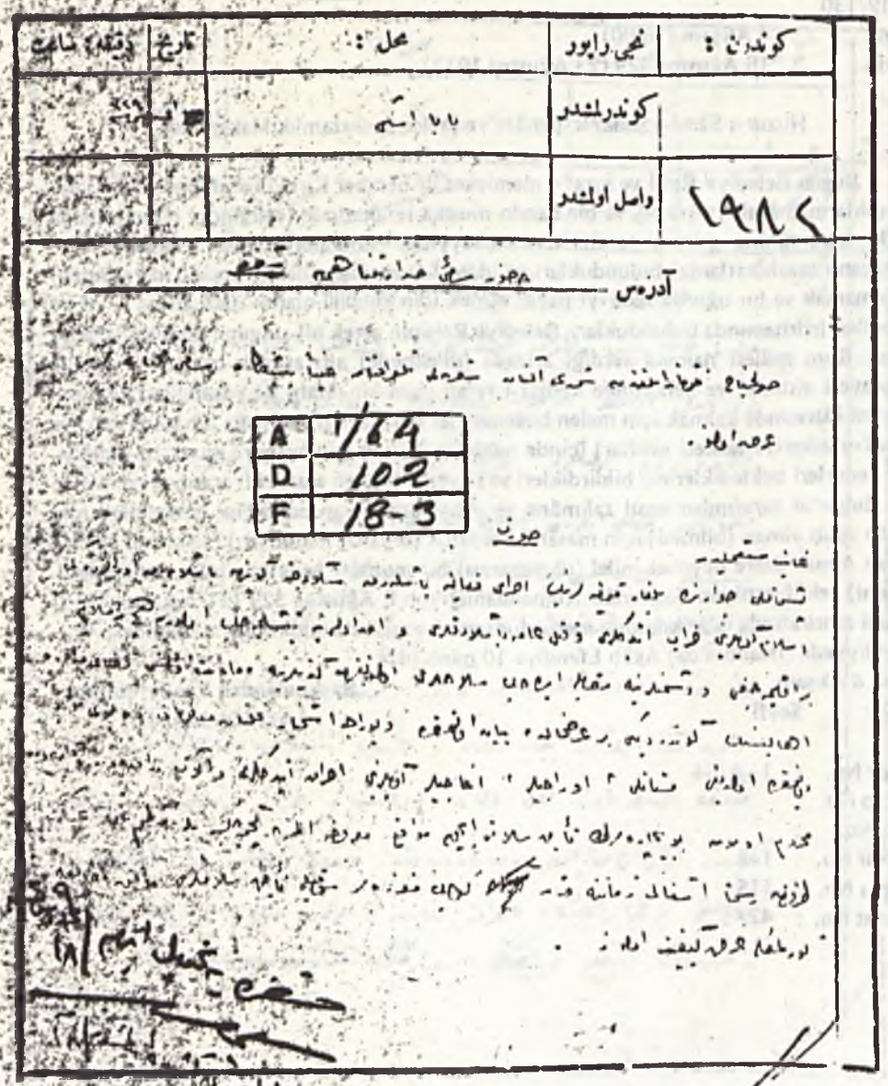

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| کوندرن : | نجی راپور | محل : | تاریخ | دقیقه ساعت |
| | کوندرلمشدر | بابا اسکی | | |
| | واصل اولمشدر | ۱۹۸۲ | | |

A 1/64
D 102
F 18-3





1984 Şifre
Mahal : Babaeski
Tarih : 18 Ağustos 329 (31 Ağustos 1913)
Adres : Huzur-ı Sami-i sadâret-penâhiye (Yüce Sadrazamlık makamına)

Solcenâh Kumandanlığı'ndan Şimdi Alınan Şifreli Telgrafnâme Aynen Pîşgâh Sâmi-i Fehîmanelerine Arz Olunur (Yüce Katınıza Arz Olunur)

Suret

Gayet müsta'celdir (aceledir)

Pişmanlı civarında Bulgar komitelerinin icrâ-yı faaliyete başlayarak Söğütçine Köyü'nden başlayarak oralardaki İslâm köylerini harap ettikleri ve katliama başladıkları ve imdatlarına yetişilmeyecek olursa hiçbir İslâm bırakılmayacağı ve düşmanlarına mukabele edecek (karşılık verecek) silahları olmadığından kendilerine muâvenet olunmasını (yardım edilmesini) kaza-yı mezkûre (adı geçen kaza) ahalisinin gönderdiği bir arzuhalde beyân olunmakta ve buraca istihbar kılınan malumat da bunu müeyyid bulunmakta (doğrulamakta) olduğu Mestanlı, Oracılar, Ağacılar köylerini ihrâk ettikleri (yaktıkları) ve alât-ı müdafaa (savunma aletlerinden) ve himayeden mahrûm olan bu biçarelerin temin-i selâmeti için mevâki'i marûza (söylenen yerler) elimize geçmeyecekse bile muntazam Bulgar askeri tarafından resmen işgali zamanına kadar küçük müfrezeler sevkiyle temin-i selâmetleri muvafık mütalaa görülmekle arz-ı keyfiyet olunur (emniyetlerinin sağlanmasının uygun görüldüğü arz olunur).

Şifreye tahvil eyledim (çevirdim) /18 Ağustos 329
Süleyman

Der-saâdette (İstanbul'da) Ali Efendiye keşide edilmiştir
(Çekilmiştir) /18 minh (de)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 150
Dosya No. : 120
Fihrist No. : 18–3



ONKUR ATASE Bşk. Kütüphanesi

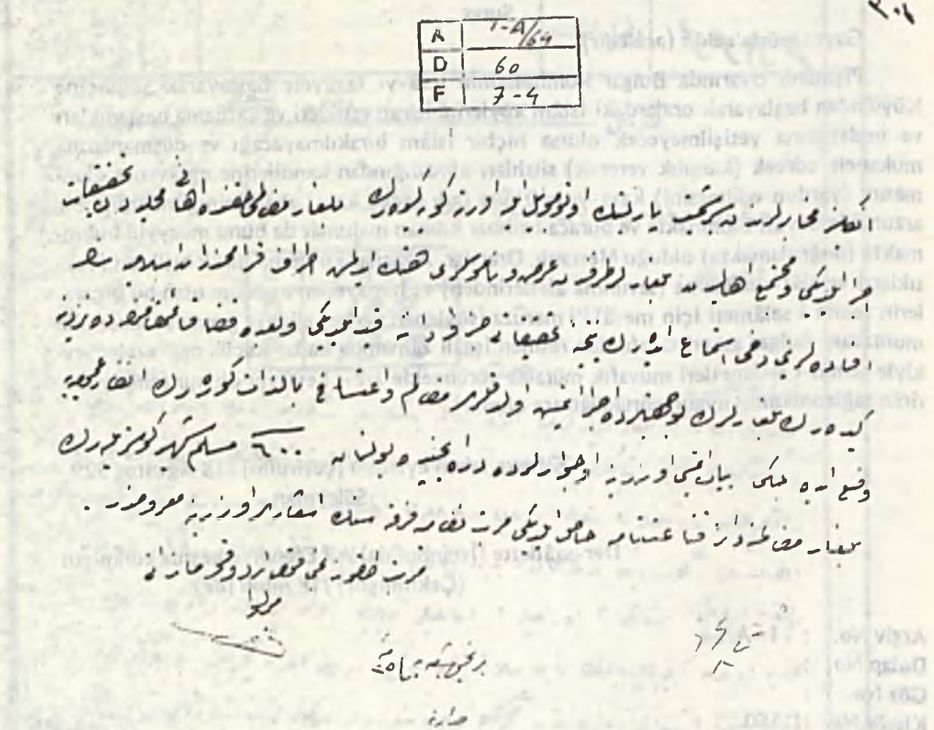





Müretteb Dokuzuncu Kolordu Kumandanı
Erkân-ı Harbiyesi
Aded : 301

Dimetoka
22 Ağustos 329 (4 Eylül 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

İngiliz muhabirlerinden Sör Şimit Parli'nin otomobil ile Ortaköy'e giderek Bulgar mezâlimi hakkında ahali-yi mahalliyeden tahkikat icra eylediği ve müctemi (toplanan) ahaliden Bulgarlar tarafından ırz ve namusları hetkedilmiş (bozulmuş) etrâf-ı kura muhadderât-ı islamiyesinin (çevre köylerdeki İslâm kadınlarının) ifadelerini dahi istima ederek (dinleyerek) netice-i tahkikatı (soruşturma sonuçlarını) cüzdanına kayd eylediği ve badehu (ondan sonra) kaza kaymakamınında nezdine (yanına) giderek Bulgarların bu cihetlerde icra etmiş oldukları mezâlim ve itisâfı (yolsuzluğu) bizzat görerek enzâr-ı umiyyeye vaz'edeceği beyan etmesi (kamuoyuna bildireceğini açıklaması) üzerine o civarlarda dere içinde bulunan 600 Müslim (Müslüman) şehit gösterilerek Bulgar mezâlimine dair kanâat-ı tamme hasıl eylediği (tam kanı oluştuğu) Müretteb Nizamiye Fırkası'nın iş'arı (bildirilmesi) üzerine marûzdur (arzolunur).

Tahrirat : 6235

Müretteb Dokuzuncu Kolordu Kumandanı
Mirliva
İmza (Fahri)

Birinci Şube'ye / 25 minh (de)
Sadarete

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 151
Dosya No. : 24
Fihrist No. : 7–4

Belge No. : 2207

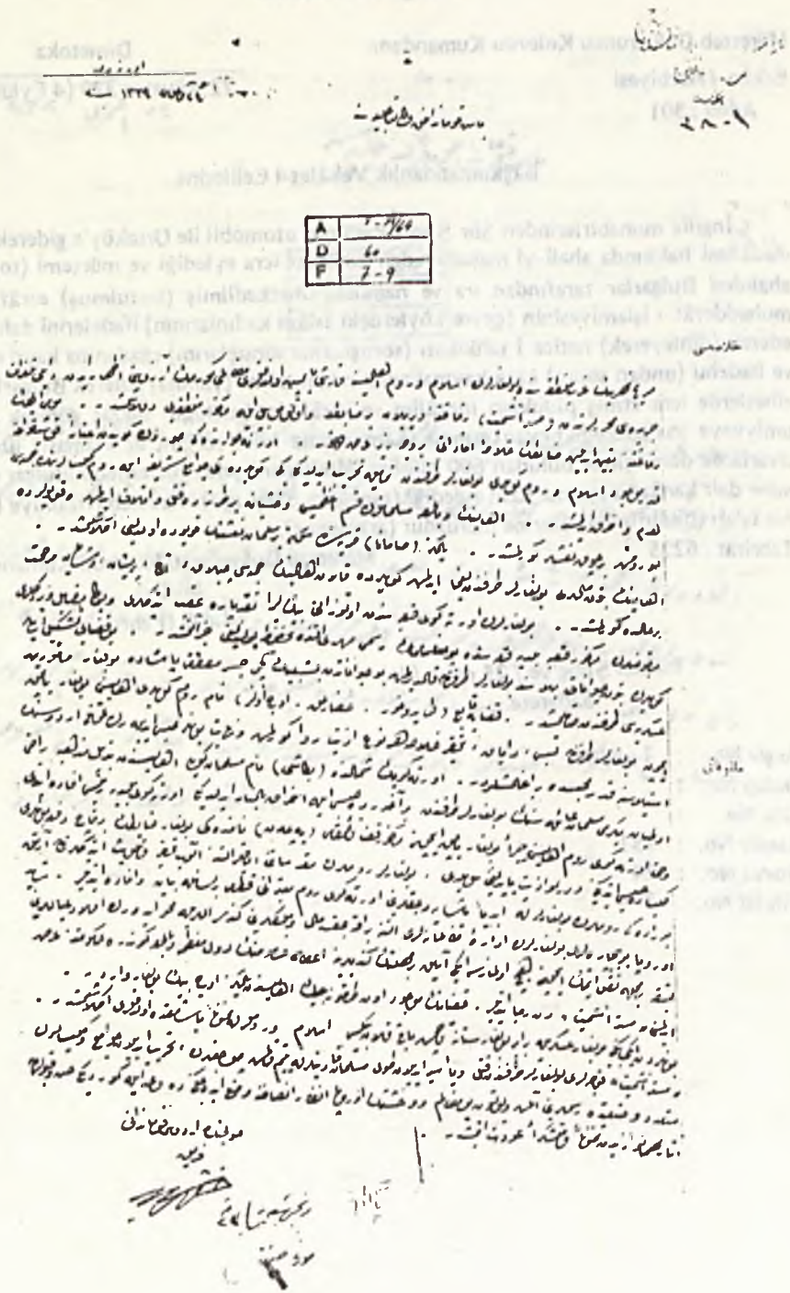



Belge No. : 2207

Solcenâh Ordusu Kumandanlığı
Adet : 3801

Edirne'den
24 Ağustos 1329 (6 Eylül 1913)

Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesine

Meriç Nehri'nin garb mıntıkasında (batı bölgesinde) Bulgarların İslâm ve Rum ahalisine karşı yapmış oldukları mezalimi görmek arzusunu izhâr eden (gösteren) Daily Telgraf Ceridesi (Gazetesi) muharrirlerinden "Mister Eşmit" refâkatine verilen bir zâbitle ve otomobil ile mezkûr (adı geçen) mıntıkayı dolaşmıştır. Mumâ-ileyhin (Adı geçenin) refâkatine tayin edilen zâbitin hülâsa-i ifadatı ber-vech-i zir (ifadesinin özeti aşağıda) arzolunur.

Edirne civarındaki Çörük Köyü'nden itibaren Koşukavak'a kadar mevcut İslâm ve Rum Köyleri Bulgarlar tarafından tamamiyle tahrib edildiği gibi köylerdeki cevâmii Şerife (camiler) ile Rum kiliselerinin cümlesi hedm ve ihrâk edilmiştir (yıkılıp yakılmıştır). Ahalinin ve bilhassa Müslümanların kısm-ı azamisi (büyük kısmı) vahşiyane bir tarzda, katl ve itlâf edilmiş (öldürülmüş) ve kuyularda çürümüş birçok naşlar (ölüler) görülmüştür. Yalnız "Samana" Karyesi'nde (Köyü'nde) seksen bir Müslüman naşının kuyuda olduğu anlaşılmıştır. Ahalinin bütün malları Bulgarlar tarafından yağma edilmiş köylerde kalan ahalinin cümlesi çıplak, aç, perişan ve şâyân-ı merhamet bir halde görülmüştür. Bulgarların Ortaköy Kasabası'ndan otuz altı bin lira nakit para gasp ettikleri ve buna mukabil verdikleri makbuzların mezkûr kasaba Belediye kasasında Bulgarların resmi mührü altında mahfuz (saklı) bulunduğu haber alınmıştır. Bu kazayı teşkil eden köylerin bütün hayvanatı bilâ-senet (senetsiz olarak) Bulgarlar tarafından kaldırılmış ve bu hayvanattan beş bin keçi cesr-i mustafapaşada Bulgar memurin-i askeriyesi tarafından satılmıştır. Kazaya tabi "Taydohor, Hisarlık, Üçevler" nâm (isimli) Rum köyleri ahalisini Bulgar yapmak için Bulgarlar tarafından hapis, dayak, tahkîr (hakaret) hülâsa her nevi eziyet reva görülmüş ve nihayet bunlar haps edilerek Osmanlı Ordusunun istilâsına kadar mahbesde (hapishanede) bırakılmışlardır. Ortaköy'ün şimâlinde (kuzeyinde) "Banaşlı" nâm Müslüman köyün ahalisinden tebdil-i mezhebe (mezhep değiştirmeye) razı olmayan yirmi Müslüman ailesinin Bulgarlar tarafından bir ahırda haps ile ihrâk-ı bin-nâr edildiği (yakıldığı) Ortaköy Belediye Reisi ifade etti ve hatta Ortaköy Rum ahalisini cebren (zorla) Bulgar yapmak için mezkûr kaza kaymakamı "Peçen" nâmındaki Bulgar zabitinin birkaç defa bunları kilisede hapsettiğini ve türlü eziyet yaptığını söyledi. Bulgarlar Rumların mukaddesatını (kutsal şeylerini) ayaklar altına alıp tahkir ve telvis ettiklerinden (aşağıladıklarından) artık buradaki Rumların Bulgarlarla ebediyyen yaşayamayacaklarını Ortaköy Rum muteberanı (ileri gelenleri) kat'i bir lisanla beyân ve ifade ettiler. Şayet Avrupa bu biçareleri Bulgarların idare-i zalimaneleri altına bırakacaksa mal ve mülklerini kendi elleriyle mahvederek evlâd-ü ıyâllerini (çoluk çocuklarını) başka bir mahalle nakletmek için hiç olmazsa iki aylık bir mühletin kendilerine itâsı (verilmesi) hususunun düvel-i muazzama (büyük devletlere) ve bilhassa Londra Hükümeti'ne arz edilmesini "Mister Eşmit"den rica ettiler. Kazanın mevcut on dokuz bin ahalisinden yalnız üç bin Bulgar vardır. Bunlardan iki bini Bulgar askeriyle beraber Bulgaristan'a kaçmış bâki

## Belge No. : 2207

(geri) kalan bî-kes (kimsesiz) İslam ve Rumlarda memnunen yaşamakta oldukları anlaşılmıştır. "Mister Eşmit" kocaları Bulgarlar tarafından katl veya esir edilen dul Müslüman kadınlarla yetim kalmış çocukların tahrib edilen cevâmi ve kiliselerin müteaddid vaziyette (çeşitli durumda) resimlerini almış ve bütün bu mezâlim ve vahşetin Avrupa efkâr-ı insafına vaz edeceğini (Kamuoyuna sunacağını) de vaad ile gördüğü hüsn-ü kabulden asar-ı Mihmân-nüvâziden (misafirperverlikten) memnunen ve müteşekkiren avdet etmiştir (geri dönmüştür).

Solcenâh Ordusu Kumandanı
Ferik
İmza (Hurşit)

Tahrirat : 6291 Birinci Şube'ye / 29 minh (de)
Sureti sadarete

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 151
Dosya No. : 124
Fihrist No. : 7–9



## Belge No. : 2208

| کوندرن : | نجی راپور | محل : | تاریخ | دقیقه : ساعت |
|---|---|---|---|---|
| ارکان حربیه | کوندرلمشدر | (بابا آسکی) اشیاسندن | ۲۹ | [illegible] |
| | واصل اولمشدر | | | |

صدارت عظمایه (تحریرات)

| | |
|---|---|
| الدوس | 1-A/64 |
| D | 60 |
| F | 7-12 |

بلغارستانک (بابا آسکی) قصبه‌سنده زبان وحشیانه مقیم وجود
اجانبدن اسمری معرفت برصده موجود اشخاص وقوف ودست
ایله عنف قوللرنی باغلدیغی شدت طارقه سوق واتاسون جوانده
قصاطره ایله برصورت غدارانه‌ده قتل وتشهید وبقیه احفادایدیغی
اولدقده بر جرقع وضع ایدوکی لدی التحقیق اصلاً شمسه وموجود
جرقع یاخود اوده تاثیر بوزوده اجادیسنه چقمه باشلدیغندن
بالنظم آچیلمسه وخطوطنده آیزیه نظراً وضع ایدیلمسه اوزره
اوبابانک خط وترسمی وآنان دست قطعه خطوطنه مغایرتنی
حضرت سامیه تقدیم اولنمشدر اوبابه

## Belge No. : 2208

Gönderen : Erkân-ı Harbiye
1. Şube
Mahal : "Babaeski" İstasyonu'ndan
Tarih : 29 Ağustos 329 (11 Eylül 1913)

Sadâret-i Uzmâya (Yüce Sadrazamlık Makamına)
"Tahrirat"

Bulgar askerinin "Babaeski" Kasabası'na zaman-ı duhulünde (girdiği zamanda) kasaba ve civar ahalisinden isimleri melfûf (ilişik) pusulada marûz (arz olunan) eşhâsı ve nisvânı der-dest ile (erkekleri ve kadınları yakalayarak) alenen kollarını bağlayarak şehir haricine sevk ve istasyon civarında kasatura ile bir suret-i gaddaranede kati ve şehit ve vaktiyle ihzâr eylemiş (hazırlamış) oldukları bir çukura defn eyledikleri lede-t-tahkik (incelendiğinde) anlaşılmış ve marûz, çukur yağmurların tesiriyle bozularak ecsâd (cesetler) meydana çıkmağa başlamış olduğundan berây-ı tanzim (düzenlemek için) açtırılmış ve fotoğrafları alınarak muntazaman defn ettirilmiş olup ol bâbdaki (bu konudaki) zabıt varakası ve alınan dört kıta fotoğraf leffen (ilişikte) takdim-i huzur-ı samileri kılınmış (ilişikte yüce makamınıza sunulmuş) olmakla olbâbda (bu konuda)

İmza (Okunamadı) İmza (Cemil)
/29 minh (de) İmza (Okunamadı)

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 151
Dosya No. : 124
Fihrist No. : 7–12



## Belge No. : 2209

5-6900
26
10-17

TELEGRAMME تلغرافنامه

دولت علیهٔ عثمانیه تلغراف اداره‌سی

ADMINISTRATION DES TELEGRAPHES DE L'EMPIRE OTTOMAN

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

| Retransmission ou Expédition تکرار کشیده ویا سوق | | | | RECEPTION اخذ | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| سوق نومروسی N° d'expédit. | کشیده اولنان مرکز transmis à | Date تاریخ | مأمور امضاسی Signature de l'employé | مأمور امضاسی Signature de l'employé | Date تاریخ | واصله مرکزی Reçu de | نمره نومروسی N° d'ordre |
| | | H. M. | | | H. M. | | |

De ..... Pour ..... موردی ..... مرسی

N° ..... Mots ..... Date ..... H. M. ساعت دقیقه تاریخ کلمات نومرو

Voie Indic. Eventuelles اشارات محتمله طریق

## Belge No. : 2209

### TELGRAFNAME

Mahreci (çıkışı) 30. Fırka (tümen)
Numro : 483

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Telgraf İdaresi

Suret

Kayacık Karyesi'nin (Köyü'nün) Cenub-ı garbisinde (güney batısında) bulunup evvelce Bulgar komiteleri tarafından ihrâk edilmiş (yakılmış) olan Demirviran ahali-i islâmiyesinin tarlalarındaki hayvanatı (hayvanları) toplamak için gidenlere civar köylerde bulunan Bulgar komiteleri tarafından tecavüze marûz kaldıkları ve eşyanın def-i nakilleri için hudut Bölüğü Kumandanlığı'nın müracaatı üzerine müsaade edildiği marûzdur (arzolunur)

Kolordu Kumandanlığı'na

Sofular Müfrezesi Kumandanlığı'ndan mevrûd (gelen) telgrafname sureti aynen bâlâya derç edildiği marûzdur (yukarıya yazıldığı arz olunur) 5 Eylül 329 (18 Eylül 1913)

30 ncu Fırka Kumandanı Miralay (Albay)
Ramiz

355 Erkân-ı harbiye'ye
1. Şube Hudut haricinde bu gibi makasıdla (maksatlarla) müfreze izâmı (gönderilmesi)
Başkumandanlık'tan sorulmuştu bu münasebetle de tekrar telgrafla istizan (izin istenmesi)

Arşiv No. : 5/6900
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 555
Dosya No. : 31
Fihrist No. : 10–14



## Belge No. : 2210

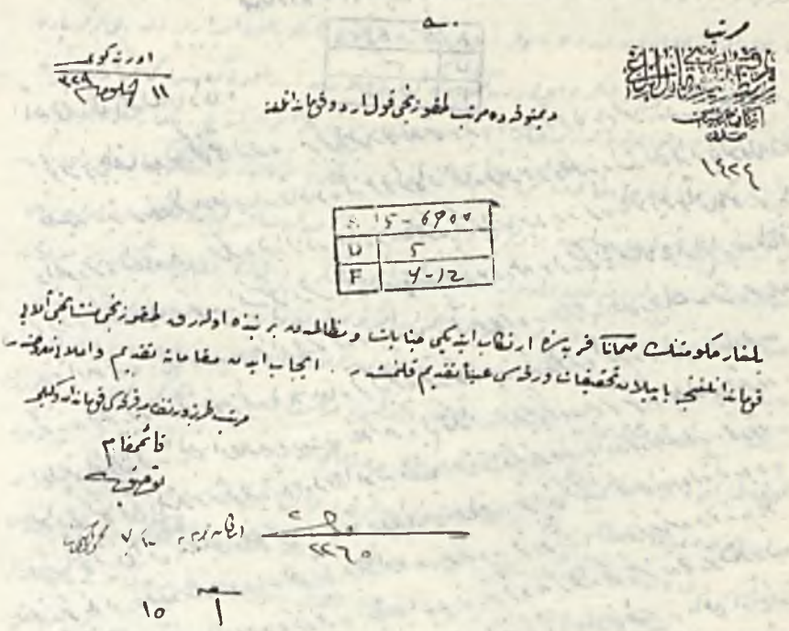

## حماسه زه بغدار لرك انقلابه كلن مناسبت ايله حقنده نظمه

| | |
|---|---|
| A | 15 – 6900 |
| U | 5 |
| F | 4-10 |

آه يوقورلى احمد آغا دك :

كوزل دلقانه بر سوز كتمك لازمدر . بر كيجه بغدار لر كلدى . بزه ديديلر كه بول بابا جغزه دلقانى واردر
كلسه . بز بونلرى طرلامق ايچون قالدرديلر كه بزه كوره ايچه حماسه طانيوب اوكلنه راستلاسون كلسون توبانكوه قاچوب
واقعه لره طيقاديلر . حركت بولارك ديقاره دوشوكن كنه قوشاغيله بر بر باغلاديلر واكر بيوك بر
دوزه كتورديلر . كوزيله اشتيكن مرحومه وآغا سلطان كوتوريلوب بوادمك كچه مسلماغه اعدام ايتدكه واقعه
زه اكلاتدى . بيلمدم بابامز اوچون قورتولدى . قورتولدى دكه جاجه اغلى رجب ـ شده صوبله
كوزيله اوطوريور ـ افاده سز كوره ! بغدار لر كلدى قورتولدى ديو قوشه ايچنده حاضر قالاديلر
اولمسه اولمسون اوچون بابه اوجدنه بيسه بلكه كلم قدامه اولدى بلكه كوردى بابه سونكرايله اولدى مشهور .
بوايچ كتمك قالمدى وسونكوفه بيسه اولمه اولمه قطعا حركت اولمشدر ديديلر كه قورتولدى . قورتولدى
ديدكلرى كتمك قالمدى : ضبط اولنمه ، يا تا حضور اغى موطاف . تواليه كتمك كه بابامز كوره ده
قورتولدى اوردوده سوره حماسه تعريف اولنه تيرنه دكه قوزلر باغلنه كوتوريله وكونه بكلنه
سيقلنه زلى قرار ويرلمه زه كه مرحومه نقيب ايله قوشوغوده بر خوزه كوتيريه قورتولمشدر .
مقتول روشنلرى اسمى : عمر بهوانه ، اوغلى احمد ، اوزون اوغلى بشار ، اوغلى طوسون ، على اوغلى كه
على اوغلى على ، اوغلى مصطفى ، شبانه اوغلى صالح ، قاطر اوغلى ضبو اغا ، اسمعيل اوغلى شاكر ، اوجاجه
وكى اوغلى حسين ، وجاجه ، ايسه اوغلى شبانه ، اوزاك سوره .
بو جانبى مناقب ايتمكه بو سز اولمه دكه حسين ايچ كتمك دهاقتى ايتدى . بو نيسه ايچ كتمك
ايچنده ايكى كشى قورتولدى . قورتولدى دكه حسين اوغلى قيام بو زاده در . چاجه دلم اكلاتيسه .

حسين اوغلى قيامك افاده سى :

جاجه ايكنه ايچون قدر بغدار جمعه كلدى . كوزيمى طاردى . باشمزه طاقيه اوزه بغدار يوزيله
واردى . كوزيمى طاردى كوردى بنه باشمزه بكى زيادات وخواقلى كلدى كه بكى افكلاده وذهبوب قايسماغه
قورتوشه باشلادى . فقط قاچمه اوغلى قالدى . زاتا بوقاسى قالمه اوتوزقدر بغدار جمعه كلدى وره اى
كوزايه كتردى . دوتوب ارتكده طوبلوغه باشلادى واوآنده الدنه كلدكه بو درجه چيقمشدى . قره اوغلى
قاچاده . زاتا كوچك اوغلى كوزاوه كلدى بو قدر غيظ كلدكه نفس آلمه جه بو درجه چيقمشدى . قره اوغلى
طوتوب ايتمك ايچون كه سكى بو اوتوز بغدار نقدن بزه سلاحلى كلدى اوردو





كلدى سويله ديلر كه بكده بايه وار ، چقاريه بو بر كه بوقر قيمتده قورتولنه كچه وكى ديديلر .
بايه اى اولمه چقاردى ديديلر . بوقدر قانلى بزه جانلى باشلاديلر چقاريه ايدوردى . حالبوكه بايه
ويرنده داغى اولمش حالده ايچه ايچه كتيرآده باغلنه دكه آرى داغى كلنده كه قرار ايچه بقيه
كوتورلرى . دهاجوزه كه كه هنوز كى قصه قصه دكه بدا محاليه كلدى . بابا عمدى قوردى
بغدار لر كه بوزيلاه غايطاغيله كوزى اوكنده قصه دكه بكى زه زه راستلاه كلدى ايچه بوردى كه ...
بز آرتقه بو بوزيلاه غايطاغيله براوكى چيقه بنه بو بر راى ايله سياسته كيتوردى . بغدار لره بزى
سويله ملى ، بغدار لر دهاجه طلب وعفو مرحمت ايتمك ! ... ايچه قصه بر دهاجه قصه بر سونكوفه بز بو دوزه
بغدار دقه بتقه بر قانه ويرك . بويله ايچنده اوتوز قدر قالدى دكه . بزده نكوردوم ايچه قسم
بغدار جمعه كلده بر طرفه قرار قانيوردى . برسى ، بر جلاد سى ، بر قلاوز سى قالمه ايچه توچنه ، شوبله طوبلوغه اما
زنلرى ايچه كلدى مقصد حركت ايتمه ايچه بوردى . آخشمه بكزانه ، مرحمت طلب ايتمه ايچه كيتوردى بو بوردى
غايطاغيله اولمه ده بنه كوردى . اكى صوردى ، دوردى قوبوردى . مقاتا بايا آشه بوقوه
بو اشلرى ، مسلمانه اولمقه بتقه بر قيمتى اولمه بو اشلرى ، خان شهادتى بردى . غايطاغيله اولمه
كوره قدر بم خانه ده قرقلشدى . كنه بز كوكوه سوت ، يوغرت ، قاردوه والحاصل كوزى اكلم وخدمت
ايتكم ايچه بر نعمتا نقده بولنوردى بز آزاد اتشدك . فقط بغدار لرى فطرتنه كى وفاسنه قيمتلى
باغلنه كه بو زيلاه ايچه آزاد ايتمه ده قوزه اى ايچه آيرلدى آرى ... آنده بر سلاحلى
بر دهاجه ياطلاتيه . الله ايچه شدكه بو بنه ده قوزلرى كوتوريه قاچيدم . فقط كوى قاچمقه جاقلى
قوزلرى انتم بوله نكه كه كوى باشينى ايچه واردى . قاچه كوى كلديه ايدم . بكده وقلى اكوزه
دى كوكوه ايچه بر ده ارقه داغلرده آرى كلديكه مشاهده ايدوردم . بو ايچه قيچ وتنغ قطعه كوره كوزلر
چيقاريلمه ايچه . كوى ايچه كه قاديلرى قوبارديلر ، چيقندى ايچه قاچمدى ايچه اوستى باشى اطوقلى
بيچاره تيتره قستا قوبارديلر ، بغدار لر تعقيب ايچه بغدار لر اكلنه ده قاچيلمه
بر كيا آتمه آرايه قيزلرى حالى بيا اولوب دهاجه آغلمه كلدى . بكزانه كى قيزلرى بيله بغدار
ايچه بنه قوقه ده قورتوردى . كنه نا حالده ايكه جانشه جكندى ، قاچيلنه جاقلى
ضد تولوه ده اسغه نه بر اوردو كه بغدار لر تعقيب ايچه كلدى ، بو بغدار لر ، بر ايچه بيله
بر طور سيا ماغه ايچه هنوز قوبوب ايچه بوردى ، بو قاوقلى بو بغدار لر
اقيمه وجهور بو فوشه ، بو قاوقلى احمد : مصطفى اغى بشار
ضبطه ايچه اما ، اما اولمه قيزلر ، ايچه ماده حيثيتى قاچيلمه ، حايه
... اغالره ياغمه ده قوقلرى ايله بايرلوبوردى .

Ortaköy

Müretteb Trabzon Nizamiye Fırkası Kumandanlığı — 11 Eylül 329 (24 Eylül 1913)
Erkân-ı Harbiyesi
Aded : 1424

Dimetoka'da Müretteb Dokuzuncu Kolordu
Kumandanlığı'na

Bulgar Hükümeti'nin Samane Karyesi'nde irtikâb ettiği (yaptığı) cinayet ve mezâlimden bir nebze olarak Dokuzuncu Nişancı Alayı Kumandanlığı'nca yapılan tahkikat varakası aynen takdim kılınmıştır. İcabeden makamâta (makamlara) takdim ve ilanı marûzdur. (arz olunur)

Müretteb Trabzon Nizamiye Fırkası Kumandan
Vekili
Kaymakam
İmza (Tevfik)

2. Şube
2265

Erkân-ı Harbiye'ye

Arşiv No. : 5–6900
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 558
Dosya No. : 3
Fihrist No. : 4–12

7/12
İmza (Mehmed Kemal)
1 Şube
15

Samane'de Bulgarların İka Ettikleri Şenâat ve Fecâat (Yaptıkları Kötülükler) Hakkında Mazbutât (Kayıtlar)

Akpoturlu Ahmet'in ifâdâtı (anlattıkları) :

Köyümüzden doksan bir kişi katledildi. Bir gece Bulgarlar geldi. Bize dediler ki yol yapacağız ne kadar delikanlı varsa gelsin. Biz bunları toplamağa meydan kalmadan kendileri köy içine hemen dağıldılar ve önlerine rastgeleni tutup köy kahvesine ve ahırlara tıkadılar. Sonra buralardan çıkararak herkesi kendi kuşağıyla birer birer bağladılar ve alıp şoseye doğru götürdüler. Köyden işittiğimiz müthiş ve ani silah sesleri götürülen bu on sekiz genç Müslümanın idam edilmekte olduğunu bize anlattı. Bunlardan yalnız üç kişi kurtulabildi. Kurtulanlardan Hacı Hasan Oğlu Recebin –şimdi Subaşı Köyü'nde oturuyor– ifadesine göre "Bulgarlar kendilerini kurşuna dizdikten sonra içlerinde sağ kalan olup olmadığını anlamak için başuçlarında bir müddet beklemişler ve kim kımıldamış olduğunu gördülerse süngü ile öldürmüşlerdir. Bu üç kişi sağ kalmışlar ve süngü darbeleriyle ölmemek için katiyen hareket etmemişler ve böylelikle kurtulmuşlardır. Kurtulan diğer iki kişinin ismi : Halil oğlu Mehmet, Paşa Ali'nin oğlu Mustafa, Bu iki kişinin kendi ifadelerine göre de kurşunla vurulduktan sonra can havliyle hasıl olan teprenmeden kollarının bağları gevşemiş ve bundan bil-istifade (yararlanıp) silkinerek firar ve esna-yı firarda da kendilerini takip eden kurşunlardan bir zarar görmeksizin kurtulmuşlardır. Maktûl düşenlerin (Öldürülenlerin) ismi : Ömer Pehlivan, Oğlu İsmail, Uzunoğlu Yaşar, oğlu Dursun, Ali oğlu Mehmet, Ali oğlu Ali, Mustafa oğlu Şabanoğlu Hidayet, Hafızoğlu Halil Ağa, İsmail oğlu Şakir, Muhacir Osman, Veli oğlu Hüseyin, Hacı Hasan, İbiş oğlu Şaban, Onbaşı Hasan. Bu cinayeti müteakib, ertesi günü ikinci posta olarak yetmiş üç kişi daha katlettiler. Bu yetmiş üç kişinin içinden iki kişi kurtuldu. Kurtulanlardan Hüseyin oğlu Fehim buradadır çağıralım anlatsın.

Hüseyin oğlu Fehim'in ifadesi :

Sabahleyin erkenden üç yüz kadar Bulgar askeri geldi. Köyümüzü sardı başlarında Gaytancı isminde bir Bulgar Yüzbaşısı vardı. Köyümüzün sarıldığını görünce yine başımıza yeni bir felaket ve fecâatin geleceğini anladık ve kaçıp kaçmamayı konuşmaya başladık. Fakat kaçmak imkânı yoktu. Zaten buna meydan kalmadan otuz kadar Bulgar askeri derhal köy içine girdi ve bütün erkekleri toplamağa başladı ve o anda ellerine geçirdiklerini derhal köy kahvesine tıkadılar. Zaten küçük olan köy kahvesinde bu kadar kalabalıktan nefes alamayacak bir dereceye gelmiştik. Kahveye tıkılmak işi bittikten sonra bu otuz Bulgar neferi bize silahlarını göstererek ve türlü türlü küfürler söyleyerek "Kimde para varsa çıkarsın versin yoksa hepinizi kurşundan geçireceğiz" dediler. Parası olan çıkardı verdi. Bu fidye-i necâtın (kurtuluş parasının) bize canımızı bağışlayacağını ümit ediyorduk. Halbuki para verenler de dahil olduğu halde üç dört kişi bir arada bağlandık. Arda Suyu kenarındaki mezarlık yakınına götürüldük. Daha yolda giderken canımızın bir kısmı tüfeng (tüfek) dipçikleriyle imha edilmişti. Bulgar askeri kudurmuş canavarlar gibi Yüzbaşı Gaytancı'nın gözü önünde tüfeng dipçiklerini neremize rast gelirse öyle indiriyorlardı ki... biz artık mevcudiyetimizi kaybetmiş bir ölü gibi hiçbir şey söyleyemeyerek meydan-ı siyasete (idam meydanına) gidiyorduk. Bulgarlara bir şey söylemek, Bulgarlardan taleb-i afv ve merhamet etmek!.. ancak fazla bir dipçik fazla bir süngü darbesine





marûz-ı hedef olmaktan başka bir fâide vermez (yarar sağlamaz). Böyle işkenceler altında mezarlığa vardık. Birde ne görelim!... Bir kısım Bulgar askeri de bir taraftan mezar kazıyordu. Bir ses, bir cellat sesi : "Haydi Turçinler, şöyle toplanın!.." tüfeng dipçikleri muttasıl (aralıksız) hareket ediyordu. Bağırana, merhamet talep edene hiç kimse kulak bile vermiyordu. Gaytancı o sırada beni gördü, İsmimi sordu ve derhal koyuverdi. Müteakiben bir yaylım ateşi bütün bu insanları, Müslüman olmaktan başka bir kabahati olmayan bu insanları, hâk-i şahadete serdi (şehit etti). Gaytancı beş on gün kadar benim hanemde misafir kalmıştı. Kendisine hergün süt, yumurta, tavuk velhasıl her ne lazımsa ikram ve hizmet ettiğim için bir nimet-şinâslıkta (iyilik bilirlikte) bulunarak beni azad etmiştir. Fakat Bulgarların fıtratındaki denâete (yaradışlıklarındaki alçaklığa) bakınız ki yüzbaşının emriyle azat edildiğim halde kırk-elli adım ayrılır ayrılmaz arkamdan beş altı silah birden patlattı. Allaha çok şükür ki bundanda kurtuldum ve köye kaçtım. Fakat köye kaçmakla hayatımın kurtulduğuna emniyetim yok lâkin herkesin taşıdığı ümit vardı. Keşke köye gelmeye idim. Şimdi hatırıma, gözümün önüne geldikçe ne için bende arkadaşlarımla beraber ölmediğime pişman oluyorum. Böyle feci ve şeni (kötü) manzaralar gören gözler yaşamamalıdır. Köy içindeki kadınların feryadı, çocukların çığlıkları, üstü başı donu yırtılmış kısmen üryan (çıplak) ve nâlân (inleyen) kendilerini takip eden Bulgar askerleri önünden kaçarak bir melce-i aman (sığınacak yer) arayan kızların hali bana ölümden daha ağır geldi. Sekiz yaşındaki kızlarımız bile Bulgar askerlerinin taarruzundan kurtulmuyordu. Kendini müdafaa etmeğe çalışan gelinlerimiz, kadınlarımız saçlarından tutularak insafsızcasına yere uruluyor (vuruluyor) ve Bulgarlar hiç kıymetini takdir edemedikleri namusları, ırzları, işitilmeyen bir tavr-ı sibaane ile (hayvanlara yakışır tavırla) hetk ve telvis ediyorlardı (bozuyor ve kirletiyorlardı) kızlarını kurtarmaya çalışan analar da başlarından kasatura ile parçalanıyordu. Bu mücadele-i namus esnasında kadınlarımızdan altı kişi terk-i hayat etmiş (ölmüş) veyahut boğulmuştur. Bu kadınların isimleri : Mustafa oğlu Yaşar'ın karısı Azime, Halil'in kızı Şefika, Halil'in kızı Esma, İbrahim'in kızı Ayşe, Çomakçı'nın karısı Ayşe, Kadri Receb'in anası Nefise'dir.

Katledilen erkeklerin ismi : İbrahim oğlu Mıstık, Arap Hüseyin, Berber Osman, Veli oğlu Hüseyin, Mehmet oğlu Hasan, kardeşi Mehmet, Halil oğlu Mehmet ve Hüseyin, İbrahim oğlu Ahmet, Kara Kâmil, oğulları Mustafa ve Süleyman, köy hocası Salim hoca, Kasap Ahmet, mahdumu (oğlu) Yaşar, Manda Salim, İsmail Ağa'nın damadı Mehmet, Mehmet oğlu Hüsnü, Bed Ali, Halil oğlu Mehmed, mahdumu Mıstık, Nazar. Ahmet, Mustafa oğlu Yaşar, Mehmet oğlu Ahmet, Hatip Ali Efendi, Nazif oğlu Emin, Sağırın güveyisi (damadı) Hasan, Deli İsmail, Topçu oğlu Ali, Hafız oğlu Mıstık, Topçuoğlu Hayrullah, Dedeoğlu Ahmet, oğlu Recep, Kaya Ali, Kıptı Ali, oğulları İbrahim, Hüseyin Ramazan, Hacı Ali, Hacı Mehmet Ali, Yunus çavuş, Koca Ahmet, çocukları Hüseyin, Mehmet, Çorluk Ahmet, Kırbıyık, Güveysi Nazif, kardeşi Halil Cinkoz (Cingöz) Ali, Arap damadı Ahmet, Paşa Ali, çocuğu Mustafa –Bu biçare on altı kişi miyanından (arasından) kurtulduğu halde ertesi günü bu yetmiş üç kişi arasında götürülerek öldürülmüştür– İsmail oğlu Şakir, İbiş oğlu Mustafa, çocuğu Kadir, Mehmet oğlu Emrullah, Güzel İbrahim, Ahmet oğlu Mustafa, çocuğu Şevki, büyük ağası Ali, damadı Şerif Eskicioğlu Osman, Murat oğlu Hasan Aşık Ahmet, İbrahim oğlu Recep, Kamil Hocaoğlu İsmail, Armutlulu Ömer, Tilkioğlu Mustafa çavuş, Edirneli çiçekçi Mustafa Çavuş, demirci ustası Osman, Hasan. Bunlardan Süleyman Efendi okur yazar olduğu için köy Muhtarı tayin edilmek üzere azad edilmiştir.

## Belge No. : 2210

Bu fecayi ve şenâyi (kötülükler) bittikten sonra sıra artık Yüzbaşı Gaytancı'ya gelmişti : Gaytancı bu cinayetleri gözünün önünde ikmâl ettirerek (tamamlatarak) köye girdi ve şikârını (avını) parçalayarak yemiş bir canavar sevinciyle şöyle bir tarafa oturarak kendisine kız ve rakı getirilmesini emretti. Bulgar askerinin taarruz-ı sibaanesiyle zaten takat ve kuvveti kalmayan kadınlarımız, askerler tarafından cebren ve kahren sürüklenerek Gaytancı'ya getiriliyordu. Gaytancı da içlerinden intihâb ettiğini (seçtiğini) alıkoyoyor ve diğerlerini efradının (askerlerinin) eline teslim ediyordu. Zabitlerinin (Subaylarının) bu halinden büsbütün memnun kalan efrad şenâat ve denâetlerini (kötülük ve adiliklerini) mümkün olduğu mertebe ziyadeleştiriyorlardı (fazlalaştırıyorlardı). Bütün bir gün bir gece Allah'tan istimdâat ederek (yardım isteyerek) bu kötü ve kara saatleri geçirdik. O gece elli hanemizi de yıktılar. Malımıza acımıyoruz, ırzımız da beraber gitti. Cenab-ı Hak müntakim-i hakikidir (öç alıcıdır). İnşallah intikamımızı meşru bir surette alırız. Biz şimdi bu ümid-i kavi ile (güçlü ümidle) yaşıyoruz.

Müretteb Nizamiye Fırkası Kumandanlığı Huzur-ı âlisine (yüce makamına) takdim / 10 Eylül / 329 (23 Eylül 1913)

Fırka Erkân-ı Harbiyesi'ne / 10 minh (de)

9. Nişancı A. Kumandanı
Kaymakam
İmza (Okunamadı)

Arşiv No. : 5–6900
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 558
Dosya No. : 3
Fihrist No. : 4–10, 4–11



## Belge No. : 2211

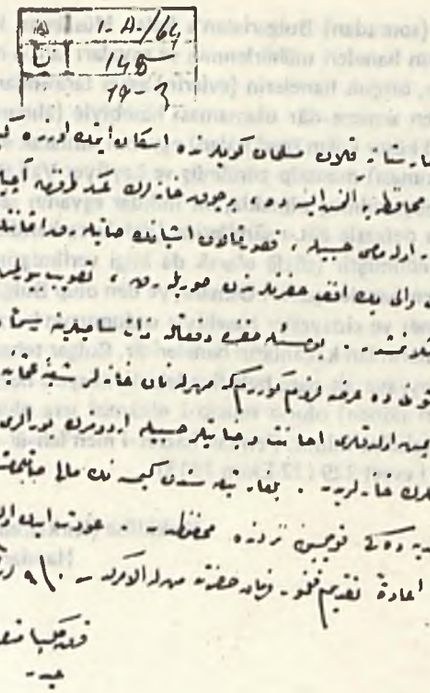

Belge No. : 2211

Sağcenâh Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi
3. Şube
Adet

Suret

Firar eden ve ahiren (sonradan) Bulgaristan'a kalan Müslüman köylerinde iskân etmek üzere giden Bulgarların haneleri mühürlenmiş ve eşyaları taht-ı muhafazaya (muhafaza altına) alınmış ise de, birçok hanelerin (evlerin) asker tarafından açılması ve ittihâz edilen tedabirin kâmilen semere-dâr olamaması hasebiyle (alınan tedbirlerin tam verimli olmaması nedeniyle) küsur kalan (geri kalan) eşyanın satılarak esmânının (tutarının) belediyede hıfzı (saklanması) münasip görülmüş ve keyfiyet Vali Beyefendi Hazretlerinden sorularak, tasvib buyurulmuş olmakla, bir mikdar eşyanın satılmasına başlanmıştır. Bu mesele hakkında defaatle zât-ı sâmilerine (defalarca kendilerine) resmen ve şifahen de arz-ı malûmat edilmiştir (sözlü olarak da bilgi verilmiştir). Şunu da arza lüzum görürüm ki mühürlenen haneler şube-i Osmaniyye'den olup Bulgarın istilâsı zamanında yapmış oldukları ihanet ve cinayetler hasebiyle ordumuzun buraları hin-i istirdâdında (geri aldığında) korkularından kaçanların haneleridir. Bulgar tebaasından kimsenin malı satılmamıştır. Satılan eşyaya ait para belediyedeki komisyon nezdinde mahfûzdur (saklıdır). Avdet eden (Geri dönen) olursa mucib-i nizâmisi icra olunacağı (gereğinin yapılacağı) arzıyla iadeten takdim kılınır. Ferman hazret-i men leh-ül-emrindir (ferman emir sahibinindir) 9 Teşrin-i evvel 329 (22 Ekim 1913)

Kırkkilise (Kırklareli) Mutasarrıfı
Haydar

Arşiv No. : 1–A/64
Dolap No. :
Göz No. :
Klasör No. : 160
Dosya No. : 165
Fihrist No. : 19–3